

א כרת . מ"י . מ"ג . מ"ד

אלוהי רבא

פ"א א כוורת שהי' בתוך הפתח טורת עשוי כחין חבית של פך עגולה ויש לה שני שוליים עגור האי עשוי לנעול ולפסוח לרדות מתוכו הדגש וליקן מוטות להדבורים ומלך השני שוליים החומה ועשוי נקבים נקבים לעור חבוקה הדבורים ולעוף מתוכה ויש לה שני מוחללות דהאן בשביל כוורת שהיא מוחללת בעשוי שוליים השנים נקבים נקבים . וזכירה מחוקק מ' סאה דבורה כלי דלי מחוקק מ' סאה דהאן דלי מחוקק מ' סאה דהאן כפרקין דסויה אהל וחוקק אהל נחיתה מחוקק מ' סאה ומ' כלי עיבורה היא וזכירה מקבלת עומאה משום דמחילתה נקבים הרבה רחיה לז' מוחללת ג' פ"ב דליום אצבו של קלאים כהנו שם הכפרשים דעשוי הוא בלא בית קבול קשה דהיינו מחיה פרוה אהל וזלי דיש לו דפנות ועשמה דגלי עיבורה סאה עשוי שמוקב נקבים הרבה מ' סאה לא נעיל מזורת כלי כוורת ומ' למילתה : שרואי בתוך הפתח ופיה לתוך . ששוליים מלך אחר פתוחה ופיה פתוחה לתוך . ומלך השני ששוליים ומחללתה נקבים כדמחין הוא לפנים לבית : כזית מן המת בתוך תחתיה או ע"ג מנחות . כוורת כלי היא דהא ארבע מחוקק מ' סאה ולמילת' הויה אש"ג דמחללתה נקבים והיא עיבורה משום דמחילתה כדמחין וכל כלי עיבורה ארבעה מילין וזכירה אשומאה לא חיון מדי דהוי אכלי חיה דמחילתה ולא חיון דכל אדם וכלים עומאה אהלים לשמא ולא לטעור . ודמחילתה כדמחילתה דמחילתה פ' ט"ז חבית סכן מוטות על דהיינו באויר הוינה של ו' צד הוינה של ו' והוינה של ו' צד דופנה של ו' גבוהות מן הארץ עומת והוינה פ"ט עומאה מחיין פתחין ועל גביהן עומת על גביהן ועל פתחין עומת והוינה חתה אהת מסן חתיה וע"ג עומת על גבה ע"ג ומחוקק עומת וחוקק עיבורה כדמחילתה אהל

דמחין ספ"ג דנגפים . והיא דמחילתה כפ' בני סביר דף כ"ו הויה כי כנישתא דאה פתוח לאחידהויה לשיכי בה מת . אמר רבא דלו חינוחה ולחטובה עלה דכלי פין עשוי למת הוא ומולץ . משמע דכניס נמי הוי אהל התם שאר . דבתוך הפתח כל כלי עיבור מולץ דזכו דין דפטת אהלים דמניין כפ"ה . וכזורת דהיא שיהא בתוך הפתח חיוני מוחללת מן הדופן פתח עומת וכ"כ מהכ"ס . ובפנים כתבו דמחילתה גופה מוכחה הוי . ומפסה נכא לנאר הפרק בכל פרטיו כס"ד :

מ"י ה' דמחילתה ספ"ג דנגפים מ"ב רבי אומר שיהא חובה ומגדל שבבית המנוגע אש"פ שמשכון כלים שבתוך עמאין . ופי' הר"ש רבי לטעמיה דפ"ל אהל זרוק לא שמים אהל . ותמה פ"ו סרב תפסה למלך דמחוקקת הא אהרי' לכ"כ הוי אהל . ולדבריו אש"פ דעמאה דכניס לא הוי אהל ואינו מולץ ושיור אש הוי סכן ללחות המנופות יפה הוי מלילין בתוכה ל"ס ולסכי דייק למחיה מתוכה שמים מנופות אהל מתוכה בכיווי בשלמא בלא ל"פ בלישתא

ר' עובדיה מברטנורה אהלות כוורת פרק ט חוספות יום טוב

פרק ט א כוורת . שיש לה שוליים ומחוקקת ארבעים סאה בלא סכן כוריים ציבש שאינה מקבלת עומאה ומוטה על לדה בתוך הפתח ומקלקלת בתוך ומקלקלת בבית : ופיה לחוץ . ושוליה לפנים : כזית מן המת נתון תחתיה . מנחות : כל שהוא כנגד הוית . אם הוית תחתיה וכלים על גבה כנגדו . או הוית על גבה וכלים תחתיה כנגדו . תחתיה וגבה עמא . אבל מה שבתוכה עיבור . דאש"פ שהכורות מללת על מה שבתוכה . אינה מללת צבא רביעאה בשפתיה ואינה מחוללתה וגבוהה מן הארץ עומת . וכל אופן ד' צבות מיירי בפיה לחוץ . ואח"כ הוא שונה ארבעה צבות כיוולא באלו בפיה לפנים . ואחר כך הוא שונה ארבעה צבות כיוולא ביושבת על שוליה . עכ"ל . אבל אחר שתי צבות ראשונות . דמיירי כוורת שצבית קודם ש"ל מן הבית . הוא עוד שתי צבות אחרות הויה בממלחה כל הבית . וחדא בעומדת בתוך הפתח . ואחר כך יאל מפלח הבית לאותן צבות . דמיירי כשהיא עומדת באויר השמים : כל שהוא כנגד הוית תחתיה וגבה עמא . כתב הר"ב אבל מה שבתוכה עיבור . וכ"כ הר"ש וממר"ס ולקמן אכתוב שאין דעת הרמב"ם

פרק ט א כוורת . שיש לה שוליים ומחוקקת ארבעים סאה בלא סכן כוריים ציבש שאינה מקבלת עומאה ומוטה על לדה בתוך הפתח ומקלקלת בתוך ומקלקלת בבית : ופיה לחוץ . ושוליה לפנים : כזית מן המת נתון תחתיה . מנחות : כל שהוא כנגד הוית . אם הוית תחתיה וכלים על גבה כנגדו . או הוית על גבה וכלים תחתיה כנגדו . תחתיה וגבה עמא . אבל מה שבתוכה עיבור . דאש"פ שהכורות מללת על מה שבתוכה . אינה מללת צבא רביעאה בשפתיה ואינה מחוללתה וגבוהה מן הארץ עומת . וכל אופן ד' צבות מיירי בפיה לחוץ . ואח"כ הוא שונה ארבעה צבות כיוולא באלו בפיה לפנים . ואחר כך הוא שונה ארבעה צבות כיוולא ביושבת על שוליה . עכ"ל . אבל אחר שתי צבות ראשונות . דמיירי כוורת שצבית קודם ש"ל מן הבית . הוא עוד שתי צבות אחרות הויה בממלחה כל הבית . וחדא בעומדת בתוך הפתח . ואחר כך יאל מפלח הבית לאותן צבות . דמיירי כשהיא עומדת באויר השמים : כל שהוא כנגד הוית תחתיה וגבה עמא . כתב הר"ב אבל מה שבתוכה עיבור . וכ"כ הר"ש וממר"ס ולקמן אכתוב שאין דעת הרמב"ם

פרק ט א כוורת . שיהא בתוך הפתח . ופיה לחוץ . כזית מן המת נתון תחתיה . או על גבה מברחיק . כל שהוא כנגד הוית . תחתיה וגבה עמא .

מלאכת שלמה

במה מיירי והוא פ"ה הרמב"ם והרא"ש ז"ל אבל הראב"ד ז"ל שם בהשנות פ"ה העמודה כוורת של חרס שאינה מממאה מנבה : בפ"ה ר"ע ז"ל דאש"פ שהכורות מללת וכו' . אמר המלקט כ"ל דל"ל וז"ל אש"פ שהכורות וכו' כש

פ"א א כוורת . שיש לה שוליים ומחוקקת ארבעים סאה בלא וכו' עכ"ל ר"ע ז"ל . אמר המלקט דלם לא כן קשה היאך כוורת חוללת מאחר ששטמאה הא אין כלי עמא חוץ אהל ודאי בנאה

תפארת ישראל י"ב

פ"א א הויה כלי העשוי מקס . והרי כל כלי האעשה מגדולי ארץ . דית כשאר כלי עץ [הכ"כ פ"ט] דכלים מ"א וממ"ס ס"א מללס . ולפיכך מק"ט . וגם בל"ז כל כלים אפי' כלי אבן וכזורה שאמק"ט . אפי' ארז חוץ צפוי הגומאה [כספ"ט פ"ז מ"א] . אבל כוורת זו ששוליה פתוחים לרדות מתוכה הדבש . מיירי מחוקקת מ"ס . דלא דית כהאל ומללת על מה שבתוכה [כספ"ט פ"ז מ"א] . והבא אין כהן דפנות אהלים [כספ"ט פ"ז מ"א] . והבא חיון כהן דפנות אהלים . דמיירי שהכורות מונחה בחלול הפתח מרוחקת עמה בכל לדיה מהמחוז ומתמשקוף . ולפיכך אינה חוללת בין מטה למעלה . ואע"ג דגם מחוקקת מ"ס אינה מללת על שבתוכה צבאל המת רק בשתום למ"פ בכל נקביו [כספ"ט פ"ז מ"א] . והבא הרי הכורות מוקבת נקבים רבים דפנותיה ליוניחה הדבורים . ובכ"כ מיירי הכה ודמחילתה בממלחה ג' דקאמר בד"א במחוללתה והיינו שמוקבת [וכדמחילתה בעמא [הגינה כ"ה ח'] ארעה מחילתה מחללת] . והרי ב"ש בהנקבים פתח עומת מיירי [וממ"ס הר"ב כהן] . ובל"ז הרי כל נקב שאעשה בכזורה אפי' אין צו עט"ע נכנס הטומאה דרך שם [כדמחילתה פ"ה דלים מ"ז ד"ס ואש] . וא"כ כיון דהנקבים הללו אינן סתומים צמ"ס רק סתומים בקש אין יולי על מה שחך הכורות . ר"ל כיון שדין הכורות כהאל . מדמחוקקת מ"ס . לפיכך דינן כנקבים שצבאל דא"ל לשהמן צמ"ס . רק בסתימה בעמלמא סגי להו . והא דקאמר ברפ"ה דכלים דכלי עץ הטהורים מלילין צמ"ס כבר כתב שם הרמב"ם . דהיינו כשפסויו כלי עץ מונח על פה כ"ח או על פה כלי אבן דבוק צו צמ"ס מילי . אבל כלי עץ שמוחיק מ"ס בסתימה בעמלמא סגי לוי וכל נקב שצבאל [ועי' לעיל בפ"ה בהלכתה גבירתא מ"א . ותמורהין דכני הר"ב כהן שכתב דכורות ממ"ס מיירי משנתנו והוא ככזורה ובעמלמא כתב ברפ"ה דכלים . דכלי עץ ממ"ס כריך צמ"ס . והרי הבא אין צמ"ס נקביו ואין יולי על שבתוכה כשהטומאה נגדה או בבית . וגם דכני הבאין רב"א ממוהין . דמחיקי לה הבא כוורת שאינה ממ"ס ואפי' אמק"ט מדתשקבת הכנה ואין לה ב"ק . ומייתי ראייה מהב"ש של קלאין [כלים פ"ב מ"ג] . ובמוחב"ר אי התם אמק"ט מדמחוקקת הכנה ק' מ"ס מטימרום שם מ"ז דב"ק מלא נקבים ואפי' מדעשה מתחלה כך דרך שמושו מק"ט [מ"ז] וס"ג הו"ל צבוב . ואי בעימרום דעשוי למשקה ונתמקב כזורה משקה . אפי' מדחיו טימיל רק מעט מעט לא מתקב נקבים צבונם משקה . מכ"ס אבוב כוורת ששתיין לאוכלין . אף כשתמקב כשעור כלי על אוכלין [כספ"ט דכלים] . אפי' מדחיו מולין כלל מתמשימין בלא דחיל דחיל כשאר ב"ק ומק"ט . רק שתימקב כזורה רמון כפ"ה דכלים וממ"ס פ"ה דכלים וא"כ שום שומאה [כספ"ט פ"ד ח'] . וכנינו דהא עט"ס זה . דא"כ היינו עובל דמשיב הסה . ובמחילתה אין בקי' זו דכאי לדמות קשימינו ה"לל דיגיד עליו רעו [שם מ"ז] דנקב טמא מני כזורה מיני כלי ב"ק לדוגמה בעמלמא . מלבד שאין אנו בקיחין בתמונת כלים הסה אזוי הויה האבוב כפוף צמ"ס כעין כריך [שם פ"ה מ"ז] כדי לניח לתוכו דשר לננות . וקמ"ל דאפי' מדחיו מנופף קביו לא משיב ב"ק . ואף שיש יושב קי' זו מטימרום לאבוב [ע"ש ברעו קי' ד'] . עכ"כ ק' הרי כזורה זו מדחיו גדולי קרקע דית ככלי עץ ובמחילתה וכל כלי עץ אינו מתמסר כשתימקב . רק שתימקב כזורה רמון כפ"ה דכלים וממ"ס פ"ה דכלים וא"כ היאך יוכל הכה מה שבתוכה בשמנתה מקלקלת צבאל המת הרי עכ"כ מ"ס בפי על הנקבים הסה [כדמחילתה פ"ב ממו"ט] . אע"כ דהכא בממ"ס מיירי . דדינו כהאל . דלא צבי נקביו צמ"ס רק סתימה בעמלמא [א] : [ב] ומוחלתה קלקלתה ברוץ : [ג] שמוטה על לדה ופיה פתוחה כלפי חוץ . שאין אויר תוכה מעורב עם האוירים שצבית שלמעלה ושלמטה הימנה [עפ"ד מ"ג] : [ד] מלת בתוך גס אלתתיה קאי שהטומאה רלויה תחתיה בתוך . או שהטומאה מונחת פ"ג בתוך שלא תחת תקרית הבית : [ה] ר"ל כל טעורה שצבאיר שמתת הטורה או ע"ג . וכן כנגד הוית עמא . דהטומאה צוקעת ועולה ויורדת

פ"א א הויה כלי העשוי מקס . והרי כל כלי האעשה מגדולי ארץ . דית כשאר כלי עץ [הכ"כ פ"ט] דכלים מ"א וממ"ס ס"א מללס . ולפיכך מק"ט . וגם בל"ז כל כלים אפי' כלי אבן וכזורה שאמק"ט . אפי' ארז חוץ צפוי הגומאה [כספ"ט פ"ז מ"א] . אבל כוורת זו ששוליה פתוחים לרדות מתוכה הדבש . מיירי מחוקקת מ"ס . דלא דית כהאל ומללת על מה שבתוכה [כספ"ט פ"ז מ"א] . והבא אין כהן דפנות אהלים [כספ"ט פ"ז מ"א] . והבא חיון כהן דפנות אהלים . דמיירי שהכורות מונחה בחלול הפתח מרוחקת עמה בכל לדיה מהמחוז ומתמשקוף . ולפיכך אינה חוללת בין מטה למעלה . ואע"ג דגם מחוקקת מ"ס אינה מללת על שבתוכה צבאל המת רק בשתום למ"פ בכל נקביו [כספ"ט פ"ז מ"א] . והבא הרי הכורות מוקבת נקבים רבים דפנותיה ליוניחה הדבורים . ובכ"כ מיירי הכה ודמחילתה בממלחה ג' דקאמר בד"א במחוללתה והיינו שמוקבת [וכדמחילתה בעמא [הגינה כ"ה ח'] ארעה מחילתה מחללת] . והרי ב"ש בהנקבים פתח עומת מיירי [וממ"ס הר"ב כהן] . ובל"ז הרי כל נקב שאעשה בכזורה אפי' אין צו עט"ע נכנס הטומאה דרך שם [כדמחילתה פ"ה דלים מ"ז ד"ס ואש] . וא"כ כיון דהנקבים הללו אינן סתומים צמ"ס רק סתומים בקש אין יולי על מה שחך הכורות . ר"ל כיון שדין הכורות כהאל . מדמחוקקת מ"ס . לפיכך דינן כנקבים שצבאל דא"ל לשהמן צמ"ס . רק בסתימה בעמלמא סגי להו . והא דקאמר ברפ"ה דכלים דכלי עץ הטהורים מלילין צמ"ס כבר כתב שם הרמב"ם . דהיינו כשפסויו כלי עץ מונח על פה כ"ח או על פה כלי אבן דבוק צו צמ"ס מילי . אבל כלי עץ שמוחיק מ"ס בסתימה בעמלמא סגי לוי וכל נקב שצבאל [ועי' לעיל בפ"ה בהלכתה גבירתא מ"א . ותמורהין דכני הר"ב כהן שכתב דכורות ממ"ס מיירי משנתנו והוא ככזורה ובעמלמא כתב ברפ"ה דכלים . דכלי עץ ממ"ס כריך צמ"ס . והרי הבא אין צמ"ס נקביו ואין יולי על שבתוכה כשהטומאה נגדה או בבית . וגם דכני הבאין רב"א ממוהין . דמחיקי לה הבא כוורת שאינה ממ"ס ואפי' אמק"ט מדתשקבת הכנה ואין לה ב"ק . ומייתי ראייה מהב"ש של קלאין [כלים פ"ב מ"ג] . ובמוחב"ר אי התם אמק"ט מדמחוקקת הכנה ק' מ"ס מטימרום שם מ"ז דב"ק מלא נקבים ואפי' מדעשה מתחלה כך דרך שמושו מק"ט [מ"ז] וס"ג הו"ל צבוב . ואי בעימרום דעשוי למשקה ונתמקב כזורה משקה . אפי' מדחיו טימיל רק מעט מעט לא מתקב נקבים צבונם משקה . מכ"ס אבוב כוורת ששתיין לאוכלין . אף כשתמקב כשעור כלי על אוכלין [כספ"ט דכלים] . אפי' מדחיו מולין כלל מתמשימין בלא דחיל דחיל כשאר ב"ק ומק"ט . רק שתימקב כזורה רמון כפ"ה דכלים וממ"ס פ"ה דכלים וא"כ שום שומאה [כספ"ט פ"ד ח'] . וכנינו דהא עט"ס זה . דא"כ היינו עובל דמשיב הסה . ובמחילתה אין בקי' זו דכאי לדמות קשימינו ה"לל דיגיד עליו רעו [שם מ"ז] דנקב טמא מני כזורה מיני כלי ב"ק לדוגמה בעמלמא . מלבד שאין אנו בקיחין בתמונת כלים הסה אזוי הויה האבוב כפוף צמ"ס כעין כריך [שם פ"ה מ"ז] כדי לניח לתוכו דשר לננות . וקמ"ל דאפי' מדחיו מנופף קביו לא משיב ב"ק . ואף שיש יושב קי' זו מטימרום לאבוב [ע"ש ברעו קי' ד'] . עכ"כ ק' הרי כזורה זו מדחיו גדולי קרקע דית ככלי עץ ובמחילתה וכל כלי עץ אינו מתמסר כשתימקב . רק שתימקב כזורה רמון כפ"ה דכלים וממ"ס פ"ה דכלים וא"כ היאך יוכל הכה מה שבתוכה בשמנתה מקלקלת צבאל המת הרי עכ"כ מ"ס בפי על הנקבים הסה [כדמחילתה פ"ב ממו"ט] . אע"כ דהכא בממ"ס מיירי . דדינו כהאל . דלא צבי נקביו צמ"ס רק סתימה בעמלמא [א] : [ב] ומוחלתה קלקלתה ברוץ : [ג] שמוטה על לדה ופיה פתוחה כלפי חוץ . שאין אויר תוכה מעורב עם האוירים שצבית שלמעלה ושלמטה הימנה [עפ"ד מ"ג] : [ד] מלת בתוך גס אלתתיה קאי שהטומאה רלויה תחתיה בתוך . או שהטומאה מונחת פ"ג בתוך שלא תחת תקרית הבית : [ה] ר"ל כל טעורה שצבאיר שמתת הטורה או ע"ג . וכן כנגד הוית עמא . דהטומאה צוקעת ועולה ויורדת

והוא תנאי דלפניה כל שאין לה עמא . ולא כפי' המפרשים ז"ל כמו שארריך בזה לקמן : תחתיה או ע"ג מנחות . אבל בפנים בתוך הבית ממלח דלפי' רלויה שבתוכה לזהל מתפשטת בכל האהל ולא כנגדה לנד כדפי' פ"ה מ"ז וכו' לקמן מ"א ופי"ו מ"ה : תחתיה וגבה עמא . הכא לא חנו צוקעת ועולה צוקעת ויורדת פי' ארעיה דהא בכל דלחמי

ואפילו קן כנגד היות. וכלים נמי שבצית הכל טהור: בבית אין
 טמא אלא הבית. אם הכיז צבית אין טמא אלא הצבית. אבל
 הכלים שבחור הכוורת טהורים. דפיה לחון: בתוכה הכל טמא.
 אם הכיז בחור הכוורת. הכל טמא. דכוורת שהיא נקובה
 מן הדפנות צפוחה טפה עסקין.
 כדבעין למימר לקמן אלא שהקבצים

מאחר שהטומאה בקעה וכנסה לכוורת לטמא מה שכנגד היות. למה לא התפשט הטומאה בכל הכוורת. והל"ל צחוכה טמא. וגבה טהור.
 דכיון שכנסה הטומאה בכוורת שהוא רחב. חנך הכוורת צפינה שלא הצקע והטעה. וי"ל מאחר שעלם היות אינה צחוכה אינה מתפשטת
 בכל הכוורת. וכן אינה מעבדה עליה מלבקוע ולעלות ע"כ. וכן נמי בכלל הזה שאינה נכנסת הטומאה ממנה לבית ע"י החלוק. אלא
 שלשטת הרמז"ם אין הפי' של מחוללת כפי' המפרשים דבקובה. אלא מחוללת ענינה שבצמחה היא חלו' חלו'. לא נקבצים נקבצים ע"י
 צפי' הרמז"ם או חנין ולקך לא הולך הכ"מ לכלול זה. ולהרמז"ם צחוכה הכל טמא. כיון שחלל הכוורת בחור היות והטומאה מגעת בכלל
 הצבית לא ימנעה הכוורת שטמא הצבית כמ"ש צפ"ד [משה א' ד"ה טומאה]: בבית אין טמא אלא הצבית. כתב הר"ב אבל הכלים שבחור
 הכוורת. טהורים. וכתב כן הר"ש. ומשמע דלילו כלים שחתייה והם בחור הצבית טמאים. ואפילו הטומאה צבית שלא תחת הכוורת. וכן
 מביק מהר"ם. דכיון דטומאה מתפשטת צבית ע"ג כל הכוורת שבפנים. צוקעת כל חתייה שבפנים. דאחד וכלים נעשים אהלים לטמא
 ולא לטהר. והוקשה לו מהא דתנן צפ"ד סוף משנה א' דכלים שחתיה המגדל. ואין שם פוחח טפה. טומאה צבית הכלים טהורים. ותיירך
 דשאני הכא שהכוורת מונחת בפחה. וכיון דסוף טומאה ללאת דרך שם ויש פוחח טפה ממשל לכוורת בין הכוורת לקורות ה"ל כאלו
 הטומאה שם על הכוורת. וכל כה"ג שיש [שם] פוחח טפה על גבה או חתייה. והיא מונחת בפחה דדרך טומאה ללאת דרך שם. אמרינן
 דנעשים אהלים לטמא ולא לטהר כאלו הטומאה עלמה שם. וצחוכה פחויה שאינה כלי דלא שייך ה"ל אפרש שם טעם אחר. עכ"ד:
 בחובה הכל טמא. כתב הר"ב דכוורת שהיא נקובה מן הדפנות כו' כדבעין למימר לקמן. בצמחה ג. ושם אפרש בשם מהר"ם ז"ל.

פוקקים
 שטמא
 והקשה הכ"מ [ברפ"ט מהלכות ט"מ]
 כדבריו כמ"ש שם צפ"ד [ד"ה תחתיה]
 וצבית טהור.
 וי"ל מאחר שעלם היות אינה צחוכה אינה מתפשטת
 בכל הכוורת. וכן אינה מעבדה עליה מלבקוע ולעלות ע"כ. וכן נמי בכלל הזה שאינה נכנסת הטומאה ממנה לבית ע"י החלוק. אלא
 שלשטת הרמז"ם אין הפי' של מחוללת כפי' המפרשים דבקובה. אלא מחוללת ענינה שבצמחה היא חלו' חלו'. לא נקבצים נקבצים ע"י
 צפי' הרמז"ם או חנין ולקך לא הולך הכ"מ לכלול זה. ולהרמז"ם צחוכה הכל טמא. כיון שחלל הכוורת בחור היות והטומאה מגעת בכלל
 הצבית לא ימנעה הכוורת שטמא הצבית כמ"ש צפ"ד [משה א' ד"ה טומאה]: בבית אין טמא אלא הצבית. כתב הר"ב אבל הכלים שבחור
 הכוורת. טהורים. וכתב כן הר"ש. ומשמע דלילו כלים שחתייה והם בחור הצבית טמאים. ואפילו הטומאה צבית שלא תחת הכוורת. וכן
 מביק מהר"ם. דכיון דטומאה מתפשטת צבית ע"ג כל הכוורת שבפנים. צוקעת כל חתייה שבפנים. דאחד וכלים נעשים אהלים לטמא
 ולא לטהר. והוקשה לו מהא דתנן צפ"ד סוף משנה א' דכלים שחתיה המגדל. ואין שם פוחח טפה. טומאה צבית הכלים טהורים. ותיירך
 דשאני הכא שהכוורת מונחת בפחה. וכיון דסוף טומאה ללאת דרך שם ויש פוחח טפה ממשל לכוורת בין הכוורת לקורות ה"ל כאלו
 הטומאה שם על הכוורת. וכל כה"ג שיש [שם] פוחח טפה על גבה או חתייה. והיא מונחת בפחה דדרך טומאה ללאת דרך שם. אמרינן
 דנעשים אהלים לטמא ולא לטהר כאלו הטומאה עלמה שם. וצחוכה פחויה שאינה כלי דלא שייך ה"ל אפרש שם טעם אחר. עכ"ד:
 בחובה הכל טמא. כתב הר"ב דכוורת שהיא נקובה מן הדפנות כו' כדבעין למימר לקמן. בצמחה ג. ושם אפרש בשם מהר"ם ז"ל.

ודייק
 וי"ל מאחר שעלם היות אינה צחוכה אינה מתפשטת
 בכל הכוורת. וכן אינה מעבדה עליה מלבקוע ולעלות ע"כ. וכן נמי בכלל הזה שאינה נכנסת הטומאה ממנה לבית ע"י החלוק. אלא
 שלשטת הרמז"ם אין הפי' של מחוללת כפי' המפרשים דבקובה. אלא מחוללת ענינה שבצמחה היא חלו' חלו'. לא נקבצים נקבצים ע"י
 צפי' הרמז"ם או חנין ולקך לא הולך הכ"מ לכלול זה. ולהרמז"ם צחוכה הכל טמא. כיון שחלל הכוורת בחור היות והטומאה מגעת בכלל
 הצבית לא ימנעה הכוורת שטמא הצבית כמ"ש צפ"ד [משה א' ד"ה טומאה]: בבית אין טמא אלא הצבית. כתב הר"ב אבל הכלים שבחור
 הכוורת. טהורים. וכתב כן הר"ש. ומשמע דלילו כלים שחתייה והם בחור הצבית טמאים. ואפילו הטומאה צבית שלא תחת הכוורת. וכן
 מביק מהר"ם. דכיון דטומאה מתפשטת צבית ע"ג כל הכוורת שבפנים. צוקעת כל חתייה שבפנים. דאחד וכלים נעשים אהלים לטמא
 ולא לטהר. והוקשה לו מהא דתנן צפ"ד סוף משנה א' דכלים שחתיה המגדל. ואין שם פוחח טפה. טומאה צבית הכלים טהורים. ותיירך
 דשאני הכא שהכוורת מונחת בפחה. וכיון דסוף טומאה ללאת דרך שם ויש פוחח טפה ממשל לכוורת בין הכוורת לקורות ה"ל כאלו
 הטומאה שם על הכוורת. וכל כה"ג שיש [שם] פוחח טפה על גבה או חתייה. והיא מונחת בפחה דדרך טומאה ללאת דרך שם. אמרינן
 דנעשים אהלים לטמא ולא לטהר כאלו הטומאה עלמה שם. וצחוכה פחויה שאינה כלי דלא שייך ה"ל אפרש שם טעם אחר. עכ"ד:
 בחובה הכל טמא. כתב הר"ב דכוורת שהיא נקובה מן הדפנות כו' כדבעין למימר לקמן. בצמחה ג. ושם אפרש בשם מהר"ם ז"ל.

מלאכת שלמה

עוד בפי' ר"ע ז"ל. דכוורת שהיא נקובה מן הדפנות צפוחה טפה עסקין
 וכו'. אמר המלקט כתב הר"ר אפרים אשכנזי ז"ל כ"ל אין זה הטעם רק
 הטעם הוא כיון שהטומאה הולכת מן הכלי לבית כיון שאין הכלי מליני
 כמו שמזכיר לומר זה הטעם על הכלים המונחים תחתיה ושעל גביו מבחור
 ומה שפי' על מחוללת שהדפנות נקובות צפוחה טפה כ"ל שאין הכוורת
 כך כלל ועיקר אלא ה"פ כד"א בזמן שהיא כלי מחוללת ר"ל שיש חלל

שעל גבו הוולג ואינו חנין:

תוספות אנשי שם
 הסמון וא"כ מהי משי אפילו
 דבשי אפילו הרמז"ם:
 (צ"ד): תי"ם ד"ה וכל
 שאינו כו' אלא מחוללת
 ענינה כו'. לפרושו לריך
 ליישב הא דקאמר בתוספתא
 איזוהי מחוללת כל ש"ל
 טפה וכו' דה"ק כל ש"ל
 גובה טפה כו' רוחותיה
 או כו' או כו' או כו' כנגד
 זו דנבזירי מטפת וכו'ן שהיא
 רחבה מאד ומנוכה ויחב'
 מדחי' לא השיבה כלי כלל
 ובעין הא דפי' מ"ו דכיון
 דופן טפה א"ל ה"ק כל
 ש"ל טפה חלל כו' לביא
 מד' רוחותיה מנ' או מנ' ו'
 כנגד זו אכל רוחה לא לא
 בני ובבירה ליה להרימ'
 דתוספתא זו פליגא אהמיה'
 דמי לך כל שאין לה טפה
 ממק"א אע"פ שכו' (צ"ד):
 ד"ה בבית כו' והוקשה לו
 כו'. לא ידעתי למה אולך
 הו"ו לטעוק למה קוביה
 מהר"ם ותיירוי הא התי"ם
 עלמ' כ' נפי' דפי' ר"ל
 יש שם פ"ט עמאין ר"ל
 אפי' שם כ"ה מן ע"פ שרי
 דגם כנגדל שאינו עומד
 בפחה ג"כ דיון כמו צחוכה
 דמשנינו ומיהר"ם שהקט"ס
 ותיירך היינו לשיטתו שבי'
 בשמו דאין לך כן אלא
 גם למשל ולמשה דוקא
 פ"ט. (מ"ג כס"י):

תחתיה עם דין טומאה ע"ג. והרי ככה"ל לא שייך לומר שטומאה ע"ג צוקעת
 עד ההבור. דצמחה אינה צוקעת רק עד הארץ. ללא גרע ע"ג מאלו צמחת
 היתה מונחת הטומאה צא"ר על הארץ שאינה צוקעת עד ההבור (ובמ"ש
 צס"ד

וה"ו כשהטומאה רלוזה צבית וכו' כשהטומאה רלוזה תחתיה יומא
 וי"ל דכיון דתחילי הכוורת נפרדים מהאזיז שהטומאה רלוזה שם. לא דמי לציב
 וי"ל ברובו פ"ד ס' ב: [ח] ר"ל ואם הטומאה צבית: [ט] דלף מה שבחור הכוורת טהור. ולא דמי למגדל שבחור הפחה וטומאה צבית. דחור
 המגדל טמא [כפ"ד מ"ג] התם המגדל ממלא כל הפחה. סוף טומאה ללאת דרך שם. אלא הכא הרי ע"כ יש רוח הרבה בין עליונה של כוורת למשקף
 הפחה

אחרונה משנה
 ובתב הר"ב דכוורת נקובה איירי ודך נקבצים ויאלת הטומאה לבית אבל אינה
 נכנסת דמייירי צפוקקים הנקבצים אלא דהפקק לא מיהדק. וכן הם דברי הר"ם
 וכו"ל. וע"פ הדברים תמוהים מאלו הוולג ונריך כל התנאים הללו אין שתיק
 התנא ולא הזכיר אחד מכל התנאים הללו לא נקובה ולא פוקקה ולא מיהדק. וכן
 גבם עיקר הסברה אין לא מיהדק הפקק מילי מליכנס ואינו מליג מללאת. ולא
 אוכל לעמוד ע"ז. דדוקא כשהפקק פחות ממשפח אמרי' דרך טומאה ללאת ואין
 דרכה ליכנס אבל כשהפקק דלא מיהדק אמרי' פ"י דכלים מ"ג דאם מתגדנד הלמיד
 כמאן דליטא דמי ואפי' ליכנס נמי כפוחח דמי. ואי אינו מתגדנד כקסוח דמי
 ובין דק"ל אין ל"ל לטומאה נעלם ויאלת אפי' מיהדק. ונראה מה שהביאם
 להמפרשים ז"ל לפרש כן משום תנאי דהני לקמן שהיא כלי מחוללת ומפרשי
 מחוללת נקובה כדלקמן. וממון זה הולברו ג"כ לפרש דפוקקה ולא מיהדק.
 ובצמחה אין לפרש כן דלא משום שאלא הטומאה לבית אפי' אינה נקובה ויאלת
 דאין צמחה פחיל תלול על הטומאה [כ"ה] הכא כיון דאין כלי נעשה אכל לטהר
 ולטמא נעשה אכל הרי כוזה כמאן דמליג טומאה וליכא מליגה ציבנה לבית לא
 משום אכל ולא משום ל"ל ויאלת לבית ולא אמרי' כיון דיש לה פחה פחות
 לחון ויאלת דמי הפחה ולא לבית. דהא כוזה כפחותה מכל זל דיינין לה
 כיון דאין שם חליצה. ומנאי מחוללת דלקמן מלמא חתירה היא כמו שפירש
 לקמן צפ"ה. ומדכ דלכרמז"ם ל"י דרבי ג"כ אינו מפרש מחוללת נקובה ואתא
 ל"י מלמא שפיר צלח זה: דה"ל טמא. לקמן מ"ה גבי פיה לפני כחב הכ"מ
 דהכל טמא דהכא אינו טמא ע"ג וסמתי' אלא כנגד היות. ולא צמח הטעם
 אפרש שטובד אין שאין כלי נעשה אכל ואין כאן חליצה הרי היות כמונה צא"ר
 ואינו מנמא אלא כנגדו. אכל זה אינו דלא למחא נעשה אכל ואלא כמלי טומאה
 הוא ומה שכנגדו אף שלא כנגד הטומאה טמא כמ"ל הר"ב צס"פ במזכותה ופשו':

ב היתה גבוהה . טפ :

הלופי גרסאות

ב היתה גבוהה ג'ה גבוהה וכן ככל הפקד והתקשרים .

אליהו רבא

ב היתה גבוהה מן הארץ טפסה ס' כלל טפח . דעומאה תחתיה האיל וגובהה מהארץ טפח ויש להל טפח תחתיה מביא טומאה לכל שחתיה ומנה לית ומכל שחתיה לכל טפח האיל ואינו חוץ . והא טעומאה כבית מביא טומאה מהבית לתחתיה וכן האיל של טפח שחתיה ומכל שחתיה לכל טפח האיל חוץ . והא טומאה ע"ג ס"ל כליהו טומאה מונחת תחתיה האיל ואינו חוץ ומכאן דליתיה דמי וחתיה טפח האיל לטמא כל שחתיה ואינו חוץ לע"ג וכל על גבה בני טמא ומביא הטומאה מתחתיה לבית דרך האהל של טפח . אלא תורה טעור של אפסס מלת דרין כלי טעור :

תום אנשי שם

ב מומאה תחתיה כו' או על גבה . היינו מבחין ובחתינה כר"ס ואחיה סמין וליה לא אטעירין ל' . תו ופרושי ור"ל כמשה דלקמן ונמנה שחתיה תני תחתיה וע"ג טפח וכשנא לפרש דרביה נפיש לפרש כתיב טעור ענין מדת תני ג"כ תחתיה או ע"ג מבחין וסדר בני כשלו תחתיה או ע"ג טפח דומי דהק כנות דפיה לחון . (בי"ז) :

ודייק הר"ב לכתוב דפנות וכן כתב ג"כ שהקצבים וכו' ודרך הקצבים וכו' הכל לשון רבים . אפשר שבדקדוק כתב כן . והוא מטעם התוספתא שכתבתי לעיל דמפרש' דמחוללת' היא שנקוב' לפחות משתי רוחותיה' זה . כנגד זה ומכל מקום לא ה"ל להר"ב לסתום [תיבת] בנקבים בלבד . ללא משמע כולי האי . אע"פ שהוא ל' רבים . אבל היה לו לפרש בהדיל דבנקובה בשתי רוחותיה מיירי . דהא חכמי לא שמעינן שיהו הנקבי' בשתי רוחות דוקא . וכ"ש למאי דמסיימה התוספתא זה כנגד זה . אבל במשמע נקבים אפי' מרוח אחת ובלבד שיהיו יותר מנקב א' . וכ"ש לאפשר למיטעי ולומר דלאו בדוקא צעינן נקבים וה"ה בלחוד כגי . אלא אורחא דמלתא נקט דלוימא זיל בחר טעמי' . לאפוקי טומאה בנקב אחד נמי כגי . וכזה מהר"ם וז"ל נראה ללכזי צעינן שני נקבים לכל הפחות בשני דפנותיה זה כנגד זה . פי' בדופן שבמזרח ובמערב או לפון ודרום [כלומר בכוורת העומדת על שוליה שךך היא עמידתה על שוליה . ולפיכך חסברה לה מהר"ם בךך ודוק] . דלי לית בה נקבים כלל לא היתה טומאה יולאה אלא דרך פיה לחון . ולא לבית . ולא לתחתיה . ולא לע"ג . כדאמרינן במגדל דלעיל פ"ד ואי ליכא אלא חד נקב למעלה . כתי דע"ג טמא שטומאה יולאת למעלה דרך נקב . תחתיה היה טעור כיון דלין שם נקב . או אם [היה נקב תחתיה ווא] (לא) היה נקב ע"ג . ע"ג היה טעור . להכי לריך שני נקבים זה כנגד זה פי' מזרח ומערב . או לפון ודרום . דכשישך אותה על הנקב אז יהי נקב א' למטה להביא טומאה תחתיה . ונקב אחד למעלה להביא טומאה על גבה . וה"ל אמאי כל תחתיה וכל ע"ג טמא לעיל [ג"ל שתיבת לעיל הוא ט"ם] כיון דבלא נקב לא ה"י טמא כלל ומשום דיש נקב טמא [ג"ל שתיבת טמא הוא ט"ם] לא ה"ל לטמוי אלא כנגד הנקב ותו לא היכא דלא גביהא טפח . דהא טומאה רלווא היא ואינה יכולה להתפשט . י"ל דוקא כשאין בה נקבים אז מפסיקים כותלי הכוורת בין מה שתחתיה לשעל גבה . כיון דפיה לחון ומשם טומאה יולאה . אבל כשיש בה נקבים וכוף הוף טומאה יולאה משם . אין המחיות מפסיקות להליל . אלא כיון דכלי הוא וטומאה בתוכו כמאן דמלי טומאה דמי . ובזקעת טומאה כל כנגד הכלי בין מלמעלה בין מלמטה . זה הכלל של משנה זו . דהא דאמרינן דארס וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר . ה"מ כשהטומאה תחת הכלי או על גבה . אבל טומאה בתוך הכלי לא אמרינן שבזקעת טומאה כל כנגד תחתיו וכל למעלה ממנו . אלא א"כ יש לו נקב למעלה טפח . בזקעת כל כנגדו למעלה . ואם יש לו נקב למטה בזקעת כל כנגדו למטה . אבל בלא נקב טפח . לא . משום דדרך טומאה ללאת דרך פי הכלי . ואין דרך טומאה לכנס . וכי יש לו נקבים טפח מלמעלה ומלמטה . הרי גם שם דרך טומאה ללאת . ואפינו בטומאה שבתוכה . [דכלים] נעשים אהלים לטמא ולא לטהר . ודוקא כי מנחה מקלטה בבית . בין שפיה לחון בין שפיה לפנים דדרך טומאה ללאת שלא יעמא כל אשר בבית . לא אמרינן נעשים אהלים לטמא ולא לטהר אלא אם כן יש לה נקבים טפח . כדפרישית . אבל כי מנחה כולה באויר אמרינן נעשים אהלים לטמא . ולא לטהר . אפי' אין לה נקבים טפח . ולהכי לא קתני בסמוך בזמנחת באויר . בד"ל שהיא מחוללת וכו' . ולכשאגיע שם אפרש יותר בצוב בעזרת שמים . עכ"ד . ואני כבר פירשתי לעיל טעם אחר בהא דלריכין שיהיו שני נקבים זה כנגד זה והוא שע"כ כן ילאה הכוורת מדין תורת אהל דרפ"ח ובהא לכלל מדת כלי גללים ותו לא מידי . וגם בזמנחת באויר לריכה שהיא מחוללת ובשתי נקבים זה כנגד זה . ודלא קתני הכי התם אפרש שם בס"ד :

ב היתה גבוהה מן הארץ טפח . דעכשו יש תחתיה אהל טפח : הכל

מלאכת שלמה שפירש במשנה תמישית זה הדין גם בכוורת מחוללת כמו שהתבאר אחר זה ולפי דברי רע"ל בחנם נקט וגם מפ"י הרמב"ם ז"ל על משנה י"ב מוכרח דקובר דלא כפי' רע"ל עכ"ל ז"ל . והקשה מהר"ק ז"ל על פי' הרמב"ם ז"ל בבבא קמייתא דכות מן המת נתון תחתיה ובתוכה כנגד הטומאה טמא וכיון דבקעה הטומאה ועברה בתוכה למה לא תפסם כבולה ומ"ש מדין חזית שהיא יושבת על שוליה שבסוף פ' זה דקתני טומאה תחתיה כנגד קורקורותה טומאה בזקעת ועולה והבית טמא וז"ל ע"כ וכן בקעה שם כמה קשיות והיחס צ"ע ושמא דמשום כל הנהו קשיות דיש על פי' הרמב"ם ז"ל

יבין תפארת ישראל

הפתח . ודק שם יולא הטומאה . ולכן רק כל תחת תקרת הבית טמא . ואפי' מה שבבית תחת הכוורת רע"ל טמא אף שהטומאה בבית שלא תחת הכוורת . ללא דמי לטומאה בבית דאמרינן דעירובי שהן תחת המגדל שבבית טעורין [כפי' הוף מ"א] . י"ל דשאי הכא דהטוורת מונחת תוך הפתח וכיון דסוף טומאה ללאת דרך חלול טפח על טפח שממגל להכוורת תחת המשקוף . לפיכך כל סביבת מקום ההוא שייך להבית . וכחור שבכותל בית הטמא . דאף שאין בהחור טע"ט . אפי' כשהטומאה בבית . הטוורת שבתוך עמאים . וכ"כ אמרינן [פיק ג' משנה ז'] צב"ב קמור תחת הבית . דאע"ל דלין תוך עד כאלבע . דכשהטומאה בזהל . טוורת שחתה ששופע עמאים . וכו' אמרינן [פיק ג' משנה ז'] צב"ב קמור תחת הבית . דאע"ל דלין תוך היב טע"ט . אפי' כשהטומאה בבית . טוורת שבצב"ב עמאים . ה"ל חלול פחות מטע"ט שחתה הכוורת . מדשם מקום יולאה . שייך חלול ההוא להבית . וכל מה שבתוכו טמא . דאף דיש לחלק ולומר דביב טמא הוא בקרקע הבית הטמא דטמא עד התרוס [כדרי' ר"ב שם] . היינו משום דהקרקע ההוא שייך להבית . וה"ל חלול שבצב"ב מקום היולאה שייך להבית . משא"כ חלול פחות מטע"ט שחתה המגדל לא שייך להבית : (י) דכיון דטומאה בתוכה . וחללה טע"ט הרי הכוורת כמליח טומאה דמי . ולפיכך אף שמונחת הטומאה שבתוך החלק שבתוכה שבין . והכוורת פתוחה שם ללד חוץ . אפי' מהתפשט הטומאה משם גם לחלק שבתוכה לפנים . וכיון דמלואה נקבים טע"ט יולא משם הטומאה גם לתוך הבית . דאע"ל דהנקבים פקוקים בקש לא עדיף משתימה דלמ"ס דמהי רק מלהכניס טומאה אבל לא מלהניח טומאה [כלים פ"ח מ"ז] . ואע"ל דבאהל שיש בכתלו נקב טע"ט ופתחו מלי של תפארת הטומאה דרך הנקב [עמ"ל] . היינו בזהל משם . אבל הכא כלי המחזיק מ"ם . אין דינו ממש כאלה . דהרי גם אינו חוץ בין מטה למעלה רק בצירוף דפסת אהלים . וה"ל לעינן נקבים שז די לן דמני ליה סתימה בעלמא מלהכניס טומאה אבל לא מלהניחיה (ג) : (יא) אפילו בחוץ דבין

פקוקים בקש . ואין הסתימה מהודקת . ודרך הנקבים יולאה הטומאה לבית כיון דלא מהדקי . ואפי' כלים שחתיה ושעל גבה מבחין עמאים . דכיון שהיות בתוכה רואין אותה כליהו היא מלאה טומאה . ואין כלי מזיל על מה שתחתיו ועל גביו . אבל כשהטומאה בבית . אמרן לעיל דלין טמא אלא הבית . שאין הטומאה נכנסת בצוורת דרך נקבים אע"פ שיש בהן פותח טפח . האילו והן פקוקים ודרך פיה אינה נכנסת שהרי פיה לחון :

ב היתה גבוהה מן הארץ טפח . דעכשו יש תחתיה אהל טפח : הכל

מלאכת שלמה שפירש במשנה תמישית זה הדין גם בכוורת מחוללת כמו שהתבאר אחר זה ולפי דברי רע"ל בחנם נקט וגם מפ"י הרמב"ם ז"ל על משנה י"ב מוכרח דקובר דלא כפי' רע"ל עכ"ל ז"ל . והקשה מהר"ק ז"ל על פי' הרמב"ם ז"ל בבבא קמייתא דכות מן המת נתון תחתיה ובתוכה כנגד הטומאה טמא וכיון דבקעה הטומאה ועברה בתוכה למה לא תפסם כבולה ומ"ש מדין חזית שהיא יושבת על שוליה שבסוף פ' זה דקתני טומאה תחתיה כנגד קורקורותה טומאה בזקעת ועולה והבית טמא וז"ל ע"כ וכן בקעה שם כמה קשיות והיחס צ"ע ושמא דמשום כל הנהו קשיות דיש על פי' הרמב"ם ז"ל

יבין תפארת ישראל

הפתח . ודק שם יולא הטומאה . ולכן רק כל תחת תקרת הבית טמא . ואפי' מה שבבית תחת הכוורת רע"ל טמא אף שהטומאה בבית שלא תחת הכוורת . ללא דמי לטומאה בבית דאמרינן דעירובי שהן תחת המגדל שבבית טעורין [כפי' הוף מ"א] . י"ל דשאי הכא דהטוורת מונחת תוך הפתח וכיון דסוף טומאה ללאת דרך חלול טפח על טפח שממגל להכוורת תחת המשקוף . לפיכך כל סביבת מקום ההוא שייך להבית . וכחור שבכותל בית הטמא . דאף שאין בהחור טע"ט . אפי' כשהטומאה בבית . הטוורת שבתוך עמאים . וכ"כ אמרינן [פיק ג' משנה ז'] צב"ב קמור תחת הבית . דאע"ל דלין תוך עד כאלבע . דכשהטומאה בזהל . טוורת שחתה ששופע עמאים . וכו' אמרינן [פיק ג' משנה ז'] צב"ב קמור תחת הבית . דאע"ל דלין תוך היב טע"ט . אפי' כשהטומאה בבית . טוורת שבצב"ב עמאים . ה"ל חלול פחות מטע"ט שחתה הכוורת . מדשם מקום יולאה . שייך חלול ההוא להבית . וכל מה שבתוכו טמא . דאף דיש לחלק ולומר דביב טמא הוא בקרקע הבית הטמא דטמא עד התרוס [כדרי' ר"ב שם] . היינו משום דהקרקע ההוא שייך להבית . וה"ל חלול שבצב"ב מקום היולאה שייך להבית . משא"כ חלול פחות מטע"ט שחתה המגדל לא שייך להבית : (י) דכיון דטומאה בתוכה . וחללה טע"ט הרי הכוורת כמליח טומאה דמי . ולפיכך אף שמונחת הטומאה שבתוך החלק שבתוכה שבין . והכוורת פתוחה שם ללד חוץ . אפי' מהתפשט הטומאה משם גם לחלק שבתוכה לפנים . וכיון דמלואה נקבים טע"ט יולא משם הטומאה גם לתוך הבית . דאע"ל דהנקבים פקוקים בקש לא עדיף משתימה דלמ"ס דמהי רק מלהכניס טומאה אבל לא מלהניח טומאה [כלים פ"ח מ"ז] . ואע"ל דבאהל שיש בכתלו נקב טע"ט ופתחו מלי של תפארת הטומאה דרך הנקב [עמ"ל] . היינו בזהל משם . אבל הכא כלי המחזיק מ"ם . אין דינו ממש כאלה . דהרי גם אינו חוץ בין מטה למעלה רק בצירוף דפסת אהלים . וה"ל לעינן נקבים שז די לן דמני ליה סתימה בעלמא מלהכניס טומאה אבל לא מלהניחיה (ג) : (יא) אפילו בחוץ דבין

הכל טמא. ומציהא טומאה לבית. כיון דגבוה טפח. וכלים שעל גבה אפילו שלא כנגד הטומאה. נמי טמאין. ואפילו בחוץ. דתחתיה כמאן דמליא טומאה. ואין מלגת על גבה. דאין כלי מלי. וכן אס טומאה צבית. נמי הכל טמא. מהאי טעמא. דאהל הבית מציא טומאה לתחתיה ואין מלגת על גבה. ואס טומאה על גבה. כיון דאין מלגת על מה שתחתיה. רואים תחתיה. **הבל טמא י**: בזמן שהיא כלי מחוללת י. על הכלים שצרכים להם טומאה מה שבתחתיה ומה ששחתיה ומה שעל גבה הכל טמא: אלא תובה. כלומר הכל טמא חוץ ממה שצרכים שטוהר: **בזמן שהיא כלי מחוללת**. שאלה נפתחה. ולא נתבטלה מסורת כלי: מחוללת. שהדפנות נקובות בפתח טפח שרגילים לעשות נקבים בדפנות הכוורת. כדי שיכנסו הדבורים ויאלו. ופעמים שהנקבים פקוקים

ב הבל טמא. פי' הר"ב דתחתיה כמאן דמליא טומאה. עמ"ס דרפ"ו [ד"ה לנים]: אלא תובה. לשון הר"ב חוץ מה שצרכים טוהר. ולהרמב"ם מה שצרכים כנגד הטומאה טמא כמ"ס לעיל. ור"ב ג"כ צדקן בחבורו פי"ט. וטעמא כתב הר"ב דכיון דכלים אין נעשין אהלים לטהר ואילו לא היה שם טוהר היה כל שצרכים הטומאה טמא. א"כ אינו צדין שתלי הכוורת על הכלים שצרכים כנגד הטומאה: **ב מחוללת**. פירש הר"ב שהדפנות הייתה נקובות כו'. ופעמים שהנקבים פקוקים צק. אלא דהפקק לא מיהדר. כלומר ובהי מיירי מחני'. וכדכתב הר"ב לעיל סוף מחני' א. ולשון מחוללת. פירש הר"ב לעיל שהוא מלאון מגופת חצית המחוללת ואינה נשמטת. במסכת לנים פי' [משנה ג]. וכתב מהר"ם ונראה דחוק לאוקמי סתמא דמתני' דהכא כר' יהודה

ג במה דברים אמורים
עפ'
חלופי גרסאות
בתוכה נ"ל ו' ובתוכה

תוספות חדשים
משנה ב[תי"ס ד"ה] אלא
כו' כ' הכיט כו'. ועיין
בסופו בפירושו על המשנה
שכתב טעם אחר כיון
דבוקעת ועולה ודוקעת
ויורדת ואינה מסתמא אלא
כלים שנגד הטומאה
תחתיה וגבה. הוי רגוזה
אם כן מה שצרכים נגד
הטומאה נמי טמא. ע"כ:

אליהו רבא
בתובה הכל טמא כדלעיל:
ב ברא נזמן שהיא כלי.
דמשום שהיא כלי אינה
חוללת דכל כלי אינו נשם
אהל לטהר. ומחוללת
שנקבה כבילה לזר הבית
נקבים הדבך שצדין
ככוורת כדאמר לעיל דמשום
דמחוללת היא עבודה
ומלגת על עמא:

תוספות אנשי שם
בתי"ח ד"ה תי"ס ד"ה
אלא כו' ועיין בסופו כו'.
לא מלאי שם מה דכר
ומה זה ענין לדינא דמשנה
זו דאיידי דגבוה מן הארץ
טפח ולא שייך גביה בוקעת
ועולה אס לא מטעם דאין
כלים נעשין אהל לטהר וכו'
ורק במ"א שייך לומר בוקעת
כשטומאה תחתיה אהל
כשהוא ע"י לא אמרי' בוקעת
אלא מטעם דכלים אין נעשין
אהל לטהר. (ה"מ) *

דאמר החס מלגת. ודלא כרבנן דאמרי החס אינה מלגת. אלא נ"ל דאפילו כרבנן אחיא. דעד כאן לא קאמרי רבנן החס דאינה מלגת. אלא בחצית של חרס שכולה צבית. ואין לה פתח. אלא דרך

שלמה
מהרי"ק ז"ל צ"מ בהלכות טומאה מה נשם הר"ש ז"ל דתחת מיירי בשאין הטומאה תחתיה או על גביהן אלא שהיתה הכוורת בפתח שבין ב' בתים והיתה הטומאה צבית א' וכלים צבית השני הכוורת חוללת שלא תעבור הטומאה מבית לבית אלא אם היתה טומאה תחת הכוורת או על גבה אינה חוללת וכן נראה שהוא דעת רבינו שמשון ז"ל ונפי' זה מה שפירש רבינו עובדיה ז"ל שם צ"מ במביאין וחוללין לענין אס היתה טומאה תחתיה או על גבה לא דק דקשא ליה מחני' דהכי דקתני שאס היתה טומאה תחתיה או על גבה אינה חוללת. הר"ב סלימאן ז"ל: **ב מחוללת**. פי' רש"י שהפקק אינו

מלאכת
ז"ל נד רע"ז מסירתו ז"ל ונחר צפי' הר"ש והר"ש ז"ל: **ב הבל טמא**. פי' אע"פ שהכורת מקבלת מ' סאה בלה שאינה מקבלת טומאה כלל אע"כ אינה חוללת בפני הטומאה אס היתה טומאה תחתיה או על גבה כמו שציינו צפי' חרס וכלים נעשים אהלים לעמא אהל לא לטהר וסתא קתני שאס היה הדבך נתון על ד' כלים אפילו כלי נללים וכו' שאינם מקבלים טומאה אין הדבך נתון בפני הטומאה כיון שהוא נתון ע"ג כלים כ"ש הכלים עלמין שאין חוללין וכן פי' הר"ש ז"ל ונפי' זה קשה הא דתנן פ"ח אלו מביאים וחוללין השידה החיצה והמגדל כוורת הקב וכו' שסם מקבלים מ' סאה ופירש

הכוורת דאע"ג שסמומין צקס יולתח דרך שם הטומאה להבית. וכמ"ס בפנים:

יכין
יב) לכיון שיש תחתיה אייר טע"ט להכי צין שהטומאה שם או שצקעה לשם מלמעלה. או שהתפשטה לשם מהבית. שוב התפשטה משם לכל שחת הבוורת. והיא כלי. שאע"ג שמחוקה מ"ס ומציהא אינה חוללת צין שלא כנגד הטומאה. טמא. וגם התפשטה מתחתיה לתוך כל הבית: יג) ר"ל רק תובה טוהר. דלא שצרכים מלגת מדאינה מקי"ע. ואפי' בשהטומאה חוץ הבית. הרי יש מקום לטומאה ללגת צע"ט שמתחתיה: יד) כלומר בד"א שאינה מלגת רק על תובה ולא על שחולת לה. זהו רק כשכל חסרון שבכלי זה

אחרונה
טפח טמאין ואס לא פהרין ופי' הר"ב מטעם לצוד וכן צפרק' דכלים מ"מ נמכת מה דלענין טומאה שיעור לצוד בפחות מטפח אפי"ג דכלל המורה בפחות מנ' הוי לצוד. בטומאה אינו כן. וכן משמע מתי"ס הר"ב פי"מ הא קמ"ל דאפי' בפחות מטפח לא אמרי' בטומאה לצוד ט"כ. וכו' לשון הש"ס בתי"ב כוכה דהכי גמירי לה. ומדקאמר אפי' פחות מטפח ומאי אולגת דטפח או פחות מה שצרכים לא תליא בעפח אלא נב"ע. אלא משום דלהמיר דוקא לא אמרי' לצוד בטומאה ולהקל אמרי' כתי"ס רמ"א ב"ד כו' שפי"ד וכדאמרין גבי מנדל קמ"ל דלהקל דוקא פחות מטפח אמרי' והיינו דקאמר דאילו להמיר אפי' פחות מטפח לא. ובזה מיושב תמיהת הס"מ שם ב"ד דאי אמרי' לצוד בטומאה להקל אין יולתח הטומאה מבית לבית בפחות טפח ט"כ. ולתמי' דפי' ל"ק דגבי טומאה בעפח ליכא לצוד אלא בפחות מטפח. ונ"ל דהיינו נמי פירוש אפולס דסבא ור"ק אפי' איכה פחותה אלא אפולס שדבוקה לכותלי הבית מכל רוחמיה ואין לה ריח טפח אפי' ממקום אחד דהשאה אמרי' לצוד והכי היא כמותל הבית ומלגת כבאילו הטומאה תחת כותל הבית ורעוזה ולמטה עד הסהס טמא ופי"ג פד הרקיע. וואו ג"כ מתמרר הסוספתא איזוהי מחוללת כל שיש לה טפח מדי' רוחות מנ' רוחות מנ' רוחות ור"ק אינו דין מחוללת דאמרי' דלא הוי אהל כל שאינה סמוכה לכותלי הבית פחות מטפח דאי סמוכה היינו אפולס דקתני מחני' דאינה מלגת. ומתני' וטוספ' חדא מלגת אמרי'. מר אמר כש"ש לה טפח אינה מלגת ומר אמר כשאין לה מלגת ונקראת אפולס ולשון אפולס היינו דמוק דבוקה ודוקה כתי"ס הר"ש פי"ח מ"ו ובמה דכותי צפרקין. והא דקתני בצוספתא מנ' רוחות מנ' רוחות משמע דאס אפולס מנ' רוחות ואין לה טפח אלא מרוח אחד אכתי לא הוי אהל. נ"ל משום שדבוקה מנ' רוחות אפי"פ שמתחת' י' לה טפח מן הכותל. טפח זה הוי כפתח לכותל ואכתי כולה נידוית כמותל ומתני' נמי מוכחא הכי דבסמוך גבי היסה דכותי טפח נמי מני הכי איזו הארץ נבוה טפח אלא דמח דוכחא נידון כפתח ואינו יולת מחותל כותל ושהתא שמשין דמחוללת ואפולס דמתני' ענין אחד הוא ולא כפי' המפגשים ז"ל. וימא דגבי היסה שומדת באייר לא מני לא מחוללת ולא אפולס דלא עייתי החס פלל דכאיר אפי' מחוללת השיבה אהל. ואפולס לא שייך החס כלל דכאיר אייר וליכא

דיתה פחותה . שפחה
 מוזננה ואפילו פקוקה
 בקש פקוקה לא משוי
 לה כלי או אפוא שנקנה
 בשליה נקבים גדולים יותר
 ממה שצדק לעשות בה
 ולמילתה מני לא חויה בטלה
 מתורת כלי ונעשה אהל
 לפתח ולטבר . ואילו וקמפס
 חויה אפוא כל שאין לה
 טפת ממקום אחד אע"פ
 שנקבים גדולים אין פ"ט
 נקבים ממקום אחד .
 דלילו טפת נקבים ממקום
 אחד טומאה בחובה טמא
 כהיה טומאה כבית טמא
 חובה דהא איכא פותח
 טפת ביניהם כפייה לפנים
 דסיחא אהל הפתח דליחא
 פ"ט ביניהם אינו מביא :
 כוורת מן כמות נתון תחתיה (ט) .
 כנגדו

כיון דמחוללת היא ולא היא סתימה מעליהא . אבל הכא מודו .
 דאין טומאה נכנסת דרך האקבים הסתומים ומחוללים . כיון
 דיש לכוורת פתח אחר שהוא עיקר . א"צ דשאי חרם דיש בו
 גומות . ואין פי המגופה חלק . כמו
 כוורת שהיא כלי עץ . והנקבים שלה
 חלקים וכסתמים יפה בפקוקה הקש .
 הלכך אפילו רבנן מודו הכא דמללת .
 כאילו מוקפת למיד פחיל . עכ"ל :
 ח"ג . ג כוורת גדול וכוית .
 דיתה פחותה . בשוליה . מהר"ם . ופקוקה בקש . פירש הר"ב במקום הפחיתה ודפנותיה שלמות .
 כדפנות שהן שלמות . אכתי נפקא לה הטומאה בפקש שבשוליה דהא לא מיהדק . דהא מיהדק אפוא מקריא . ואם כן היכי קמי בתוכה אין
 טמא אלא חובה . ואין לפרש דפחותה לאו בשוליה . אלא בדפנות שמחזן . שאין הענין משמע כך כלל . ועוד דזהדיא פירשו שדפנותיה שלמות .
 ואולי דהיינו נמי דאתי החוספתא לעיל בשלימה בריש פרקין . דלפחות יהיו שני נקבים . וזה כנגד זה . וממילא דבשוליה שאין ב' נקבים זה
 כנגד זה . דנקב הפה שכנגדה הוא לחזן ואינו מכניס הטומאה . אדרבה פיה לחזן מהניא לשלח חכטום . ולפיכך סגי הכא בפקש בעלמא .
 אע"ג דאינו מודק . ואין הטומאה נכנסת ממנה לבית . ודעה מהר"ם בזה אכחזב בסמוך בס"ד : או אפוא . פירש הר"ב דאפי' אין
 דפנותיה שלמות . אלא שאפוא . כלומר סתומה במקום שהיא מחוללת . ואין בה חלחול טפח . וכ"פ הר"ש . ולדבריהם אין לשון המטנה
 מדוקדק כלל . דמקוקה זו דהא אפוא . קיימא על חלוקה [דאין] דפנותיה שלמות . וזו לא נזכרה במטנה כלל . אבל לפי מה שפירשתי דכל כלי
 הבא במדה יש לו דין אהל . אלא הכא בכוורת שהיא מחוללת מפקא לה החלחול מתורת אהל . אחי שפיר . דה"ק בד"א בזמן שהיא כלי מחוללת
 דהחלחול מפקא לה מתורת אהל . אבל היתה פחותה ופקוקה בקש דלאו כלי היא כלל ויש לה דין אהל (א) ואינה כלי כלל . ומ"מ דפנותיה
 שלמות בעינן . ללא הכנס הטומאה מחובה לבית כשהטומאה בחובה . וקאמר או אפוא . כלומר א"צ שאינה פחותה והיא כלי . אבל אינה
 מחוללת . אלא פקוקה . דהשתא הדרא לדין כלי הבא במדה שיש לה דין אהל . כדחנן ברפ"ז . וכ"פ הרמב"ם לפי דרכו . דהא אפוא .
 כלומר או שאינה פחותה והיא שלימה . אבל אפוא ואינה מחוללת . אלא שהוא מפרש מחוללת חלוה חלוה . כמו שכתבתי לעיל בשמו
 [ד"ה וכל שאינו] . ואפוא מפרש שהיא אטומה ומלאה קש והדומה לה עד שלא יאחר בה חלל טפח . שעכשיו היא בדמיון חתיכה מן
 העץ . וראייה למהר"ם שאינו מפרש [היתה פחותה] כהר"ש והר"ב דהכא דפנותיה שלמות . אלא ה"ג יש נקבים נקבים בדפנות . ומפרש
 דה"ק . ופקוקה בקש בין בשוליה בין בדפנותיה . והיינו מחוללת . וקאמר נמי או אפוא . לומר דלא איכפת לן הכא בין שהנקבים שבשוליה
 ושבלדדיה . הם פקוקים בלא הידוק . או שהם אפולים בהידוק . דכיון שפחותה היא . ולא היא כלי . כיון דנקביה פקוקים . אפי' לאפוקי טומאה
 חשיבי כסתומה . דדוקא בשלימה אמרינן אין למיד פחיל מזיל בפני הטומאה . אבל בפחותה לא נפקא טומאה אלא בפותח טפח
 שאינו פקוק . דכיון דלאו כלי הוא . אין הנקבים עומדים לתשמש . הלכך מצטל לפקוקה החס . אבל בצבא דלעיל דמייירי שיש נקבים
 בדפנותיה שיש בכל אחד טפח על טפח ואינו אפולים . אע"פ שהן פקוקים כיון דהפקש נשמו ולא מיהדק . לעיולי לה הטומאה חשוב כסתום
 כדפירשתי . ולאפוקי מינה חשוב כפתוח עכ"ל . [ועוד כתב מהר"ם ודין זה טובא בפחותה ופקוקה או אפוא . בין שפקוקה בין שאפוא
 בשוליה ובנקבים שלה לגמרי בין שפקוקה או אפוא בשוליה ובנקבים שבדפנותיה ובשאר הנקבים פחותים פחות מטפח . עכ"ל] :
 כנגדו

הדושי כוורת"ח
 פ"ט [הו"י ד"ה]
 דיתה פחותה
 בו' דהא לא מודק בו'
 עכ"ל . ולי נראה דראי
 מודק ואפוא הוא בין
 מודק בין לא מודק רק
 שקרי אפוא מה שאין
 הדוחיל פותח טפח רק
 שדעת מטפח . ד"ק כלשון
 רע"ב :

משנה אחרונה
 וליכא כווליס : דיתה
 פחותה . מהר"ם פי'
 בשוליה . ולפ"ל דפחותה
 דהכא היינו בעינן שבעלה
 מכיל ואין מלאת עוד
 ג"כ דכל שיש לה הלאה
 ג"כ שם כלי עליה ואין
 נכסה אהל דכתיב אינו
 מזיל תסום אהל אלא
 א"פ כתיב בה . ומשכנסה
 מלגזל ג"כ הייס
 פחותה והיינו כשנפתחה
 בחובה כתיב בהקדמה .
 וא"ת לפי שטתני דעוקר
 טפח משתניו דאפי' בזה
 נמדה אינו נעשה אהל
 תסום דמיתעטל ואהל
 בעליו או א"כ פחותה
 נמי ה' מיעטלת ואמאי
 נעשה אהל . לא קשיא
 דכלי גבש טפי כדחנן
 בהדיא פ"ה מ"ח שבעלי
 אינו מזיל צבא חלקה
 והנכר מזיל . וה"ג כיון
 ששפחה היו ככסר ומשבו
 ככנין וה"ל אמרי' רפ"ז
 דנכר נתון מ"ג כלי
 אבנים אין מזיל ופ"ג
 אבנים שאינם כלי מזיל :
 ופקוקה בקש . לכוותה
 מני לה אש"פ שפקוקה
 לא היו כשלתה . כ"כ
 כה"ב רפ"ה דכלים ופ"ב
 סמב"ס בחבורה ופ"ב
 כה"ג . ופ"ל למאי היינו
 כל פחותה דהכא היינו
 שפחה רובם ופ"ב פינדי
 כמ"ס מהר"ם פי' דכלים

כיון דמחוללת היא ולא היא סתימה מעליהא . אבל הכא מודו .
 דאין טומאה נכנסת דרך האקבים הסתומים ומחוללים . כיון
 דיש לכוורת פתח אחר שהוא עיקר . א"צ דשאי חרם דיש בו
 גומות . ואין פי המגופה חלק . כמו
 כוורת שהיא כלי עץ . והנקבים שלה
 חלקים וכסתמים יפה בפקוקה הקש .
 הלכך אפילו רבנן מודו הכא דמללת .
 כאילו מוקפת למיד פחיל . עכ"ל :
 ח"ג . ג כוורת גדול וכוית .
 דיתה פחותה . בשוליה . מהר"ם . ופקוקה בקש . פירש הר"ב במקום הפחיתה ודפנותיה שלמות .
 כדפנות שהן שלמות . אכתי נפקא לה הטומאה בפקש שבשוליה דהא לא מיהדק . דהא מיהדק אפוא מקריא . ואם כן היכי קמי בתוכה אין
 טמא אלא חובה . ואין לפרש דפחותה לאו בשוליה . אלא בדפנות שמחזן . שאין הענין משמע כך כלל . ועוד דזהדיא פירשו שדפנותיה שלמות .
 ואולי דהיינו נמי דאתי החוספתא לעיל בשלימה בריש פרקין . דלפחות יהיו שני נקבים . וזה כנגד זה . וממילא דבשוליה שאין ב' נקבים זה
 כנגד זה . דנקב הפה שכנגדה הוא לחזן ואינו מכניס הטומאה . אדרבה פיה לחזן מהניא לשלח חכטום . ולפיכך סגי הכא בפקש בעלמא .
 אע"ג דאינו מודק . ואין הטומאה נכנסת ממנה לבית . ודעה מהר"ם בזה אכחזב בסמוך בס"ד : או אפוא . פירש הר"ב דאפי' אין
 דפנותיה שלמות . אלא שאפוא . כלומר סתומה במקום שהיא מחוללת . ואין בה חלחול טפח . וכ"פ הר"ש . ולדבריהם אין לשון המטנה
 מדוקדק כלל . דמקוקה זו דהא אפוא . קיימא על חלוקה [דאין] דפנותיה שלמות . וזו לא נזכרה במטנה כלל . אבל לפי מה שפירשתי דכל כלי
 הבא במדה יש לו דין אהל . אלא הכא בכוורת שהיא מחוללת מפקא לה החלחול מתורת אהל . אחי שפיר . דה"ק בד"א בזמן שהיא כלי מחוללת
 דהחלחול מפקא לה מתורת אהל . אבל היתה פחותה ופקוקה בקש דלאו כלי היא כלל ויש לה דין אהל (א) ואינה כלי כלל . ומ"מ דפנותיה
 שלמות בעינן . ללא הכנס הטומאה מחובה לבית כשהטומאה בחובה . וקאמר או אפוא . כלומר א"צ שאינה פחותה והיא כלי . אבל אינה
 מחוללת . אלא פקוקה . דהשתא הדרא לדין כלי הבא במדה שיש לה דין אהל . כדחנן ברפ"ז . וכ"פ הרמב"ם לפי דרכו . דהא אפוא .
 כלומר או שאינה פחותה והיא שלימה . אבל אפוא ואינה מחוללת . אלא שהוא מפרש מחוללת חלוה חלוה . כמו שכתבתי לעיל בשמו
 [ד"ה וכל שאינו] . ואפוא מפרש שהיא אטומה ומלאה קש והדומה לה עד שלא יאחר בה חלל טפח . שעכשיו היא בדמיון חתיכה מן
 העץ . וראייה למהר"ם שאינו מפרש [היתה פחותה] כהר"ש והר"ב דהכא דפנותיה שלמות . אלא ה"ג יש נקבים נקבים בדפנות . ומפרש
 דה"ק . ופקוקה בקש בין בשוליה בין בדפנותיה . והיינו מחוללת . וקאמר נמי או אפוא . לומר דלא איכפת לן הכא בין שהנקבים שבשוליה
 ושבלדדיה . הם פקוקים בלא הידוק . או שהם אפולים בהידוק . דכיון שפחותה היא . ולא היא כלי . כיון דנקביה פקוקים . אפי' לאפוקי טומאה
 חשיבי כסתומה . דדוקא בשלימה אמרינן אין למיד פחיל מזיל בפני הטומאה . אבל בפחותה לא נפקא טומאה אלא בפותח טפח
 שאינו פקוק . דכיון דלאו כלי הוא . אין הנקבים עומדים לתשמש . הלכך מצטל לפקוקה החס . אבל בצבא דלעיל דמייירי שיש נקבים
 בדפנותיה שיש בכל אחד טפח על טפח ואינו אפולים . אע"פ שהן פקוקים כיון דהפקש נשמו ולא מיהדק . לעיולי לה הטומאה חשוב כסתום
 כדפירשתי . ולאפוקי מינה חשוב כפתוח עכ"ל . [ועוד כתב מהר"ם ודין זה טובא בפחותה ופקוקה או אפוא . בין שפקוקה בין שאפוא
 בשוליה ובנקבים שלה לגמרי בין שפקוקה או אפוא בשוליה ובנקבים שבדפנותיה ובשאר הנקבים פחותים פחות מטפח . עכ"ל] :
 כנגדו

מלאכת שלמה
 אינו תקוע בחוק מלשון ארעא חלחולי מחלחול דבפ' חומר נקודש ובפרק
 הרוואה ענגא חלחולי מחלחול ומלשון מנוסת חבית המחוללת ואינה נשמעת
 דבפ' עזיירי דכלים וכן פי' הר"ם ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל מפ' מחוללת
 כלומר חלולה ושלמה מכל דלדיה אבל אם היתה פחותה וחסם זה המקום
 בקש או אפוא והוא שהיה שלימה אבל מלאה קש והדומה לה עד שלא

ישראל יבין תפארת יבין
 זה נגד כלי אחר שמו"ם . הוא שזו מטקבת נקבים הרבה שלל נקב הוא
 טע"ט . והן סתומים בקש . אלא מפני שהנקבים הללו שייכים לכלי זה . וחיה
 עם נקביה למלתיה דהיינו ליציאת הדבורים . להכי עדיין לא בטל סם כלי
 מינה . והו"ל כשאר כלי שמחזקת מ"ם . שאינה חוללת בין טומאה לעברה
 שחולה לה זה למעלה מזה : (הו) שנפחה ונשבר קלת מכותליה . באופן
 דלא חויה הו למושב הדבורים ועי"ז תבטל סם כלי מינה . להכי חוללת
 גם בין מעלה למטה . וגם על שבתוכה מללת . ואפי' נפחתה בפ"ט
 אפי' אין הטומאה נכנסת לתוכה דרך הנקב טע"ט שבה . מדפקוקה סם
 בקש . הו"ל שפיר סתימה [ופרטי"ט פ"ה דכלים מ"ז ד"ה ואם ודו"ק] :
 (הו) סתימה ודאי לריך שלא תכנס הטומאה . אלא להכי נקט שסתום
 בקש . דאע"ג שהוא ממין כוורת אפי' הך סתימה לא הדר משווי לה
 כלי . מדלת חזר ותקנה כראוי . א"צ ג"ל דלרבותא נקט פקוקה בקש .
 מדמייירי שהיה הפחת טע"ט או יותר . וחסם הפחת ההוא בקש שבעלו
 סם . והרי קי"ל דתבן ובעלו . כוסם חלון שבין אהל לאהל הטמא
 [כשהוא פט"ז מ"ז] וסד"א דה"ל ימא הכא . קמ"ל דדוקא למעט הנקב

שלא בלד הפחה דהסם ליכא רוב ואי בשאר דלדין כיון שכולה בחוך הפחה נכנסה הטומאה לבית דרך הפחת ועי"ז שפקוקה בקש יפה דהוי כמו למיד פחיל
 מ"ג ופ"ז פקוקה הכא דוקא : או אפוא . פי' כה"ב דמוק פי' כוורת"ס שנסם הוא דקמ"ס . ולפי מ"ל א"ש : איזו היא אפוא כל שאין לה טפח . פי' לעיל :
 כנגדו

ד היתח גברתה . ש .

הלוי גרמאות
ד תחתיה והבית גדל
תחתיה הבית הוא פ"ט .
וגבה גלי מקל מנה .

אליהו רבא

כנגדו עד התהום טמא .
ואינה בוקעת לתוכה כנגד
היום משום שיש לה שתי
דפנות ודופן העליון גבוה
שפת א"ן לה דין בוקעת בין
עשה אהל אף לטקס בין
לא עשה כדאמרינן ושי
בבבא דרשבא . והואיל ובעולם
מבורת כלי משום דשמותיה
או אפוא ונעשה אהל
למא ולטקס חוללה לעל
גבה והכל טהור אהל החמיה
כנגד התהום : ע"ג כנגדו
עד הרקיע טמא . דחוללת
על תחתיה : בבית א"ן
דחוללת אהל הבית . דחוללת
וכן במוכה א"ן טמא אהל
תוכה דחוללת : ד היתח
גבוה כו' . ועומאה תחתיה
אל בניית תחתיה ויבית טמא .
דמוכא מו לו דרך שפת
צניינית תרובה וגבה טהור .
דחוללת כדון אהל : בתרובה
כו' ע"ג כו' . משה דחוללת :

משה אחרונה
כנגדה עד התהום
טמא . פי' הר"ב שמללת
תוכה וע"ג וכו' הר"ב .
ולא ידעתי עכס לה
למה מללת על מוכה
כנגד הטומאה כיון שאין
טמא בין התחתון לחץ
אין כלל אהל ומשום צ"פ
נמי לא מללת דלאו כלי
הוא . וכלאין דכרי מהר"ם
דמוכה נמי טמא עד
דופן עליון : בבית א"ן
טמא אהל הבית . כתב
מהר"ם דתחתיה : דכורת
נמי טמא כמו ציב שאין
בו פ"ט ואין ביילא וכו'
ע"ג ובדל"ד גבי מגדל
כתב הוא פלגו דל"ד
לביב שהוא תתמש לבית
אבל תחתיו של מגדל לא .
ובדל"ה נראה דלא דמי
דיביב הוא קרקעיתו של בית
שהוא כמוה אהל תחתיה
של כורת ומגדל הוא
אורי הבית עלמו ואי
אמרי' לביב תלילין מה
שמתחילין כמ"ס הר"ב גבי
מגדל . וגם הר"ב כ'
בד"פ דמתח הכורת טהור
ושם פי' : בתרובה א"ן
טמא אהל תוכה .
דפחותה הוי כאהל ואין
יולאת הטומאה מאהל
לכאה לביב שפת או תלילין
ביניהם . ומ"מ מ"ס הר"ב
דמתח' וגבה פטור . קט"ו
פי' תחתיה אמתו עטור
היא דופן התחתון והעליון
כיון דפחותה הוי כשמי

מחול טמא : כנגדו עד התהום טמא . וכל השאר טהור . דכיון
ללאו כלי הוא חשוב כאהל להליל תוכה ועל גבה : אם כזית
מן המתה נחון על גבה : כנגדו עד הרקיע טמא . וכל השאר טהור
דמללת תוכה ותחתיה . כיון ללאו כלי היא : בבית . אם כזית מן
המת [בבית] : אין טמא אלא הבית .
וכל השאר טהור דפיה לחון : בתוכה .
אם כזית מן המתה בטובה : אין טמא אלא
תוכה . וכל השאר טהור דאין טומאה
כנסת לבית כיון דאינה מחוללת ופיה
לחון . ומללת נמי על מה שמתחיה ועל
גבה כיון ללאו כלי היא : ד תחתיה
והבית טמא . דמביאין טומאה מזה
לזה : תוכה טהור . מה שצפנים .

כיון דפיה לחון [וגבה] נמי טהור דמללת על מה שצחון כיון ללאו
כלי היא : בתוכה . אם הטומאה בתוכה . אין טמא אלא תוכה . וכל
השאר

תחת הפקק כו' . שכתב שם הר"ב . דהא דמטהרי בפחותה [כדקתני תחת
וכ"כ שם מהר"ם . הרי מה שהיה כלי . מועלת לה אף לאחר שנפחתה : אבל מהר"ם
דנפחתה ונחבטלה מותרת כלי הוה להו שני דפנותיה התחתון והעליון כשני נכרים
וכוונין זה על גב זה . ואין מן הארץ עד התחתון טמא
ויש בין זה לזה טמא דאינה בוקעת למעלה מן העליון . כיון דהיא גבוהה מן
ולמה כנגדו עד התהום טמא . והו לא . והלא בוקעת נמי לתוכה וכנגד
עד לרקיע לא חש להזכירו . כיון דלא הו"מ למתני זה עד לרקיע . דומיא
כנגד הויה לכל הפחות עד דופן התחתון . וליכא למימר דכנגדו דקאמר .
דכורת בלשון נקבה קתני לה בטוליה פירקין . אלא על כרתינו כנגדו כנגד
הצבית [כ"ל שג"ל הכורת] ה"ג אל תחתיה דלא קתני שבוקעת לתוכה עד דופן
עד לרקיע . לא קתני לה לבקיעה למעלה . כדפרי' . עכ"ד . ועיין עוד מה
טעמא . כיון ללאו כלי הוא . לפי מה שפירשתי אני . כי הו נמי כלי או אפוא
וכן בכל דוכתא דתינון כה"ג : בבית א"ן טמא אהל הבית . וכל שבבית אפילו
בריש פירקין . משום כיון דהטומאה מתפשטת על גבה בבית . באה נמי
לעמא ולא לטקס . דהתם שהיא כלי יש לפרש כן . אבל הכא ללאו כלי היא .
והו"ל ליה כמו ציב שהוא קמור תחת הבית . דאין בו פותח טמא . ואלו
בתוכו מה שבבית טמא [במשנה ז פ"ג מהר"ם . [ועיין לקמן בסמוך . ובפירוש
כחבתי לעיל מלי טעמא הכא א"ן הטומאה יולאה ממוכה לבית . בדבור
כמו ציב שהוא קמור תחת הבית ויש בו פ"ט . ויש ביילא פ"ט . דאמרין
טמא נמי טהורין . ולא דמי לביב שהוא קמור תחת הבית [פירוש מה
דטומאה בבית מה שבתוכו טמא . הכא לא אמרינן הכי שהיא תחת הכורת
דלא ציב פחות מטמא בטל לגבי בית שהוא קבוע . לא אמרינן דליבעל
לגבי כורת המיטלמלת . ע"כ דבריו : ד תרובה וגבה טהור .

מזדקתני

מלאכת שלמה
טהור דכיון ללאו כלי הוא חשוב כו' . אמר המלקט כתב הר"ב אשכנזי ז'
לפי פי' רש"י קשה דלמחר או אפוא משמע אפילו בלא פחותה ולפי
פירושו קשה כמה נחבט הכלי ועל כרחק ז"ל דאירי שהיא פחותה והחילוק
הוא דפנות שלמות לשאינם שלמות א"כ העיקר חסר ע"כ : ד בפירוש
ר"ע ז"ל כר"ך להניח תוכה טהור אפילו מה שצפנים כיון דפיה לחון

וגבה

יבין תפארת ישראל
לרעה : (ב) דמדלחין רווח טמא על טמא תחתיה . אין הטומאה מתפשטת
שם לדרין . וגם לא משם לדרין לחון הבית . ומדנחבטלה מתורת כלי
דברי פחותה או אפוא היא להכי דינה כנסר פטור וחוללת שלא תבקע
חוללת : (בב) דהרי יש מקום להטומאה ללאת בהפחה ממעל להכורת .
לשם חון להבית מהבית : (ג) דהרי פיה לחון . ומדאינה כלי הרי שולין
שלא תתפשט הטומאה מתוכה למעלה או למטה מדפנותיה : (ד) הכורת
צרוח טמא . לפיכך כאהל א' הו ובהא טומאה מזה לזה (ד) : (ב) ר"ל מה
שע"ג מבחון : (ב) דהרי פיה לחון ומדאינה כלי . דפנותיה חוללין
שלא

נפסיק זה ע"ג זה כמ"ס מהר"ם ובשני יוזח אמרי' ספ"ד אין ביניהם טמא ואין
ומביא הטומאה לכל מה שמתחיו והתחתון כיון שאין גבוה טמא אינו
תחת' בטל לגבי תוכה ע"כ לא כנסתי מה ענין ביטול לכאן דמי דלא כטיל
שלא תגא . ועוד דל"ג מלי אהל כלי וזו לאו כלי היא . ובינו שאין כן לא
אהל ולא ג"פ היאך תליל וי"ט : ד תרובה וגבה טהור . פי' הר"ב מוכה עטור
מה שצפנים כו' .

כנגדו עד התהום טמא . כתב הר"ב . כיון ללאו כלי הוא חשוב
כאהל להליל תוכה ועל גבה . וכ"כ הר"ב . וכתב הרשב"ד [רש"י
מה"מ] כאן כר"ך טעם מפני מה אינה בוקעת למעלה כלמטה שהרי
היא רעולה . ע"כ . והכ"מ נדחק מאל . גם אינה עולה אלא לשקט
הרמב"ם . ול"נ דהיא דומיא דארס
שד העליון מאהיל כיון שיש בחללו
טמא [כדקתן במשנה ג פי"א] ה"כ הוי
הכא . והע"ג דבארס אינו חולץ . היינו
משום דארס יש לו דין כלי גללים
דנעשים אהלים לטמא ולא לטקס .
משא"כ בכורת פחותה דהכא . ואיית לה
תרתיה דהואיל ופחותה נעשית אהל
אף לטקס . ומ"מ לא נפקא מידי מה
אין

שהיתה כשהיא כלי . שהיתה מלאת על מה שבתוכה . לפירוש הר"ב
והר"ם דבמתני' א' דפירושו תוכה כמו ותוכה . ומלאתי כעד לדברי צפי'
הר"ם בתוספתא שהביא במשנה יד . דקתני מודה ר"א ור"ב בטומאה
משום דעשויה כעין כלי והיה עליה תורת כלי וכו' .
אבל מהר"ם כתב בכאן ח"ל כנגדו עד התהום טמא . דכיון
דנפחתה ונחבטלה מותרת כלי הוה להו שני דפנותיה התחתון והעליון כשני נכרים
וכוונין זה על גב זה . ואין מן הארץ עד התחתון טמא
ויש בין זה לזה טמא דאינה בוקעת למעלה מן העליון . כיון דהיא גבוהה מן
ולמה כנגדו עד התהום טמא . והו לא . והלא בוקעת נמי לתוכה וכנגד
עד לרקיע לא חש להזכירו . כיון דלא הו"מ למתני זה עד לרקיע . דומיא
כנגד הויה לכל הפחות עד דופן התחתון . וליכא למימר דכנגדו דקאמר .
דכורת בלשון נקבה קתני לה בטוליה פירקין . אלא על כרתינו כנגדו כנגד
הצבית [כ"ל שג"ל הכורת] ה"ג אל תחתיה דלא קתני שבוקעת לתוכה עד דופן
עד לרקיע . לא קתני לה לבקיעה למעלה . כדפרי' . עכ"ד . ועיין עוד מה
טעמא . כיון ללאו כלי הוא . לפי מה שפירשתי אני . כי הו נמי כלי או אפוא
וכן בכל דוכתא דתינון כה"ג : בבית א"ן טמא אהל הבית . וכל שבבית אפילו
בריש פירקין . משום כיון דהטומאה מתפשטת על גבה בבית . באה נמי
לעמא ולא לטקס . דהתם שהיא כלי יש לפרש כן . אבל הכא ללאו כלי היא .
והו"ל ליה כמו ציב שהוא קמור תחת הבית . דאין בו פותח טמא . ואלו
בתוכו מה שבבית טמא [במשנה ז פ"ג מהר"ם . [ועיין לקמן בסמוך . ובפירוש
כחבתי לעיל מלי טעמא הכא א"ן הטומאה יולאה ממוכה לבית . בדבור
כמו ציב שהוא קמור תחת הבית ויש בו פ"ט . ויש ביילא פ"ט . דאמרין
טמא נמי טהורין . ולא דמי לביב שהוא קמור תחת הבית [פירוש מה
דטומאה בבית מה שבתוכו טמא . הכא לא אמרינן הכי שהיא תחת הכורת
דלא ציב פחות מטמא בטל לגבי בית שהוא קבוע . לא אמרינן דליבעל
לגבי כורת המיטלמלת . ע"כ דבריו : ד תרובה וגבה טהור .

כיון דפיה לחון [וגבה] נמי טהור דמללת על מה שצחון כיון ללאו
כלי היא : בתוכה . אם הטומאה בתוכה . אין טמא אלא תוכה . וכל
השאר

מלאכת שלמה
טהור דכיון ללאו כלי הוא חשוב כו' . אמר המלקט כתב הר"ב אשכנזי ז'
לפי פי' רש"י קשה דלמחר או אפוא משמע אפילו בלא פחותה ולפי
פירושו קשה כמה נחבט הכלי ועל כרחק ז"ל דאירי שהיא פחותה והחילוק
הוא דפנות שלמות לשאינם שלמות א"כ העיקר חסר ע"כ : ד בפירוש
ר"ע ז"ל כר"ך להניח תוכה טהור אפילו מה שצפנים כיון דפיה לחון

וגבה

יבין תפארת ישראל
לרעה : (ב) דמדלחין רווח טמא על טמא תחתיה . אין הטומאה מתפשטת
שם לדרין . וגם לא משם לדרין לחון הבית . ומדנחבטלה מתורת כלי
דברי פחותה או אפוא היא להכי דינה כנסר פטור וחוללת שלא תבקע
חוללת : (בב) דהרי יש מקום להטומאה ללאת בהפחה ממעל להכורת .
לשם חון להבית מהבית : (ג) דהרי פיה לחון . ומדאינה כלי הרי שולין
שלא תתפשט הטומאה מתוכה למעלה או למטה מדפנותיה : (ד) הכורת
צרוח טמא . לפיכך כאהל א' הו ובהא טומאה מזה לזה (ד) : (ב) ר"ל מה
שע"ג מבחון : (ב) דהרי פיה לחון ומדאינה כלי . דפנותיה חוללין
שלא

נפסיק זה ע"ג זה כמ"ס מהר"ם ובשני יוזח אמרי' ספ"ד אין ביניהם טמא ואין
ומביא הטומאה לכל מה שמתחיו והתחתון כיון שאין גבוה טמא אינו
תחת' בטל לגבי תוכה ע"כ לא כנסתי מה ענין ביטול לכאן דמי דלא כטיל
שלא תגא . ועוד דל"ג מלי אהל כלי וזו לאו כלי היא . ובינו שאין כן לא
אהל ולא ג"פ היאך תליל וי"ט : ד תרובה וגבה טהור . פי' הר"ב מוכה עטור
מה שצפנים כו' .

ה היה פיה לפניו. שם
פ"ג : ו דחתה גבוהה. שם

חלופי גרמאות

ה תחתיה וגבה ותוכה
פ"א ג"ל תורה וגבה פ"א
וי"א תחתיה וגבה פ"א
והבית ג"ל ו"ל וגבה ו"כ
גמ"ג *

אליהו רבא

ה כל שוא כנגד היות
התורה וגבה עמא. ולא
גרסיק ותוכה וכל שאינו
בו' תוכה וכו' עמא. ו
ולא שמי' פיה לפניו
תמיה לחון אל דפיה לחון
וטומאה כבית אין עמא אל
כבית ופיה לפניו הכל עמא.
דעילא העומאה מניה
לחוכה דר' פיה. וכן
נגזרה מן הארץ עמא
דפיה לחון תוכה עמא
והכל עמא דעילא מניה
לתוכה :

משנה אחרונה

אפי' חלק שבפנים - בכל
היות עמא מה שבתוכה
עמא וגבה דוקא חלק
שמבחוץ דמה שבפנים
הוא אור הכות. ו"ל
ה"ל מוכה עמא אפי'
מה שבפנים כיון דפיה
לחון. וגבה עמא מה
שמחוץ ומלאת כיון דלא
בני הוא. פ"ב :
ה בתוכה או צבית
הכל עמא. פ"ה ה"ג
כמו שפ"ל לחון דלעיל אל
דכחא נכנסת לה עומאה
מניה פ"ה וכו"ל כ' שיש
עד חילוק אחר דלעיל
אין עמא תמיה ופ"ג
אלא נהו היות והכל פיה
וגב היות הם אל א'
וכיון שהכלי אינו אל
לפני כל מה שתחתיה
וגבה כחילו הן בתוכה
הכל עמא פ"ב ולא
הבנתי מה ענין זה משום
שכן אל אחד בל"ה
נמי כיון שאינו אל לפני
כיון כחילו הן בתוכה ופ"ב
לעיל צפיה לחון נמי יתא
כחילו הן בתוכה. אבל
לפניו הן הכל ובין לפניו
הכל עמא ולעמא הוי
אלא ואלא כמלי עומאה
ומעמא באל כל שפ"ג
וכן שתחתיה דמשם באל
לפ"ג כמ"ל מ"ח :

השאר טהור : ה היה פיה לפניו. שהיתה מוטת על לדה ושוליה
לחון ופיה צפנים. והשתא מיירי בזמן שהיא כלי מחוללת. ואינה
גבוהה מן הארץ טפה. ואין חלוק בין פיה לחון לפיה לפניו. אלא
דפיה לחון קמני לעיל. צבית אין עמא אל אלא הבית. * והכל דפיה לפניו
קמני הכל עמא. משום דנכנסת
טומאה דרך פיה : ה היתה גבוהה.
לעיל דפיה לחון קמני עומאה תמיה.
או צבית ** (או על גבה הכל עמא אלא

מדקמני הכל תוכה וגבה טהור. ולעיל בפחותה ופקוקה ואינה גבוהה
טפה. לא קמני תוכה וגבה טהור כשהטומאה תמיה. אלא על לעיל
תוכה [עמא] כמו שפירשתי [שם ד"ה כע"ד] ופ"ג (דעל) [לעיל]
גבה טהור [לא קמני]. והכל קמני ליה בהדיא. י"ל דלא חילוקין
למיתני לעיל. לכיון דקמני כע"ד עד
התהום עמא. אם אינה דע"ג [נמי
עמא]. א"כ הוה הני כע"ד עד לרקיע
עמא. ומדחגא עד התהום. ולא הנא
עד לרקיע. ש"מ דע"ג טהור. ולהכי
לא חילוקין למיתני. מהר"ם : על גבה
ט'. האי דבחק צבי דלעיל. קמני
בתוכה לבסוף. והכל קמני ע"ג לבסוף.
נראה לי דבכל דוכתא קמני תמיה
ברישא. והכל דתמיה והבית שוין הן

אין טמא אלא תוכה פ"ה. על גבה. בנגדו
עד הרקיע. עמא : ה במה דברים אמורים כה.
בזמן שפיה לחון. היה פיה לפניו כה.

ובזית מן המת נתון תחתיה או על גבה
מבחוץ פ. כל שהוא כנגד היות. תחתיה וגבה ותוכה פ"א. וכל שאינו
כנגד היות. תוכה והבית טהור. בתוכה פ"ב. או בבית. הכל טמא פ"ג :
ה היתה גבוה מן הארץ טפה פ"ה. טומאה תחתיה. או בבית. או בתוכה.

מוכס
* צ"ל ויהי והכל. ** צ"ל תמיה והבית עמא תוכה וגבה טהור.

מעבר לה ברישא וכיון דמבית קא סליק. קמני תוכה בטר הכי שהוה סמוך לבית טפי מע"ג והדר הנא ע"ג. ועוד משום דתוכה סמוך
לתחתיה טפי מעל גבה. וכן יש לפרש בצבא דבסמוך דמקדים תוכה לצבית. משום דמתחתיה וגבה דכוורת קא סליק. מפרש תוכה
דכוורת ברישא. כ"כ מהר"ם. ולפירוש השני קשיא לי. דכי היכי דבמתני' דלקמן מתחתיה וגבה דכוורת קא סליק. ה"ל במתני' א. ו. ואלמאי
לא מפרש הסם תוכה דכוורת ברישא. ולי נראה טעם אחר. דבמתני' א משה קמני בתוכה לבסוף. לפי שבכולן יש מקום טהרה משא"כ
בתוכה דהכל עמא. הלכך קמני לדשיון בהדיא. ומכיון דבתר הבית נשנה בתוכה. הלכך במתני' ג נמי שגוף בלחיו הסדר. ודכוותה הכל
במתני' ד. ובמתני' דלקמן לא הקדים הבית לתוכה. משום דהסם קא סליק ותני תוכה והבית טהור. נראה טפי למיהני נמי כה"ל בתוכה
או צבית. ובשיטה זו שיימי כולו צבית דלקמן : ה היה פיה לפניו. כתב הר"ב והשתא מיירי בזמן שהיא כלי מחוללת ואינה גבוהה
ט'. וכ"כ מהר"ם. לישנא דמתני' [ז] נקטי. והסם מפרשי דמחוללת לאו דוקא. וזה לפי דרכם. אבל לפי דרכי דדוקא קמני. כמו
שכתוב שם בס"ד. גם להרמב"ם בדוקא קמני. ואעתיק דבריו לקמן : תחתיה וגבה ותוכה עמא. ג"ל וזכונה לדעת הרמב"ם ש"כ
כל שהוא כנגד היות בתחתיה. או ע"ג עמא. וכל מה שבאחור תוכה טהור חוץ מכנגד הטומאה. וכבר כתבתי בזה במ"א. אבל לשיטת
הר"ב והר"ם והראב"ד. לכל תוכה טהור. גירסתם כגירסת ס"א דל"ג ותוכה וכן היא שעת מהר"ם : ה היתה גבוהה. כתב הר"ב
לעיל. במ"ב : תחתיה או צבית או בתוכה או על גבה. כתב מהר"ם משום דכיון דגבוהה טפה והטומאה באל לבית כדרך כל האמאילים בהמשכה
וממנו לכוורת. ומתוכה לעל גבה. אבל מתחתיה לעל גבה אינה באל כדרך כל האמאילים. אלא כדרך אדם וכלים דנעשים אהלים לממא
ולא לטהר. משה נקט ע"ג לבסוף. ובכולו איכא טעמא דזימנין נקטיננה הכי. וזימנין נקטיננה הכי. ואין לי להאריך. ואיך תבונת ילנה.
פ"ב. ומה שנראה לי בכולן כבר כתבתי במ"ד. * וקשיא לי מ"ה מתחתיה לעל גבה למתוכה וע"ג שכמו שמתוכה וע"ג באל הטומאה

מלאכת שלמה

צבא דריש פירקין להאי צבא מלמד החילוק שכתב כבר הר"ר עובדיה
ז"ל ו"ל ועוד יש חילוק אחר דהכל עמא דקמני הכל הוי כל מה שבצבית
וכל מה שבתוכה וכל מה שתחתיה וכל מה שעל גבה הכל וסם אין תמיה
ועל גבה עמא אלא כנגד הטומאה וסם בזה הענין דכיון דכחא פיה לפניו

וגבה נמי טהור מה שבחוץ דמלאת על וכו' : ה כנגד היות תחתיה
וגבה טמא וכל שאינו כנגד היות תוכה והבית טהור. נרס' לדעת
רוב המפרשים ו"ל לפני רבינו שמעון ז"ל האי תוכה נמי מפרשין ליה
כמו ותוכה דלעיל ראש פירקין. וכתב מהר"ק ז"ל שם חילוק אחר בין

יכין תפארת ישראל בועז

ג"ל דדוקא הסם שהטומאה רלוה למעלה ולמטה להכי הטומאה בוקעת גם
חוץ הקרקע עד התהום. וכן כולו פרקן בכל מקום שהטומאה רלוה. נקט
מ"ט דעמא עד התהום אבל הכל וכן בשאר דוכתא בפרקן כל היכא דמיירי
יש אור טפה תחתיה קמני רק תחתיה עמא. דהיינו שפיה בוקעת לחון
הקרקע עד התהום. מדיש מקום למעלה שתוכל להחפשט שם הטומאה. וא"ת
עכ"פ אף שיש אור טפה תחתיה. להוי האור ההוא כבית המאהיל על
הטומאה. והרי קרקע הבית עמא עד התהום (כ"ב פ"ג מ"ו ופ"ו מ"ה).
י"ל הסם באל ע"ש דפנות וקבוע. משא"כ הכא שהכוורת מאכלת רק על
הטומאה ואין לאל הסוף דפנות. שאינו אל רק לפי שפ"ה (ועמ"ש בס"ד
פ"ד סימן ג'. ופ"ו סימן מ'). (ה) בבולה פרקן כשאין תחת הכוורת
אור טפה. סמך התנא דין טומאה תחתיה לדין טומאה ע"ג. מדשניין אין
צב

שלא תכנס הטומאה לתוכה מהחוץ. או מתוכה לחוץ. וילבאורה ק'
מחך דלקמן [פ"ו מ"ו] צבית עמלא פנן. דכשהטומאה חוץ תהון. כלים
שמחוץ עמאין. ובשהטומאה בחון יש חילוק אם הכלים שבפנים חוץ תהון מומים
ברוח שיש בו טע"ם עיורים. ואם לאו תמיהם. הכי פ"ב חוין הסם שהתנ
שאינו בני אנו וחין ויחך יומא באל דדון להפולה וכו' וכן הטומא'
להסרה. הכי כמו הסם ח"ה התנ חוין משום דקחם חנן עמיד לפנותו או
[וכהרמב"ם פ"ד מ"ו מ"ג] ה"ג כוורת אפויא זו הוי עמיד לפנותו. או
יומא אופכא כמו דהכא מדאפויא וממולאח בקם שיפול בקם חוץ הכוורת כיון
שאמק"ש. אע"ג שלא ביטל להכוורת בתקום מעמדה מולאח. כ"כ ה"ל הסם.
אע"ג שלא ביטל להקם בתקומו. פ"ב כיון שהקם אמק"ש מדאינו מאכל אדם
[כרמב"ם פ"ב מאוכלין] הו"ל שיהיו. י"ל דדוקא כשהטומאה והסרה שיהיו
באל א' אמריין לחון שום דבר שאמק"ש מתשב חליה ביניהן עד שיפגל הדבר
שחוף שישאר שם לעולם. וה"ל דתנן הסם. שהטומאה והסרה שיהיו צבית
נה מתשב חוין עד שיפגלו. אבל הכא שאין הטומאה והסרה תחת
מוכה מלקמן [כ"ב] בנסך פ"ג טהור. דאע"ג לחון מתגל להנסך פ"ג טהור אפ"ה מילין (ה) : (ח) עד השתא הוה מפרש תנא כוורת ד' צבית
צפיה לחון. והשתא הדר תו ותני ד' צבית צפיה לפניו. ומתחיל מוצא קמיתתא. דהיינו דוגמת משנה א'. דמיירי כוורת מחוללת שמונת
צפחה. ואין תחתיה אור טפה. רק דהכל מיירי שפיה לפניו : (ב) והרי מדפיה פתוח טפה פונה לפניו. עיי' מעורבים אור תוכה
ואור צבית. להכניס עומאה מזה לזה דרך פיה : (ל) מלת מבחוץ גם תחתיה קאי. שמונתה שם הטומאה רלוה : (א) ל"ג והוכה. דמ"ש
ממשנה א' ד"ב אין תוכה עמא. והרי הכל והסם דממחוקת מ"ם שאינה מק"ט להכי רק על שלמעלה ולמטה אינה מלאת. דכלי שאמק"ט אינה
מלאת על מה שחולה לה. אבל עכ"פ מדאין פיה פונה למעלה או למטה מלאת על מה שבתוכה [כ"ה] 6. וכי משום דהכא פיה פתוח לפניו. מנרע
גרע לניחן תוכה. ממשנה א' שפיה לחון : (ב) ר"ל ואם הטומאה מונחת בתוכה או וכו' : (ג) דב' האוירים צבית ושחתיה הרי מעורבין
וטומאה נכנסת מזה לזה. וכיון שטומאה בתוכה אפי' רק ע"ג שהתפשטה לשם מהבית דרך פה הכוורת כעומאה בתוכה למי' והתפשטה הטומאה
סך טלה. והרי היא כלי שאינה מלאת ולהכי גם ע"ג ושחתיה כל כנגד הכוורת עמא : (ד) ופיה לפניו. וקמני כן צבא ב'. נגד משנה

ז בר"א. ע"ש. ח היתח
בבדיה. ע"ש. ח היתח
מלאה. ע"ש. ח היתח

חלופי גרסאות

ז או דלמי חפר מנה זו נמי.
ז שאין דלמי כל שאין.
ז או בבית דלמי וזל
דלמי נלל מנה חלופי ע"ש.

תוספות חדשים

משנה ו [במשנה] הכל
טמא. ענין הכל טמא כל
שם שיהיה צבית או בצורה
ומה שתחתיה ומה למעלה
אלול הכוורת עומה סנה לא
תעמא כמו שהרשנו דלמי
נחלה ספק דלמי צבא
נמרה. (הרמב"ם):

משנה ו [תי"ט ד"ה] בר"א
כ"ו מה שכתבו טור כ"ו.
ולגירסת מהר"ם לקמן
משנה י. לדין לגרוב כלן
טמא וכ"כ הח"ט לעיל
ספ"ד ד"ס עומה: בא"ד
וה פתחה לנים. כלומר
דלמי סנה דפתח המגדל
לחון ומש"ס דין הוא שלא
לשמה הבית כיון שיש
לעומה מקום ללחן הכל
הכל דפתחה נכניס הכל
הכל חף חס טומאה
ויאלה דרך פתחו הכי טמא
הבית ומשנין לכולה בית
כמאן דמליא טומאה. וא"כ
חף הכלים טמא ומתחו
יעמא מין חס וכלים
נעשים אהלם: וסב"ד לא
הנין כד. (ע"ש):

אליהו רבא

ז בר"א זמן שסוף כלי.
ואינה חוללת ומחוללת
דטורה היא כדלעיל גבי
פיה לחון סנה פתחה כ"ו
והכל אהל כדלעיל אלא
הכלה כחובה כ"ו נכית
חובה והבית טמא ומיאל
הטומאה מנו לך דין פיה:

תוספות אנשי שם

ז תי"ט ד"ה בר"א כ"ו
ואם יעשה ככה כ"ו. כלי
שחם הוה לנו לומר דהכי
גמרי כלתא כשמה שפרש
הוא עולה כהוגן וכלתא
דמיאל דהכי גמרי לה
וכש"כ נדבריו בר"ס. (ב"ד):

משנה אחרונה

ז או ע"ג. ח"י נחון
שאין שם אהל לביאל
הטומאה לבית. כיון
לחון כלי מולץ למה הכי
טומאה שפי"ג כליהו היא
תחת"ו ויש שם אהל:
ז מחוללת וכו'. כתב
הר"ב בהגם נקט כאן
מחוללת וכו' פסק"ה.
וזה לנעמו אהל לבימימי
צבילהו לדין מחוללת
לשמושיין משום
דמיסלעלת לא משבא
אהל כדפי' לעיל:
ז היתה ממלאה את
כל הבית. משום דלעיל

בהמשכת אהל. כך במתחיה וע"ג. ואם על מה שע"ג מבחון
[ח"י] וכו' הא דמשנה ח. כך גם במתחיה וע"ג לא יתעמא
בהמשכת אהל. אלא כדרך אדם וכלים כ"ו ול"ע: ז בבה
דברים אמורים זמן שהיא כלי מחוללת. כתב הר"ב בהגם נקט
מחוללת וכו'. וכ"כ הר"ס. וממילא
דבהגם נקט נמי או אפוא. ולא הוה
לפרש. וכבר נבאר מהוך מה שפירשתי
אלי. דמחוללת מו"איה מדיו תורת
אהל. דל"ה היתה חוללת. וכו' וכו'
בדוקא קתני מחוללת. וכן או אפוא
שפי"ג שהיא אפוא. יש לה דין אהל
וחוללת גם להרמב"ם דמפרש מחוללת
הוללה. ואפוא אטומ'. הויה נמי
בדוקא. ור"ת"י למהר"ם דמתרץ לה
בדוקא היא. וז"ל ופירש ר"ס זל"ל לא
נפקא לן מיני' [מיד] צין מחוללת כ"ו
אלא ח"י כ"ו. ולא נהירא לי דל"כ
אמאי לא קתני נמי לקמן בזמנת
ואין
באורי זמן שהיא כלי ומחוללת. דל"ה כלי
ואינה מחוללת. שאין לה נקבים דרפטייה. לא הוה אמרינן צבא
[צבוכה או צבית הכל טמא] ר"ל במהיתין [ה] דלעיל דדרך טומאה
ללחן דרך פיה ומייה לחון וי"איה ולא ישה אותה. דכיון דלחון כוורת פה אהל דרך פיה לבית שם הטומאה יולאה מתחיה וחינה בוקעת
מן הכוורת לא למעלה על גבה ולא לתחתיה. מידי דהוה אמגדל שהוא עומד בפתח הבית ונפתח לחון דאמרי' לעיל [סוף] פ"ד טומאה
בצוכה הבית טור טומאה צבית מה שצוכה טור. שדרך טומאה ללחן. ואין דרך טומאה ליכנס. אלא ח"ה טמא דמגדל כמאן דמלי
טומאה דמי. כשהטומאה צבוכה וגופו של מגדל עומד תחת תקרה המשקוף והבית לא אמרינן דחבקט טומאה כל כנגד המגדל לבית מטעם
אדם וכלים נעשים אהלם לטמא ולא לטהר. אלא כיון דהטומאה צבוכה אין טומאה יולאה אהל דרך פתחו. ה"ג כשפי הכוורת [לבית].
אין טומאה יולאה ממנה אהל דרך פיה והכי גמירי הלכתא. דלחלות מקראות מעמינן והלכות מרובות כדאמרי' פ"ק דמגיגה. אהל שהתא
הויה מחוללת ויש לה פה לטומאה מלמעלה ומלמטה שיש בהן טפח טומאה בוקעת ע"ג והתחיה כנגד כולה כדפירש צב"ק בריש פירקין
עכ"ל ור"י ומהמגדל פורת באייר שזה פתחו לחון וזו פתחה לנים וכבר הרגיש בעלמנו צב"ק ומש"ה אמר' בהלכה. ואם יעשה ככה.
אולי מה שפירשתי ח"י לעיל והכל. עולה כהוגן וכלתא. אך מהר"ם בודאי משלחן גובה זכה. וברוח קדשו ססה. על כן תהי פירשתי רק
לדרוש ולקבל ברכה: בתרובה או צבית חובה והבית טמאים. כתב הר"ב אהל לעיל דפיה לחון קתני טומאה צבית כ"ו. וכ"כ הר"ס.
וה"ל למומר נמי וכן בטומאה צבוכה כ"ו. ומהר"ם נשמר מזה. וכתב לעיל צפיה לחון לא קתני הכי. דהכל כיון דפיה לבית וכו':
ח הבל טמא אהל גבה. מה שהוא מבחון. וכ"כ מהר"ם. ומ"ס הר"ב וחובה טמא כשהטומאה צבית כ"ו. וכ"כ הר"ס. וה"ל למומר
נמי כשהטומאה תחתיה כ"ו. ומהר"ם כתב לתרווייהו: היתה ממלאה כ"ו. לשפת הר"ב והר"ס הכל ומהני דלקמן. בין בשלימה
בין

הכל טמא: ז בזמן שהיא כלי
מחוללת. בהגם נקט מחוללת. ללא מהני מחוללת אלא צפיה
לחון לענין הולאת טומאה מתחיה לבית. והכל דפיה לנים. הרי
יולאה דרך פיה. אלא ח"י דתנא רישא מחוללת צבוכה כלי. נקטי'
נמי הכל: כנגדו עד התהום טמא.
והשאר טור. ובא"ה גבוהה מן הארץ
טפח ח"י: ("תובה או בבית תובה
והבית טמאים. משום דפיה לנים.
אבל לעיל דפיה לחון קתני טומאה
צבית. אין טמא אלא הבית. והשאר
טור: ח אלא גבה. וחובה טמא.
כשהטומאה צבית משום דפיה לנים.
אבל לעיל דפיה לחון. חובה וגבה
טור: ז היתה ממלאה את כל
הבית. טמא צחון הבית לנים
*) דל"ה נכנס ויושבת
גבה: כנגדו עד הרקיע. טמא: ז היתה ממלאה את כל הבית (כ"ו):

או על גבה. הבל טמא (כ"ו): ז בר"א (כ"ו) בזמן
שהיא כלי מחוללת (כ"ו). היתה פחותה (כ"ו)
ופקוקה בקש (כ"ו). או אפוצה (כ"ו). איזוהו
אפוצה שאין לה טפח ממקום אחד (כ"ו).
בוית מן המת נתון תחתיה. כנגדו עד
התהום. טמא. על גבה. כנגדו עד
הרקיע טמא (כ"ו). בתוכה. או בבית. תוכה
והבית. טמאים (כ"ו): ח היתה גבוהה מן
הארץ טפח (כ"ו). טומאה תחתיה. או בבית
או בתוכה. הבל טמא (כ"ו) אלא גבה (כ"ו). על
גבה: כנגדו עד הרקיע. טמא: ז היתה ממלאה את כל הבית (כ"ו):

מלאכת שלמה
ועל גבה כיון דכלי הוא הא אמר דנעשה אהל לשמה אהל לא לטהר כד פי'
מהר"ק ז"ל. ופי' הר"ס ז"ל לעיל דפיה לחון קתני טומאה תחתיה או
צבית או על גבה הכל טמא אלא חובה והכל דפיה לנים הכל טמא ע"כ:
ז איזוהו אפוצה כל שאין כ"ו. כ"ו: ח על גבה כנגדו עד הרקיע
טמא. אהל שאר המקומות טורים משום דכיון דלחון כלי חוץ גבה

יבין תפארת ישראל בו עז

בין דין אהל. שתתפשט הטומאה ממקומה ללדין. והדר נקט דין טומאה
בחובה מדין שם דין אהל שתתפשט הטומאה בכל תוכה. משא"כ כשיש
תחת הכוורת אור שפי"ג. סמך התנא דין טומאה תחתיה לדין טומאה
בחובה משום דבשתייהן יש צבן דין אהל. שתתפשט צבן הטומאה ללדין.
והדר

ז כשפיה לחון: (לה) ויש צבא זו חילוק נגד משנה ב' שהיא צב בוקעת
דהה שפיה לחון. לפיכך כשהטומאה צב"ג מג' המקומות. תחתיה או
ע"ג או צבית. יולל עכ"ס חובה. משום דכל ג' הל"דים הנ"ל מפסיק
דופן של כלי שאמק"ס ויולל על שבתוכה. אבל הכא ח"ה דכשטומאה
ע"ג מבחון. אין לו שום התחברות עם אור חובה. עכ"פ הרי צבקה
מע"ג לתחת הכלי ומשם התפשטה גם להבית. ומהבית לחובה ע"ג פה
וגם למעלה ולמטה עד כל הכלי: (ג) זאת הצבא גב' של פיה לנים נקט נגד צבא ג' של פיה לחון שצבוכה דיש במשנה ג': (ה) וטעמא
דביתו עומדאיה כלי חוללת: (ח) משנה זו שיה צב כל דיניה למשנה ג' דלעיל. ואשפי"ב יש חילוק. דלעיל שהשולים מפסיקין בין הבית לחובה.
להכי אין טומאה נכנסת מול"ו. משא"כ הכא דפה הכלי פתוח להבית. להכי בעמא ח' נעמא חבירו. והוא דלחיה בוקעת למעלה ולמטה מתחיה
לחון מהטורח [ולעיל מ"ה]. הכא שאני. דמדפחותה או אפוא יולאה מחורת כלי וחולץ דפה [נכנס]: (ז) הך צבא ד' של פיה לנים. נקט
נגד צבא ד' של פיה לחון. דתני לה לעיל במשנה ד': (ז) כל הג' מקומות דהרי כולם מעורבים. דמתחת לבית ע"ג שיש תחתיה פ"ט. ומהבית
להכה מדפיה לנים: (ט) ר"ל אהל ע"ג לך חון. כולו טור. דהכוורת שאינה כלי חוללת: (ב) ר"ל ואם הכוורת עומדת כולה חון הבית ופיה

חמי צפיה לנים הוי חובה והבית אהל אחד. קמ"ל הכא דזימנין כשפיה לנים אין טומאה שצבית נעמא את חובה וכגון שאין בין פיה לקוורת או לכותליה פוחה טפח דבין שיהי שלמה
ובין פוחה מלגם על מה שצבוכה דאפילו שלמה דכלי הוא לא אמרי' הכא אין כלי נעשה אהל. דכיון שצבוכה לרופן כל כלים הפסודים מיליין דהיינו דין דמית אהלם הלכתי
צפ"ה הכלים מיליין שם דפוח אהלם. ויתחא הכתא הא דתק קפ"ה טומאה צבית וכלים כותליה חצות אה אין שם פוחה טפח עמאים והכל הא ליכא טפח וחמאי עטורין. אלא הכא

אין אין בין שולי השניה לפיה של ראשונה פותח טפח : ר' הבית
פחור . שהמסקוף יורד וסוהם את פי הכוורת . ובכוורת שאינה
מחוללת איירי . דאי במחוללת . דרך החלחול היתה עומאה
יולאה לבית ככל הני דלעיל : עומאה בבית מה שבתובה פחור .
גרסינן . שהטומאה יולאה לחוץ ואינה
נכנסת לכוורת . וברוב ספרים גרסינן
מה שכתובה טמא לפי שהטומאה יולאה
מן הבית דרך פתחה . ומטמא מה
שכתובה

ר' עומאה בבית מה שכתובה טמא . כ' הר"ב עהור גרסי' וכו' .
וברוב ספרים גרסי' טמא לפי שהטומאה יולאה מן הבית דרך
פתחה ומטמאה כו' . וז"ל הכ"מ [שפי"ט בפי' על המשנה] הב"ע
שהכוורת ממלאת את כל הפתח ואין פותח טפח מכל לך למעלה
ולמטה ומן החדדים . ואין מקום לטומאה
ללאח הלך הטומאה בזקעת ויולאת
דרך דופני הכוורת . מידי דהוה אפחמי
הבית בזמן שהם נעולים [במ"ג פ"ג] .
ע"כ ולעיל ספ"ד י"ג חלוף גרסאות
הייתה

משנה אחרונה

מללח מטעם דפחט
אהלים דפי' דמתי
דלעיל ומת"ה עומאה
במטה הבית עהור דאי
משביין לה ככלי אין
הבית עהור כיון דאין
כלי נעשה אהל כמכר
אינה חוללת על הבית
אפי"ט עשומדת צמור
הפתח לא אמרי' שולאת
לחוץ ולא לבית דהיא
בר"ש מתי פיה לחוץ ופ"ה
עומאה במטה הכל עמא .
דכיון דאית נעשה אהל
הוי כפתוחה גב לבית
ואין כח מיליה אהל כהא
אהל מעליה הוי ומלאת
בפני הבית . והכא לא
אמרי' כיון דאין לה
מקום ללאת . ע"כ בזקעת
לבית דרוך עומאה
עמונה . דהכא שכתובה
לכ"ל בזקעת מיד לחוץ
ולא לבית כדאמרי' שרך
עומאה ללאת . אהל
עומאה בבית מה שכתובה
טמא לגירסא רוב הספרים
ומהר"ם והב"ש כמ"ג
הכ"מ מידי דהוי אדלתות
הבית הנעולים וכו"כ
הכ"מ . אהל הר"ש גורס
עהור וכתב דאפי"ט
דללתות הנעולים במחוץ
שאי הכא שיש לבית כהה
פתחים ע"כ ואית מוזן
דהא קי"ל כל הפתחים
עמאין אפי' כן כהה .
ואי"ל שיש בבית פתחים
שחס פתוחין דקי"ל
נפתח אהל מן סעור .
אי"ל קי"ל כיון שזו עומדת
ומלאת הפתח מסתמא
אינו משסה את מחו פד
שיפנה הכוורת ויודאי
באיך תפיק לוי . וכו"ל
דוקא ויטיק כגירסת
מהר"ם דגרס עמא . אהל
מ"ש מהר"ם דעמא
שארן כלי נעשה אהל
לעור והאריך גזה . והוא
מיהם דהכא ודאי אהל
צמור הוי מטעם דפחט
אהלים וכמת"ל : ואין
דרכה ליכנס . למאן דגרס
מה שכתובה עהור קאי
עמם זה אהה שכתובה .
ולמאן דגרס עמא קאי
כולה אטומא שכתובה מה
שכתוב עהור דאפי"ט
דעומאה עמונה דרכה
לעור בזקעת ויולאת
אפי"ט הבית עהור כיון
שיש לה דרך לבקוע לחוץ
אין דרכה ליכנס לבית :

כיוולא בזה . ושם הבאתי לקיים גירסת טהור ומהר"ם כתב שגראה לו לקיים
לארץ פ"ט . הלכך כיון דהטומאה נכנסת תחתיה מן הבית ואמרי' אדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר . וכיון דטומאה בזקעת מתחתיה
לחולה לה למעלה הימנה מכנגד פיה הוזה גמי עמא . כיון דאין הפסק בין תוכה בין למעלה מפייה . דהא יושבת על שוליה והכוורת שלימה
[והא דבזקעתה גרס עהור . ההם צאין בין שוליה לארץ פותח טפח . ודקתני בה ובין שוליה לארץ פותח טפח אהין דרישא קאי . דקתני
הכוורת שלימה] אמרי' לא אמרינן אדם וכלים נעשים אהלים לטמא . ולא לטהר . והטומאה בזקעת למעלה מכנגד פיה . ומיטמאים
בלי שצין פיה לשקוף בואתו אויר של פחות מטפח ואין הפסק בין פיה . לכלים שכתוב פיה . נימא דכל תוכה של הכוורת טמא . כדפרשינן
לעיל בבבא קמא . וכדמוכח לקמן בפרקיין גבי היתה יושבת על שוליה . וליכא למימר דכיון דאין אויר טפח בין פיה לשקוף אין הטומאה
של תחתיה בזקעת לשם . דהא ליתא . דהא אמרינן לעיל בשלימה ואינה גבוה' טפח . כזית מן המזת נחוץ ע"ג כל שהוא כנגד הית טמא .
ואפי' תחתיה בזקעת כנגד הטומאה . אפי"ט שאין בין הכוורת לארץ פותח טפח . והאריך להוכיח שכדבריו כן הוא הפירוש שכתובספתא .
[ועיין בס"פ] . [ד"ה הכל עמא] : *מה שכתובה טמא . משמע כל מה שכתובה . וכי הא דתני גמי צמור משנה יג . וע"כ דבבבא פרקיין

מלאכת שלמה

אחת בין שהיו שמים זו ע"ג זו ואין בין העליונה ולקורות או לכותל פותח
טפח ע"כ : ר' בפי' ר"ע ז"ל . ובכוורת שאינה מחוללת מיירי . אמר המלקט
כתב הר"א אשכנזי ז"ל ולפי פירושי איירי אפילו במחוללת ע"כ :

על גדה גמי ששהיק מוטות על דקין זו ע"ג זו ואין בשום אחת מהן בית
לכותל פותח טפח וז"ל הרמב"ם ז"ל שם בין שהיתה עומדת בין שהיתה
מוטה על גדה ופיה לכותל וזיכה ובין הכותל פחות מטפח בין שהיתה כוורת

חיינו עליונה שסמוכה למעיונה . הו"ל דכפנות אהלים דהלמנ"ם דלמלת
אהל תחתונה הרי אינה מכוסה רק בשוליה עליונה בלא למ"ס . ואת"ל דגם
בזו יש הלמנ"ם . דדוקא כ"ח יחידו לר"ך למ"ס . אהל במכוסים וכו' .
וא' מהן מכוסה בדכפנות אהלים מהני דפנת אהלים לשיבין . עכ"פ ק' דהרי
הרמב"ם שפתי צבור מלנו (פכ"ג מסו"מ) דלכ"ח אפילו יחידו לא מהני
דפנת אהלים ורק במדובק הכ"ח לדפנות אהלים בלמ"ס מהני . אי"ל הכא
שהעליונה רחוקה פחות משפח שהמעיונה אינה נללת . ומכ"ל שהקדירות
התחתונות אינן נללות בסתימה זו . וב"ל דמכאן מוכח כדבריו (לעיל ספ"ה
בבבא קמא סימן ב') . דדוקא דופן אינו מליץ לכ"ח בלי למ"ס . משא"כ
במדובק בתקרה מהני לעילין וגם לכל הסמוכים תחתיו גם בלי למ"ס . והכא
כיון דמרוחק העליון מהמעיונה רק פחות מטפח . להכי במדובק במעיונה
דמי ומליץ הוא וכל הסמוכים עמו על שבתוך גס בלי למ"ס : (ז) והוא
דלקיט הגא' למיתני משנה ט' דמיירי בעומדת בבית . והפסיק בענין זה
בין משניות דלעיל מיה דלולב בעומדת בפתח מיירי דהו"ל למכסוכיכו
למשנה י' דמיירי בעומדת בפתח . ב"ל דה"ש משום דמשנה ט' גם במוטה
על גדה מיירי וכמשניות לעיל מיה : (ח) מיהו אי"ל דמיתנין מיירי גיט
תחת הכוורת אויר טפח . כמו שהלית ר' תוי"ט בשם מהר"ם . דלחמ"כ
רבוהיו אי"ל לומר כן . דא"כ בעומאה צמור דאמרינן דבבית עהור .
ובעומאה בבית אמרינן דתוכה עמא . ואמאי והרי איפכא מציעא ליה .
דכשהטומאה בתוכה אף דמדמחוקת מ"ס חוללת מלהכניס הטומאה לתוכה .
עכ"פ אינה חוללת מלהוליא הטומאה לחוץ לה (ובלעיל סימן ה') . וכ"כ
בעומאה בבית אמאי תוכה עמא . הרי אפי"ט דאורי' ע"כ שכתוביה מעורב
עם אויר שכתוב עכ"פ הכוורת המחוללת שאמ"ק חוללת עכ"פ על מה
שכתובה אפילו אם היתה הטומאה רלוטה תחתיה ממש (וכמשנה א') מכ"ס
כשרק התפשטה הטומאה מהבית לתחת הכוורת דנימא דלמילי דופנה על
תוכה שלא תבקע הטומאה מתחתיה לתוכה . ואת"ל דהכא שאני משנה
א' . דהכא פיה פחות למעלה . ובקעה עומאה שכתוביה לאויר פחות מטפח
שבין פיה למסקוף . דאף שאין זו טפח . הרי גם במשנה א' כשהטומאה ע"ג
אין תחת הכוורת פ"ט . ואפי"ט בקעה הטומאה לאויר פחות מטפח הוא .
וה"ל

או

תפארת ישראל

יבין
לגמרי מהורת כלי (ז : ט) וא"ל לפרש דגם תחתיה אין פ"ט . דפשיטא
דמדקתני עומדת משמע דיושבת על שוליה (ג) דהרי פיה שלמעלה
שרחוק מהמסקוף פחות מטפח . הו"ל כהתם עם המסקוף . ואין
הטומאה מהפשט משם להבית דאין דרך עומאה להכניס [ואת"ל עכ"פ כיון
שיש בחולו הכוורת עכ"פ . והוא כהתם מכל לך כהוי קבד כהתם כהתם כל
אהלים הסמוכים לו [כפ"ו מ"א] וה"ל היה ראוי שיטמא הבית . ואף דכחוורת
מחוללת מיירי וזיכה בכל נקב פ"ט . עכ"פ הרי על כרחך שכל הנקבים סתומים
בקט . דא"כ היתה הטומאה נכנסת ויולאת משם לנקיב לה וא"כ פ"ט נקבים
הללו סתומים לא נכנסל מיה מורת קבר סתום . ג"ל דכל שאין החלול
עכ"פ סתום מכל לך בבנין . אין לו דין קבר סתום . וחילי ממת בבית
שדלתומיה כולן רק כן עמאין ולא כל עכ"פ הרי על קבר סתום [כפ"ו
מ"ג . ועי' מ"ש בס"ד פ"ג בקרית ארבע ע"ג] . אי"ל דכל כלי מטולבל
אף שמת"ל אין דין קבר סתום . אמנם ק' בעומאה בתוכה אמאי הבית עהור
ומ"ש מסוף משנה א' דבעומאה בתוכה הכל עמא . ותי דלא ק' משם לך דפ"ד
מ"ג דבעומאה בחוץ מטולבל . הבית עהור . דא"ל דהתם אין המגדל נקב
ביתו ללאת דרך שם הטומאה לבית . אצל במשנה א' הרי בכוורת
מחוללת מיירי . דאפי"ט שנקיבו סתומים נקט . לא מהני סתומים רק מלהכניס
והא מלהוליא עומאה . אהל מהכא שפיר קשה למשנה א' דמ"ש הכא מהתם .
דהרי כולוה טרווייהו במחוללת מיירי . ומה שכתב הר"ב דהכא בלינה מחוללת
מיירי . וא"כ דהוא הלא למגדל ספ"ד . אהל במשנה ז' דמ"ש חוץ מאל . דהרי היתה
היתה נקט תנא בכל ריב משנה משמע דכולוה בחדא מהתם מחסיניהו עם כוורת
דריש פרקן דמיירי במחוללת . וב"ל דהכא שאני ממשנה א' . דמדמהא אין
בינה להמסקוף טפח . הרי מומדת עם דפנות אהלים . ובכ"ל דינה כאהל ממש
דכשקומין הנקבים שדפנות אהלים למילין גם מלהוליא הטומאה : (א) דמיירי
שמחוללת כל רווח הפתח . ולפיכך מדאין לטומאה מקום ללאת רק דרך
שם . הו"ל כמגדל שעומד תוך הפתח [לעיל פ"ד מ"ג] (ח) : (ג) הא דלא
נקט תנא בהתק' ב' משניות ע"ו' היאך יהיה הדין כשהטומאה תחתיה
או ע"ג . ה"ו משום דאין בין פיה למסקוף אויר טפח והו"ל שם כהתום .
וא"כ בעומאה ע"ג באויר ההוא . פשיטא דהו"ל בעומאה בתוכה שהבית
טהור וכ"כ כשהטומאה תחתיה . הרי מדעומדת על שוליה . על כרחך
שהטומאה רלוטה תחתיה . פשיטא שבזקעת תחתיה עד ההתם ורק אינה
בזקעת למעלה . דמדאמק"ט לא גרע מכ"ח עומאה רלוטה תחתיה וסאומה בלמ"ס . שאין הטומאה בזקעת לתוכה בין שיש ע"ט תחתיה
או לא [בבבא קמא סי' יב] . והרי ה"ו מדאין אויר טפח בין פיה למסקוף לפיכך כל האויר שלמעלה משוליה כהתום בלמ"ס דמי ויילל ועד . כאן לא ס"ל
לדקן [גילי ספ"ה] דבקריה רחוקה רק פחות מטפח מהקורה אינה מללת על תוכה . היינו רק משום דקורה אינה נחשבת דפנות אהלים [ומש
ש

יא היתה מוסה. עס : יב היתה גבוה. עס :

הלופי גרסאות יא וכויה נ"י כויה.

אלוהו רבא

יב היתה פחותה ופקוקה

משנה אחרונה

יא היתה מוסה על גדה באויר. בכל הני בני דמוסא באויר אין עוס מידוס והדון ככולם כמו מוסה צבית וא"כ למה האריך למיתני כל הני וה"ל נמיתני בדרך שאמרו במוסא צבית כד אמרו במוסא באויר. וכו' לא. אבל כראש דכולהו לא תני אלא מבוס מידוס דלא תני לאשמעיה בני מוסה באויר מחזקת הוי כפחותה מדברי חכמים.

אבל צבית ל"ט אין מחזקת כפחותה כדפי' דלא אמר אלא כדפי' ומתבאר אלא קצת ומשום האי מידוס הדך למיתני כולו. וזה ראי' לפעמיני: תרובה טעור. למאי דתני לקמן ד"ל צבית שהיא כלי היתה פחותה או מחזקת כו' מתכלל דהכא באינה פחותה ולא מחזקת א"כ אלאוהי מוסה טעור הוה הכלי כולו עמא אע"כ פחותה ולא מחזקת מ' טעור והעמא אינו הוה.

והר"ש הרגיש בזה לקמן ובכח דעד שפחה נמי ודאי במחזקת דאי לאו הכי אין מוסה טעור אלא דלקמן קאמר דחכמים פניגי' בזה דמחזקת וכח דליריך עסק אמאי תני פלוגתא דחכמים הוה לאו ככולהו דלעיל ע"כ אבל לפעמיני כ"כ הכא באינה מחזקת דלאווי מחזקת הוי כהכל ומוזן. ו"ל דודאי הכא באינה מחזקת ולא פחותה אלא עסקתה תד' אחר עגון עניקב כדפי' עסקתה ואין זו פחותה כדפי' דכל פחותה דפקוקין שפחותה צבובה דהו לא תהני בה ו"ל אבל ניקבה כדפי' עסקתה דעדיין מל"ט ע"כ כלי הוי ואיני נשמה אל. ומשכחת נמי שפשו' מקיבס צבוב שאינה מקבלת שומא דכל צבוב טעור. ולא חייב תנא לפרש דכלי טעור אייבי כי הוי דבטולי' פקוקין בעומדת צבית לא תפרש דמחזקת מ' טעור אייבי דלא ליריך דהא פשיטא דפי' כפחותה מיתוקמה

מחלק מהר"ם בין כלים לכלים. וע"ש שהקפידו עליון : שצבורת. והיא עומדת בתוך הפתח : יא באויר. צחלר או צגינה שאין עס אהל. ודינה כדון כוורת שהיא לתוך הפתח ופיה לתוך. כדתנן בריש פרקין. וכן נמי גבוהה טעור דהכא. כגבוהה טעור דריש פרקין. אלא דכאן אין שייך להזכיר צבית. דבעומדת תחת האויר עסקין: יב בזמן שהיא כלי.

יא היתה (ג) מוסה על צדה באויר (ג). וכוזית מן המת נתון תחתיה. או על גבה. כל שהיא כנגד היות תחתיה וגבה ממא (א). וכל שאינו כנגד היות. תוכה מהור (א). בתוכה. הכל ממא (א): יב היתה גבוה מן הארץ שפח (ג). שומאה תחתיה. או על גבה. הכל ממא (א). בתוכה. הכל ממא (א). במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי (ג). היתה פחותה. ופקוקה בקש. או

מהר"ם. אע"ג דלפי שיטתו דמליריך ב' נקבים להו"א הטומאה מוסה לכל כנגד תחתיה וכל כנגד למעלה ממנה. כמו שהעסקתי דבריו בסוף משנה א' אפי' מחלק בין מונחת צבית דלעיל לדהכא דמונחת באויר וז"ל הכא לא קתני אלא בזמן שהיא כלי וכו' דכיון דמונחת באויר אין חילוק בין מחוללת בין אינה מחוללת. דברישא שמונחת צבית בין פיה לתוך בין פיה לפנים אילו לא היתה מחוללת שומאה בתוכה לא היתה יולאה אלא דרך פיה ולא היתה צוקעת כנגדה לא למעלה ולא למטה. שדרך שומאה ללאת שומהרין להו"א ולא יטמא כל אשר צבית. מש"ה נקט מחוללת דהשתא צוקעת נמי למעלה ולמטה דכפי' לעיל. אבל הכא דמונחת באויר ואין לה שומאה אלא כנגדה ולא כל האויר באשר היא עס. בהא קתני שפיר דברישא בתוכה הכל טמא. אע"ג דלאו מחוללת היא. דאדם וכלים נעשים אהלים לשמא ולא לטעור. וטומאה צוקעת ויולאה תחתיה וע"ג. כמו דרך פיה. אע"ג שאין לה נקבים דפפטיה ע"כ. אבל לפי מה שפירשתי אני דמחוללת מפקא לה מאורא אהל ה"נ מיירי במחוללת. ולא אלטרירך למתני כיון דכבר שנה לעיל. ועוד דמחוללת דלעיל מפני צ' דברים ליריך [נמיתני] חדא להו"א מפורא אהל וחדא להו"א טומאה ממנה ולצבית. ואילו הכא לא ליריך אלא להו"א מפורא אהל בלבד. ודבריו הרמב"ם שצבורו [פי"ט הלכה ד'] העתיק גם כאן כלי חלולה ולפי דרכו לא היה ליריך להעתיק כן שהוא מפרש מחוללת חלולה ובאויר אין בו שום ליריך. וכן במתני' יד לא העתיקו כצבורו. ויראה מזה שגירסתו במשנה היתה מחוללת ולכן העתיקו כך. ומפני שלפי דרכו לא נפקא מיניה מידי ולא קתני לה אלא איירי דאירך דלעיל. מש"ה באירך צבא דלקמן במשנה יד השמיטו. להורות לנו דלאו דוקא אבל מ"מ הגירסא שלו במשנה היא כלי מחוללת וסייעתא לפרוש שלי דמחוללת דוקא קאמר: ופקוקה בקש. אין חילוק כיון שמונחת באויר בין פקוקה בין שאינה פקוקה כלל. אלא לרבותא נקטיה דאע"ג דפקוקה לא חזרה להיות לה תורת כלי. מהר"ם. וא"ת ולתני נמי או אפולא וליהוי קאי אפפת' והוי רבותא טפי דאפי' לא חזרה להיות כלי. שהרי קד' היא דעת מהר"ם דאפולא דלעיל אינה מחזירה להיות כלי כמ"ש בשמו צמ"ג כבר הירץ הוא זו הקושיא. וכח דליריך דרך לעשות אפולא אלא בנקבים שלה ולא בשוליה ששנקביה רחבים יותר מדאי. מקלרים אותה ואופלים אותה כדי שיוכל להקיים. אבל כשנפתחו השולים אינם רגילים למרוח לכתום מקפת השולים ולאופלס. מש"ה לא קתני הכא או אפולא. ע"כ. [ואע"ג דהזכיר ג"כ אפולא בשולים לעיל מ"ג ודברים אלו שצנאן

יכין

תפארת

ישראל

בועז

עס כ"ד בסוף הפרק. אבל הכא שמונחת הכוורת לרפעת אהלים. גם רבין מודו דמללה על תוכה. ולפי כל האמור ליריך אפי"כ לאומי סופא בשמללת הכוורת כל הפתח. וגם ליריך לגבוש בטומאה צבית תוכה טמא. דאפי"כ דהתם בטומאה פתח הקורבן. תוך הקדישה טמא. אף שמתחת הקורבן פתוח לכל זכ' וא"כ למה לי הכא שמונחת ממלאת כל הפתח. כל"ז חנינ' הטומאה מהצית להכוורת דרך אויר פתוח מנפת שנין פה כוורת למשקף. ו"ל שאני הכא יארכי דפנות אהלים]. מיהו בשרשומאה תחתיה. פשיטא ג"כ דאם אין תחתיה טע"ט דהצית טעור [וכפי' סמ"י] (ג): הוה הכוורת שהוא כלי שאמק"ט. וכדמסיק: (גד) הרי דינה ממש כמשנה א' ומשנה ב'. רק דכאן לא שייך להזכיר צבית. מדמיירי שמונחת תחת ריקע: (גה) דינה ממש כמשנה ב' ומשנה ו' לעיל. רק דהכא לא נקט צבית מטעם ה"ל: (נו) כ"ל כלי שלם שאין מחוללת. ואף שאין ממ"ס אפי"ה אמק"ט מדהיא מגללים וכדומה. והנה מריש פרקין עד משנה י"א. מדמיירי כולו שמונחת עומדת תחת אהל ונמלא דבשרשומאה צבאל מהפסעת תחת כולו. ומקפת הטומאה את הכוורת. נקט נמי בצולם צמ"א במחוללת אע"ג דהוא מלי למנקט בכלי שלם שאמק"ט. וכגון כלי אצנים כלי גללים וכדומה. אפי' עדיפא ליה למנקט מחוללת לרבותא. דאף שהיא מנוקבת אין הטומאה נכנסת רק וולאת עס דרך הנקבים. משום דמחזקת מ"ס. והנקבים פקוקים בקש [ומ"ס טו' א] להכי אין ליריך רמ"פ על הנקבים הללו. אבל השתא דליריך שמונחת בתוך. וליכא רבותא כלל צמ"ה שהיא מנוקבת דפפטיה. לשמעין רבותא אפכא דאע"ג שהוא כלי שלם שאמק"ט. כגון כלי גללים וכו'. אפי"ה בשרשומאה תחתיה או ע"ג דהעמא אינו הוה: יב בזמן שהיא כלי. כ"כ כ' הכא לא קתני מחוללת דלאויר לא שייך כו' ולפי שמתני טמא בפשיטות דבני צבית ליריך מחוללת דזה עיקר

יג היתה יושבת. ע"כ פ"ג:

תוספות חדשים
משנה יב [בת"מ ד"ה] או
מחוקק כ"ו דהא סוף מללה
כו" ו"ע כ"מ כפ"טו
ע"כ וממלא שאל עלמו היתה
קושיא זו כ"ט:

אליהו רבא

או מחוקק ארבעים טאה .
והכא לא קמי דריש סביא
כלי מחוללת ולא קמי נמי
או אשנה . משום דהכא
וסיפא דיובעת על שוליה
דכ"ו ויורה חדר גומא כמנהגת
באורי וביובבת על שוליה
לא מני תני כסיפא דר"א
סביא כלי מחוללת היתה
אשנה כ"ו דר"ב בגמרה
מן הארץ טפה ויטולא
התחיה התחיה טמא וזו לא
אמאי מאחר דמחוללת
בשוליה לטמא מני ווסה
וגבה כנגד הנקב אלא התם
ע"כ בשוליה לטמא עסקיה
וקמי דר"א סביא כלי
היה פחותה דכפ"טו
דכ"ו מותרת כלי היתה
גבוהה כ"ו וקומתה התחיה
התחיה טמא . והכא נמי
אמאי דריש דמחוללת
קמייהו מדקא ממלי אשנה
הואל והכא נמי באורי
דמאי דיובעת על שוליה
אידי דהתם לא קמי
מחוללת הכא נמי לא קמי
מחוללת ואידי דלא קמי
היה כסיפא אשנה כ"ו
סיפא באשנה לא קמייהו
וקמי כמקום אשנה גמי
כ"ו גווי דאורי או מחוקק
ארבעים טאה : יג היתה
יושבת על שוליה כ"ו
טומאה

או מחוקק ארבעים טאה כדברי חכמים . לפיני חתנה קמא
וסברי למחוקק ארבעים טאה . כנפחה ונפחטלה מתורת כלי דמאי
ומללה תחתיה ותוכה ועל גבה : כוית מן המת נתון תחתיה .
דינה כנפחה . ואינה גבוהה . ופיה למוך . דתן לעיל : היתה
גבוהה מן הארץ טפה . הך נמי
דינה כוית מן שפיה למוך ופחותה
ופקוקה וגבוהה טפה דתן לעיל :
יג היתה יושבת על שוליה וכו' .
טומאה
טמא . בתוכה . אין טמא אלא תוכה (א) . היתה גבוהה מן הארץ טפה .
טומאה תחתיה . תחתיה טמא (ב) . בתוכה . תוכה טמא (א) . על גבה
כנגדו עד הרקיע טמא : יג היתה יושבת על שוליה (ב) . והיא
כלי

בשם הרא"ש דמש"ה לא תני בהך בני דלעיל כיון דבלאו הכי תני תרתי פחותה ואשנה אצל הכא דלא תני אלא פחותה . הנח או מחוקק .
למתי תרתי . כי הני בני דלעיל . ע"כ . ואין גראה כלל מה שר"ה הכ"מ [ע"כ הלכה ד'] לחלק ולומר . דבעומדת באורי לא אכתיב שיהא
בא צמדה . דהא היאך מללה על מה שכתובה . אצל מהר"ם כתב וז"ל . כ"ל דדוקא כי מנחא באורי פליגי חכמים וכו"ל דכלים טהורים
חוללים לגמרי בפני הטומאה ונעשים אהלים לטמא ולטמא . אצל כי מנחא בבית לא הוה מני למתי או מחוקק מ' טאה כדברי חכמים .
דלא פסיקא ליה . דהיכא דטומאה תחת מקלטה שבמוך וגבוהה מן הארץ טפה . לא ה"מ למתי כסיפא תחתיה טמא . ותו לא . דכיון
דטומאה ככנסת בבית ומתפשטת על גבה . מודו רבנן בהא . כיון דמתפשטת הטומאה ע"כ אף שלא כנגד הטומאה . מתפשטת נמי
כנגד כולה למעלה ולמטה ונעשית אהל לטמא ולא לטמא . הלכך לא ה"מ למתי או מחוקק מ' טאה כדברי חכמים אלא צבצא דהכא
ודבסמוך דמיירי במנחא באורי ע"כ : בדברי חכמים . משמע דכך הלכה . ופי' הכי ליה הלכתא ככל הני סתמי דמתני' דכולה פרקיין . וגם השתא
לענין הלכה כדברי חכמים לית לן דרחוקי כפשיין לחלק בין כלי לכלי צבאים צמדה והוא סתמא דרפ"ה בכל כלי הבא צמדה . ואפי' מחולל
וכדברי חכמי' דהכא . אצל ראייה להרמב"ם שפוסק לכל הני סתמי דכולה פרקיין וכתב נמי בהני דהכא היתה הפחותה ופקוקה או מחוקק מ' טאה .
זה ודאי דל"ע . דמשמע דעד השתא לא איירי צבא צמדה . וז"ל לומר כן . והכ"מ כתב דהני דבאורי לא מיירי צבא צמדה . וגם זה אי"ל לומר .
כמ"ס כבר לעיל [כדבור הקודם לזה] . ומהר"ם מפ' דכדברי חכמים . היינו ר"א ור"ה דבסמוך . עוד תראה כן מדבריו שאני מעתיק במשנה יד :
כנגדו עד התהום טמא . עמ"ס בזה במ"ג [ד"ה ר"א] ולקמן במשנה יד [ד"ה כנגדו] : יג היתה יושבת על שוליה והיא כלי . ל' מהר"ם .
לכאורה

מלאכת שלמה

יב או מחוקק מ' טאה כדברי חכמים . כיון שאינה כלי סביא פחותה

יבין

מללה עכ"פ על תוכה : נז) ר"ל או שאינה פחותה רק סביא כלי שם
מש"ן או מתכה . אצל מחוקק מ"ס וטומאה ראויה תחתיה (י) : נח) ג"ל
ד"ל לא מציעא לר"א ור"ם דס"ל לקמן [מש"ן ד'] דכלי שמחוקק מ"ס .
אף שפיו פתוח למעלה אפי' דיו כהאל ממש . א"כ ודאי כ"ש הכא
שפיה מונח מן החד ודאי דינה כהאל . משום דדופן הכלי הוא לה כמו
גג לחללה . אלא אפי' לחכמים דפליגי עלייהו שם . וס"ל דכספיה למעלה
אין דינה כהאל ממש . לא תימא דממ"ט גם כספיה מהלך . אף דאין
הטומאה בוקע לתוכה עכ"פ בוקע למעלה ממנה . וכמו צבורה שלימה
מחוללת במשנה א' . קמ"ל דרק כספיה פתוח למעלה ס"ל דאין דינה
כהאל ובוקע אפי' לתוכה . אצל הכא דפיה מהלך לכ"ע אין הטומאה
בוקעת כלל לעבור בה וחוללת בין למעלה ולמטה אפי' בלי דפסת אהלים :
נח) כולה כדון משנה ג' ו' . דמראינה כלי חוללת (ס) אפי' שלא כנגד
הטומאה דמדאינה כלי . בין ע"י סנפחה ובין ע"י שמחוקק מ"ס . נעשת
אהל לטמא ולטמא : (א) כולה כמשנה ד' . ואינה דומה למשנה ח' . דהתם
מדהתפשטה הטומאה מתחתיה להבית . התפשטה שוב מהבית לתוכה
מדפיה לפנים (ב) באורי ופיה למעלה . ובין שוליה להארץ אין עש"ט

תפארת ישראל

כל האופנים שהכורת עומדת תחת אהל בין שרק מקלטה עומדת תחת אהל כיון
שהיא מוטת או עומדת בפחה או כשכולה תחת אהל . וכגון שכולה תחת צבית . אבל
המשתא נקט התנא כולוה גווי . שאין הכוורת תחת אהל רק עומדת תחת אורי
השמים : (י) ואף דכולה פרקן מיירי בממ"ס . אפי' אכתיב הכא לפרש
כן מדנקט תחת דר"א צבחהו כלי . דהיינו כלי שגם של גללים שאמק"ט ואף
שאינו מחוקק מ"ס . להכי איירי פרקן למיקום אצתרה או שממ"ס . כיהו בכל
צבי דלעיל נקט אשנה . דלשערך היינו שסחוס בכל ד' צי פה . והוא
דוגמת נפחה . אלא שפחתה הים מתהלה כלי וע"י שפחתה נהבטל ומותרת כלי
ואפ"ן עדיין אינו כלי כלל . ולהרמב"ם דלפ"ן היינו שמיילא חללו בתבין ובעלו
שם ג"כ דמי לנפחה אלא שפחתה א"א שיחור להיות כלי עד שיתקמו ויהיה
פנים חדשות בא לנאן . אצל אפ"ן אפשר שיחור להיות כלי כגלל שיניא
התבן מתקום מלואו ויהיה כלי כמו שהיה . וכל זה בסתם כוורת שרגילין בו
כך . אצל משנתנו דמיירי ששעשה מאבן וכדומה אין רגילין לעשותה כמותה
צלי פה או למלאותה בתבן . ואפשר שגם אם ציטל להתבן שם כיון דאין
הכוורת עלמו ממין תבן ואין רגילין לנפלו שם אינו מצוי לכל לא נקט הכא
אשנה (ושפ"ו מ"י) . וב"ב מדאיירי הכא בכלי שגם . להכי נקט ספיר
דבהיתה מחוקק מ"ס . אפי' אין טומאה עוברת ובוקעת בו לחכמים . וכ"ש
לעיל דמיירי בכלי מחוללת . ככה"ל גם לחכמים דפליגי לקמן כ"ש דמודו
ולר"ב א"א מו"ה לא נקט הכא מחוללת אפי' דע"כ כהכי איירי . היינו
דל"כ בגבוה מהארץ טפה ומחוללת אמאי רק תחתיה
ואהכי אגב סיפא לא נקט נמי ברישא מחוללת . ואני עני וכו"ל לא הכנתיו
דכ"י

משנה אחרונה

עיקר הטעם דהוי כלי
ולא אהל אפי' דמחוקק
מ' טאה משום דמי' אהל
מיטעל אהל עשרו הוי
ולא תבטל אהל קטע
וישנו מחוללת כלומר
מתנדנדת ומיטעלת
כדפי' לעיל אצל הכא
דלכנה בלוינה מחוקק
איירי מדתני סיפא דר"א
בפחותה או מחוקק תכלל
דרישא באינה פחותה
ואינה מחוקק פשיעה
דכלי הוי ולא אהל בלא
טעם דמחוללת : או
מחוקק מ' טאה כדברי
חכמים . התפסוה הבית
דחכמים פליגי בהא
אכולה בני דלעיל
דפשיעה לן עד השתא
למחוקק הוי כלי . והשתא
אמר דחכמי' פליגי בהא
והיתו כר"ש ב"ש אמאי

אהלות כוורת פרקט

פ"ג [במשנה] אן מכוסה. פ"ג כ"ב"ס וז"ל או היתה יושבת על הארץ וטומאה נחובה חלל מכוסה על פיה אשר היא בקרב הסוסים. ופ"ג טומאה תחתיה כ"ו לא קאי אלא אגובה מן הארץ טפה אבל כשיהיה מכוסה ואינו גבוה טפה שומרה ר"ל וכו' ככורת שמועה על גדה ואינה גבוה טפה. דגם הכה דופן העליון לא תשיב אהל: [ת"א ד"ה] אן מכוסה כ"ו י"ל דהסת' הי"ט ט"ו. וע"י לעול מה שכתבתי בשם הרמב"ם:

אלויה רבא
טומאה בוקעת כ"ו. וכן כביאף היתה פחותה או מחוקת מ' אהה אמרינן טומאה שוקעת. בטובה פרקין לא אמרינן בוקעת משום דכמותה על גדה איירין עד הכה ויש לה שתי דפנות לא אמרינן דין בוקעת מדרמינן לעיל אבל כהה דיושבת על שוליה ואינה סמוכה אלא בשוליה שגדו התחתון להכי אמרינן דין בוקעת:

משנה אחרונה
דלא לרין ומימיני הוא כלי דהא תני לה כביסא וכי היכי דלא תני לה בטובה בני דלעיל. ומינן דאחי תימא ויהא כלי שיושבת תימא ומימין דאי לרין סמיכה היא הפסק בין האוירים ולא מני תימא בוקעת ופולה כ"ו. ולא כדמני דאי משום סמיכתו איכא הפסק בין האוירים היינו מופת וי"ל לתבטוי. ואי שבת הפסק אפי' יושב מכומן ט"ד. ולעבד"ל למאי דפי' לעיל דכל פחותה דפרקין היינו שפחותה כדבש דלול על שוליה מני לה י"ל ט"ז ט"ז ט"ז נפתחה כדבש אכתי כלי מיקרי. והשמה י"ל דהא דקתני הכה והיא כלי היינו טעם נפתחה בשוליה דאי נפתחה בשוליה ולא נפתח טפה נחובה שוליה חו לא מני למימני הכה כפ"ו דהו אהל והכל טמא כיון דליכא טפה בשוליה אין כאן אהל. ובכל י"ל דלעיל דלא מני כהה דין כפ"ו י"ל ל"ל ל"ל וכו' תו"ש דתשמע

לכאורה משמע והיא כלי היינו שהיא שלימה וק"ל מאי אצטרך למתני והיא כלי הכה טפי מבכל הנך בני דלעיל דלא קתני הכי ברישא דכיון דבבישא קתני כד"א שהיא כלי מכלל דרישא מיירי שהיא כלי. וז"ל דוהיא כלי דקאמר היינו שיכולה ליטב על שוליה שלא מסומכת. כהה הוא דאמר' טומא' תחתיה' טומא' בוקעת' אפי' לכוהה אבל אם אינה יכולה ליטב שלא מסומכת או דינה כמוטה על גדה ואין טומאה נכנסת לה. וכד"א שהיא כלי דבישא מיירי שהיא שלימה ולא פחותה ככל הנך שהוא כלי דלעיל עכ"ל. וקשיא לי בגוה דעד שהיה נמי לא איירין אלא ביש לה שוליה דהא הכי קתני ב"ר"פ דלעיל בטובה כלים הבאים במדה וכו"ג ברפ"ז דכלים. וק"ל [ש"אין] תחתיהן חד ויכולים ליטב עליהן. אבל ראיתי

להרמב"ם [רי"ט] פ"ג מה"ט שמשמע מדבריו דהסת' דבשידה חיבה ומגדל וכוורת הקס וכל דרכותיהו לא בעינן אלא שיחויקו מ' אהה לפי שחוקתן שהן עשוין לנחת ולא היין דומיא דשק דמיטלטל מלא וריקן. והגאון דיש להם שוליה הלריכו בסתם כלים שכשיש לכן שוליה ומחויקים מ' אהה חוקתן ששעוין לנחת ואי לאו הכי לא: או על גבה. ל' הר"ב כל ע"ג ששנינו גבי כוורת. ולקמן גבי חבית [וגבי קדירה]. הר"ס: או מכוסה. פ"ה הר"ב דמכוסה ככפיה. וכ"ה הר"ס גס מהר"ם פ"ה כ"ו ועיין במ"ו פ"ה [ד"ה ופסיה] מה שבארתי שם בחג"ח הכפיה. ואני תמה דהסת' תנן וכוורת פחותה וכפיה נחובה עליה טמא שמשמע דאילו כוורת שלימה מהני הכפיה וכך פירשתי שם בשם הרמב"ם [ד"ה או טוורה]. והא הכה בשלימה איירין ולא מהני ככוי הכפיה. אבל לפי פירוש שלי לא קשיא שפירשתי דגם הכה במחוללת ובהי נפקא מדין הורת אהל דהשתא הא דתנן הסת' פחותה היינו לאפוקי שלימה לאפוקי שלימה בשוליה ומחוללת בדפ"ט: או מכוסה. כ' מהר"ם וכו"ג דלעיל כוורת שמוטה על גדה ואין גבוהה מן הארץ טפה לא אמרינן דרופן העליון חשוב אהל היכא דכוורת שלימה ואינה פחותה י"ל דהסת' היינו טעמא דכיון דרופן התחתון פחות משפת מן הקרקע חשיב נמי דופן העליון כאילו הוא פחות משפת כיון דרופן העליון והתחתון שניהם מכלי א' אבל הכה הכפיה הנחובה על הכוורת אינה מן הכוורת וכפיה על פיה נמי אפי' פחותה מן הקרקע מ"מ שוליה הס למעלה משפת ומביאין הטומאה וכן כשהטומאה על גבה הכל טמא דבוקעת תחתיה וכו' מהתקטפת תחתיה כל האהל. דעשה אהל לטמא וחוורת ובוקעת כנגד כולה דאינה מפסקת כדפי' דאינה נעשית אהל לטמא ע"כ: או כפיה על פיה. וכו"ג הנן בסוף פרקין ושם כתבו הר"ב וכו"ג דאין לתמוה כפיה על

מלאכת
הכא במדה כלהל הוא חשוב לא ככלים: י' שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. לכיון דכיומה לן דכלים נעשים אהלים לפתח אהל לא לטמא כשהיא בטובה או על גבה דרופן אותה כאילו היא תחתיה וכשהיא תחתיה כ"ו היא ר"ל וטולה וכו' מהר"ק ז"ל: בפ"ר ז"ל כיון דאין הפסק בין אויר שבוטה לאויר שלמעלה בטובה לה. אמר המלקט כהה הר"ס ז"ל הלכך כי היכי דטמא מה שכנגד הטומאה למעלה מפי' טמא נמי מה

ישראל
דברי רבינו בזה. דאין ירופא קושת רבינו בנך בנות דרישא דנקט גביהו מחוללת ובטומאה תחתיה אמאי תיבס כולו טבור. ותו דהרי רבינו כתב דבזין בנקבים טע"ט מיירי דל"ב היתה הטומאה יולאה דרך שם ומתפשט גס לדדים בעבר השני. וכן כתב רבינו בעלמו בפירושו סוף משנה א'. וכו"ל הרי כה"ג דוקא כשהטומאה בטובה למטה נגד הנקב טומאה יולאה זו למטה כנגדה למעלה. אבל בזין הטומאה נגד הנקב. אף שט"ט הדופן העליון של הכוורת למעלה מנקב. תפסס הטומאה תוך הכוורת גם נגד הנקב. עכ"פ כל התפססות הטומאה אינה יולאת בנקב שפחות משפת (כפ"ו מ"ה): (י"א) ויש לדקדק דל"ל לתנא להסתות תנאי זה הרי כבר תנא ריש משנה י"ד במד"א שהוא כלי ומ"ט מכל דל"א דמי בפרקין דלעיל דהסת' עד סוף משנה י'. טובה בנות לא מיירי רק במין כלי א' לאוקימינן באוקימתא אחרייתא ממה דאוקימנא לה באתת. אבל הכה דכבר נקט לעיל מינה בפרקין כמה מיני כלים שאמק"ט. מחוללת. פחותה. שלימה. מחוקת מ"ט. דייק תנא וקאמר דהכא איירי אף בכלי שגם. ללא תימא דהכא כשפיה למעלה דוקא בכלי מחוללת מיירי. שהאויר שתחתיה מעורב עם האויר שבוטה דרך הנקבים. להכי טומאה שתחתיה בוקעת לטובה.

לדמינו דה' דלעיל מינה קאי. ג"ל דאצטרך משום דלא דמי הכה לבנות שאינו שלם. רק שזו מחוללת וזו פחותה וליכא למעטו כלל בשום צד לאוקימינן באוקימתא אחרייתא ממה דאוקימנא לה באתת. אבל הכה דכבר נקט לעיל מינה בפרקין כמה מיני כלים שאמק"ט. מחוללת. פחותה. שלימה. מחוקת מ"ט. דייק תנא וקאמר דהכא איירי אף בכלי שגם. ללא תימא דהכא כשפיה למעלה דוקא בכלי מחוללת מיירי. שהאויר שתחתיה מעורב עם האויר שבוטה דרך הנקבים. להכי טומאה שתחתיה בוקעת לטובה.

לכאורה משמע והיא כלי היינו שהיא שלימה וק"ל מאי אצטרך למתני והיא כלי הכה טפי מבכל הנך בני דלעיל דלא קתני הכי ברישא דכיון דבבישא קתני כד"א שהיא כלי מכלל דרישא מיירי שהיא כלי. וז"ל דוהיא כלי דקאמר היינו שיכולה ליטב על שוליה שלא מסומכת. כהה הוא דאמר' טומא' תחתיה' טומא' בוקעת' אפי' לכוהה אבל אם אינה יכולה ליטב שלא מסומכת או דינה כמוטה על גדה ואין טומאה נכנסת לה. וכד"א שהיא כלי דבישא מיירי שהיא שלימה ולא פחותה ככל הנך שהוא כלי דלעיל עכ"ל. וקשיא לי בגוה דעד שהיה נמי לא איירין אלא ביש לה שוליה דהא הכי קתני ב"ר"פ דלעיל בטובה כלים הבאים במדה וכו"ג ברפ"ז דכלים. וק"ל [ש"אין] תחתיהן חד ויכולים ליטב עליהן. אבל ראיתי

להרמב"ם [רי"ט] פ"ג מה"ט שמשמע מדבריו דהסת' דבשידה חיבה ומגדל וכוורת הקס וכל דרכותיהו לא בעינן אלא שיחויקו מ' אהה לפי שחוקתן שהן עשוין לנחת ולא היין דומיא דשק דמיטלטל מלא וריקן. והגאון דיש להם שוליה הלריכו בסתם כלים שכשיש לכן שוליה ומחויקים מ' אהה חוקתן ששעוין לנחת ואי לאו הכי לא: או על גבה. ל' הר"ב כל ע"ג ששנינו גבי כוורת. ולקמן גבי חבית [וגבי קדירה]. הר"ס: או מכוסה. פ"ה הר"ב דמכוסה ככפיה. וכ"ה הר"ס גס מהר"ם פ"ה כ"ו ועיין במ"ו פ"ה [ד"ה ופסיה] מה שבארתי שם בחג"ח הכפיה. ואני תמה דהסת' תנן וכוורת פחותה וכפיה נחובה עליה טמא שמשמע דאילו כוורת שלימה מהני הכפיה וכך פירשתי שם בשם הרמב"ם [ד"ה או טוורה]. והא הכה בשלימה איירין ולא מהני ככוי הכפיה. אבל לפי פירוש שלי לא קשיא שפירשתי דגם הכה במחוללת ובהי נפקא מדין הורת אהל דהשתא הא דתנן הסת' פחותה היינו לאפוקי שלימה לאפוקי שלימה בשוליה ומחוללת בדפ"ט: או מכוסה. כ' מהר"ם וכו"ג דלעיל כוורת שמוטה על גדה ואין גבוהה מן הארץ טפה לא אמרינן דרופן העליון חשוב אהל היכא דכוורת שלימה ואינה פחותה י"ל דהסת' היינו טעמא דכיון דרופן התחתון פחות משפת מן הקרקע חשיב נמי דופן העליון כאילו הוא פחות משפת כיון דרופן העליון והתחתון שניהם מכלי א' אבל הכה הכפיה הנחובה על הכוורת אינה מן הכוורת וכפיה על פיה נמי אפי' פחותה מן הקרקע מ"מ שוליה הס למעלה משפת ומביאין הטומאה וכן כשהטומאה על גבה הכל טמא דבוקעת תחתיה וכו' מהתקטפת תחתיה כל האהל. דעשה אהל לטמא וחוורת ובוקעת כנגד כולה דאינה מפסקת כדפי' דאינה נעשית אהל לטמא ע"כ: או כפיה על פיה. וכו"ג הנן בסוף פרקין ושם כתבו הר"ב וכו"ג דאין לתמוה כפיה על

מלאכת
הכא במדה כלהל הוא חשוב לא ככלים: י' שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. לכיון דכיומה לן דכלים נעשים אהלים לפתח אהל לא לטמא כשהיא בטובה או על גבה דרופן אותה כאילו היא תחתיה וכשהיא תחתיה כ"ו היא ר"ל וטולה וכו' מהר"ק ז"ל: בפ"ר ז"ל כיון דאין הפסק בין אויר שבוטה לאויר שלמעלה בטובה לה. אמר המלקט כהה הר"ס ז"ל הלכך כי היכי דטמא מה שכנגד הטומאה למעלה מפי' טמא נמי מה

יבין
אור: (ג) ר"ל אפי' שהיתה כלי שלם ואמק"ט כלעיל כ"ו (י"א): (ד) היינו חוץ לאויר תוכה: (ה) וכו"ג דלעיל משנה י"א בטובה על גדה וטומאה תחתיה או ע"ג ניצל תוכה. הכה שאני דפיה למעלה ואין הפסק בין אויר טמא שלמעלה לאויר תוכה: (ו) ר"ל או שמכוסה בכלי אחר שאמק"ט ואין למ"פ ביניהן. דאי במכוסה בנסר או בכסוי המחומר בהכלי עלמו. לא הוה גרע מנכסויה על גדה. שפיה פחות רק מהלך. ואפי"ה כשהטומאה תחתיה או ע"ג. כל תוכה. וכן כל שאלה כנגד הטומאה למעלה ולמעלה טבור [ונמשה י"א ועמ"ש במחציתם כס"ד דבימי הנהה בין משה למעלה שם

דמינו דה' דלעיל מינה קאי. ג"ל דאצטרך משום דלא דמי הכה לבנות שאינו שלם. רק שזו מחוללת וזו פחותה וליכא למעטו כלל בשום צד לאוקימינן באוקימתא אחרייתא ממה דאוקימנא לה באתת. אבל הכה דכבר נקט לעיל מינה בפרקין כמה מיני כלים שאמק"ט. מחוללת. פחותה. שלימה. מחוקת מ"ט. דייק תנא וקאמר דהכא איירי אף בכלי שגם. ללא תימא דהכא כשפיה למעלה דוקא בכלי מחוללת מיירי. שהאויר שתחתיה מעורב עם האויר שבוטה דרך הנקבים. להכי טומאה שתחתיה בוקעת לטובה.

הלופי גרסאות
וג' בתוכה ג"ל וזכה
יד ופקוקה ג"ל וז"ל או
פקוקה וז"ל ג"ל ע"ג

תוספות חדשים

[בר"ב ד"ה] בוקעת
ועל כו' דלא דמי כלל כו'.
לפי שאין הטיטו מנוף
הכלי. (הרא"ש):
מ"ד [בשנה] שובא
בוקעת כו'. אפי' שאינו כלי
אינו מלאת דוממה רגזה
הוא ומטעם זה יורדת כיון
דמורה הוא רגזה. מ"ד
דמי אפי' שהוא קמור תחת
הטית ואין בו פ"ט דוממה
בית מה שכתוב עמ"ס.
כיון שאין במקום הטובה
פ"ט. ור"ל ור"ס בכ"י
שמלאת אפי' שהטובה או
הטובה רגזה. (הרא"ש):

משנה אחרונה

ומי"ט מה ע"ג דבפ"ט
תנן דוקא כורת פתחה
לא מהכי כיון כפייה אכל
בשלימה מהי ע"ג. אבל
ע"ס דברנו שטקתה
מוטעת היא גירסת
פתחה וז"ל פתחה וכל"ה
בתוספתא כדלח"ו וכל"ה
הרא"ש ע"ס. והט"ס
ההרמב"ם כתב ע"ס חינוך
זהבין שלמה לפתחה ח"א
ולפניו וכן האר"כ
זה. ור"ל הר"ב ע"ד
דל"ן הכתוב מפקוק דל"ד
כלל למועה על ל"ה.
והט"ס דק"ו בלגמיה שר"י
ממורה אין מל"ה שא"י
למ"ה. אבל מועה על ל"ה
הדופן שפסוק ויפתח
המלך וכל"ה חז"ק מ"ד
פתיח ור"ס ח"א דכ"ס
לכ"ה מל"ה משום דחז"ק
כנין כדלעיל פ"ה והוא
מדברי הרא"ש. והט"ס
לשפתו דמפתח כל ה"י
כ"י דכאור מחזקת נמי
כלי הוי לת"ק ח"א
התמיש פלוגי כמ"ל
וכיון דכלי הוי חז"ק
כ"ס נכ"ה אכל לשפתו
דמחזקת לט"ן אור"ה
הוי ולא כלל וכל"ה
דכאור חז"ק
מחזקת וכפ"ת דמחז"ק
דמט"ו מחזקת לפתחה
ולכ"ה פלוגתא בזה.

על פיה ועומאה על גבה הליל על כל מה שבתוכה כללים טהורים
המוקפות ל"פ [כדתנן בפר"י דל"ה] דשאי הכא דליכא מירוח.
ע"כ. וכן כתב מהר"ם. וקשיא לי. להרמב"ם שכתבתי בשמו במשנה
ו פ"ה [ד"ה טהור]. דבכפיה ח"א מירוח. אבל זו היא בכלל הקשיא

הראשונה דברים פרקין. דכיון דלייריני
בכלי הבא במדה. ויש לכלי הבא במדה
דין אהל. אחרי לא חתוך. אלא
שהר"ב דוה"כ"ו לא העירו אהבה.
ולפי מה שפירשתי אני לעיל דמחוללת
יאה לה מדין תורת אהל. וכדתני
כמו כן במשנה יב דה"ל במחוללת
לא קשיא ולא מירי: [אה"ב עמ"ס].

ועיין מ"ס בשם מהר"ם צוקף פרקין דמחלק בין כלים לכלים. ואפי' הקשיא עליו ע"ס. כמו שהזכרתי. כבר לעיל סוף משנה י: [יד במה
דברים אמורים זמן שהיא כלי. לשון הר"ש לא נקטיה לרבנן משום
שהיא כלי. אלא משום דפליגי הכא ר"א ור"ש. נקטיה. ועוד משום

שלמה מלאכת

פוח עפ"י ר"י אלעזר ור"ס סב"י דמלאת אפי' שהטובה או הטובה
רגזה עכ"ל. ז"ל ותני בתוספתא מודה ר"א ור"ש בטומאה תחת הפקק
טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת וכתב הר"ס ז"ל פי' דהא דמסערי
בפתחה משום דעשויה ענין כלי והיה עליה תורת כלי משא"כ בפקק ע"כ
והקשה מהר"ק ז"ל אבנא שלשית וטובינית ויש עשרה דקתני בזה כנגדו
עד התהום עמ"ס למה לא יהיה ג"כ כנגדו עד הרקיע עמ"ס וכבר השיב
הרא"ש

ש"ס אהל להביא טומאה. הכל עמ"ס. ואין הכוונת שצד להפסיק
בין אורי חובה לאור שמעלה. דלא דמי כלל למועה על ל"ה.
ודוקא דמכסה בכפיה. או בשאר כלי. אפי' שאינו מקבל
טומאה. אבל מטובה בנסר. אף על פי שטומאה על גבה אין
הטומאה בוקעת את הנסר. כדלח"ו

לעיל פ' חמישי [משנה ו] גבי כורת
שהיא בתוך הכיפה: יד היתה פחותה.
שנפתחה ובטלה מתורת כלי: כדברי
הבב"ב. דפליגי אהל קמא ומטו
מחזקת מ' טאה לפחותה ופקוקה בק"ס
בתוכה או על גבה. שומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת ע"ס.

מרה"ק ז"ל: עוד בפ"י ר"ע ז"ל דל"ד כלל למועה על ל"ה. אמר המלקט
פ' הרא"ש ז"ל לפי שאין הכוונת מנוף הכלי ע"כ: יד שומאה בוקעת
ועולה בוקעת ויורדת. כתב הרא"ש ז"ל אפי' שאינו כלי אינה מלאת
דטומאה רגזה היא ומטעם זה יורדת כיון דהטובה רגזה פי' שהכלים
הטהורים הם בניקוס פחות משפת מירי דהוי אפי' קמור תחת הכיפה ואין
בו פוח עפ"י טומאה בבית דמה שכתבו עמ"ס כיון דאין במקום הטובה

מ"ס ב"ב ע"ג ר"ע ז"ל דל"ד כלל למועה על ל"ה. אמר המלקט
פ' הרא"ש ז"ל לפי שאין הכוונת מנוף הכלי ע"כ: יד שומאה בוקעת
ועולה בוקעת ויורדת. כתב הרא"ש ז"ל אפי' שאינו כלי אינה מלאת
דטומאה רגזה היא ומטעם זה יורדת כיון דהטובה רגזה פי' שהכלים
הטהורים הם בניקוס פחות משפת מירי דהוי אפי' קמור תחת הכיפה ואין
בו פוח עפ"י טומאה בבית דמה שכתבו עמ"ס כיון דאין במקום הטובה

י ב ין תפארת ישראל בועז

משא"כ כשהוא כלי שלם שאמ"ק. אף שכתבנו טומאה תחתיה. עמ"ס נס
למעלה מפה הכלי. דכלי אינה חוללת על שחורה לה. עכ"פ על שבתוכה
מלאת קמ"ל. ואף דגם הא כבר שמעין מדמסיים תנא (במשנה י"ד) במד"א
שהוא כלי. משמע לעיל מינה גם ככלי שלם מיירי. אפי' הלא הסתפק תנא
בזה. ומדל"א דהך בנא רק אבנא דמדיק לה קאי. דהיינו בתיבה גבוהה
מהארץ טפה. וסד"א דרק ככה"ל. דמהתפשטה הטומאה לכל תחתיה
ולכל עליונה של כלי. הרי עי"ן כל האויר כולו שלמעלה מחובר עם כל
האויר שהך הכלי. להכי גם תוך הכלי עמ"ס אף בכלי שלם. אבל כשהטומאה
רגזה תחת שוליה. סו"א דרק במחוללת נטמא תוכה. אבל בשלימה וישבת
על שוליה. תוכה טהור. להכי נקט בריש משנה י"ג דמיירי בכלי שלם.
ואפי' נגד הטומאה עמ"ס. ור"י ח"א כתב בשם מהר"ם דשוא כלי דהכא
ר"ל שיש לו מושב כלי בשוליו. דל"כ כמותר על ל"ה דמי. והך במד"א
שהוא כלי דריש משנה י"ד. היינו שהוא כלי שלם. וכבר הקשה ע"ז
דח"י ע"ס. ומלבד קשיות אלו ק"ל נמי הדוסק בלשון דמימא דמלות
שהוא כלי יהיה משפיעות מושב רחב. והו דמאן פליג לן דלמא אפי' כה.
דשהוא כלי קמא מיירי שהוא כלי שלם. ובמד"א שהוא כלי היינו מושב רחב.
והו מאן פליג לן להך תנאי. שיהיה לו מושב רחב. ושיהיה כלי שלם. ולמה
לא תני להו בני הדרי. והו א"כ במלות שהוא כלי יהיה משפיעות מושב רחב.
א"כ כבר תני לה בריש משנה י"ד. וז"ל למכסל ולמטהו מה הדרי הכא.
אולם לדברינו הנ"ל מיושב הכל בס"ד: (י"ב) ומה שהקשה חת"י מלעיל

ע"ס ב"ב ע"ג ר"ע ז"ל דל"ד כלל למועה על ל"ה. אמר המלקט
פ' הרא"ש ז"ל לפי שאין הכוונת מנוף הכלי ע"כ: יד שומאה בוקעת
ועולה בוקעת ויורדת. כתב הרא"ש ז"ל אפי' שאינו כלי אינה מלאת
דטומאה רגזה היא ומטעם זה יורדת כיון דהטובה רגזה פי' שהכלים
הטהורים הם בניקוס פחות משפת מירי דהוי אפי' קמור תחת הכיפה ואין
בו פוח עפ"י טומאה בבית דמה שכתבו עמ"ס כיון דאין במקום הטובה

מחזקת. א"כ מטובה בכל ענין אינה מלאת בין בכפוי כלי ובין בנסר דנסר נמי אינו מל"ה אלא על כלים הבאין במדה. ועל שאר כלים אינו מל"ה לעיל רפ"י.
זה ראהי לבחתי דמטובה סתמא קתני משמע בכל ענין אינה מלאת. ור"י ח"א כתב כ"כ גבי מטובה דהוי אהל. ולעיל ד"פ גבי מוטה על ל"ה נמי יומא דדופן עליון כמו מטובה דהכא
מש"י ויבא הטומאה על כו"ו. דהכא מל"ה כלי הוה ועליון בדר תחתון גב"י. ולעיל ד"פ ל"ה דהכא דופן התחתון בתורת למ"ד. וכן דופן עליון מל"ה על כו"ו כהכא בתורת
ד"ס. ואינו דומה למטובה דהכא בכפוי בעלמא דרך עכ"ל ואין כאן ל"פ ולא מירוח כדפי': יד בד"א זמן שהיא כלי. משמע שכל לתלן בין כלי לפחותה. ומסוין דאין מירוח דהכא
והכא תני בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וכבר הרא"ש דמטובה פלוגתא דל"א ור"ס תני הכי. א"כ תשום קיפא דהיה גבוה ע"כ. ולפי"ד נראה דלגופה נמי מני לה משום דכרישא מתלק אפי'
גבינה גבוה א"כ מטובה או כפוי הכל עמ"ס. וכתב קמ"ל הכא דהיינו דוקא כשהיא כלי אבל פחותה או מחזקת אפי' מטובה או כפוי אין הכל עמ"ס דמלאת ע"ג בתורת אהל ואין עמ"ס
אלא תוכה ותחת' והיינו דלא תני גבי ה"ה גבוה עמ"ס כפי"א או מטובה או כפוי דתמי להו לעיל כי הדדי משום דהכא כבר ליל להו ברישא דלחלוהו תני בוקעת כדפי'. וברא"ה
דמטובה דהכא היינו שאין ע"ס נקב אפי' משאו אלא שאינו ממורה אבל אי חיבה נקב כל שהוא אפשר דא"י מל"ה ע"ג. דאפי' דק"ל אהלים מליגין בכפוי כדלעיל פ"ה מ"ג. היינו שאין הטומאה
נכנסת לטהרות שבהל המטובה. אבל אם הטומאה בזהל המטובה היא אמרי' בפ"ג גבי ציב דרך הטומאה לנא"ה וכן נכמה דוכתי. ולפי"ד ה"י נראה דאפי' מטובה ואין ע"ס נקב הכל עמ"ס
כמו ברישא דטומאה עמונה בוקעת כדפי' בפ"ג. ומיחו אפשר הכא בטומאה תחתיה וממדת בקיעה בזה לתוכה אינה בוקעת לגבה והדרי ל"ע: ה"י תורה פחותה וכו' עומתה בוקעת ועולה
טקפת ויורדת. בשלחו בני דמועה על ל"ה גבי פחותה לא תני בוקעת ועולה כ"י כי הכא אלא תני עומתה תחת' עד התהום עמ"ס הטעם כמ"ס מהר"ם לעיל מ"א דופן עליון

מן ארון . שם פ"י הל' .

תוספות הדשים

[ח"י ד"ר] ר' אליעזר כו' לחכמים כו' . כל החכמים הסבורים שה"ט טבא הם ר"א ור"ש . והכי פירושו על דבריו חכמים דמשה י"ב וכו"ט ה"ט שם :

אליהו רבא

יד רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים אין עומאה עולה לה כו' . כגלי ויחא דקופא אהר דכ"ע דאמרינן בוקעת ומיטו דל"פ ביישא ובשתי דשעת דכ"ע דלא אמרינן בוקעת ל"פ עלי ל"פ עלי ונשע אהל כי פליגי בבלי ונשע אהל ונא דופי אהר ח"ט סבר אמרינן בוקעת ר"א ור"ש סבבי לא אמרינן בוקעת : **מן ארון** שהיא רחבה ממנון ובה מלמען כו' . סוגע זכר מלמען טבור . דכל קרקע עולם אינו ממשע משום קבר כהו"ט אלא הטיבו הוא דממען

משנה אחרונה

של הכוורת אהל מפליא סוי והו"ף ואל"ף אינה בוקעת מדופן העליון ולמעלה והכל דיושבת על שול"י בוקעת : ר"א ור"ש אומרים אין עומאה עולה . לא הכפרס אי קיימת פלוגתייהו אסיפא לתור בפחותה או מחזקת . או דקאי נמי אריבת שהיא כלי ואכולהו פליגי . וזו אכלי נמי קיימי איבא לפירושי עמתייהו דאינון משו עומדת על שול"י למעלה על זרה ובי סבי דבמוסא על זרה חוכה כבוד ק"ט כנגד פיות ה"ט בעומדת אינה עולה מוחת"י לתוכה דהסוגים הסתומים יפה מליין בנות ל"פ ולת לאו עממא דטירובי אויבים מועיל לנפלא . אלא דהא דלמיני אף לא יורדת לר"ק טעם לתם אינה יורדת הא כוורת אהל אין השולים הול"ין דאין כלי נשע אהל ועוד דאין גושה עמא ובמותה ל"פ נבי לא דתחת"י לאו כלי הוא . ונראה דעומאה שברובם כיון ללאו ללאה

עין כל מה שכתבתי בזה במשנה יב דהכא נמי דכותה : רבי אליעזר ור"ש אומרים אין עומאה עולה לה . פי' הר"ב לתוכה . וכו' הר"ש . ושינה לא פירשו עמתייהו . ומר"ס האריך בזה וסוף דבריו מסיק דסבירא להו דכי היכי דאינה בוקעת לתוכה אף לת"ק בשלימה . היכא דמוסא על זרה אע"ג דלא גבוהה טפח אע"ג דבוקעת למעלה ממנה ע"ג ה"ל לרידה בעומאה תחתיה אינה בוקעת לתוכה אע"ג דבוקעת למעלה ממנה ולמעט הימנה ביושבת על שוליה . להכי אמרי אין עומאה עולה לה דמשמע אהל

ר' אליעזר ורבי שמעון אומרים אין עומאה עולה לה (ע) אף לא יורדת ממנה (ע) . היתה גבוה מן הארץ טפח (ע) . עומאה תחתיה . תחתיה טמא . בתוכה או על גבה . כנגדו עד הרקיע טמא : **מן ארון** שהיא (ע) רחבה מלמען וצדה ח"ט . היתה כמין וזר סוף המשנה (לפ"ט דכ"ע .

בוקעת למעלה ממנה . וכשעומאה בתוכה אינה בוקעת תחתיה . אלא יולאה דרך פיה . הכי ס"ל דגמירי הלכתא בכלים הטבורים . ואפ"ל נפחתו שוליהן אם העומאה כנגד מה ששאר שלם מן השולים או כנגד עובי דופן הכוורת תורת כלי עליה עדיין לחון בפני העומאה . אבל במוסא על זרה באויר . אין הדיון שיהיה בוקעת כמו לחכמים בשלימה . דלת"ק עומאה תחתיה בוקעת עד כשר העליון בפחותה ואינה גבוהה מן הארץ טפח . ולחכמים אינה בוקעת רק עד דופן התחתון . דלש"י ביושבת על שוליה אינה בוקעת ויחד לרידה . כ"ש במוסא על זרה . [והא] ללא קתני לעיל במלתא דחכמים . אין עומאה עולה לה אף לא יורדת ממנה במוסא על זרה באויר . כדקתני הכא במלתייהו דר"א ור"ש ביושבת על שוליה באויר . י"ל דלא ה"מ למתני הכי . דלישנא דאין עומאה עולה לה כו' משמע אינה עולה לתוכה כשעומאה תחתיה . אבל בוקעת היא חוזה לה למעלה הימנה וזה [היה] טעמה . דאדריבה אינה בוקעת כלל רק עד דופן התחתון . ויחא השתא דנקט לעיל כנגדו עד התהום טמא . וזו לא . אע"ג דפחותה בוקעת עד כשר העליון . אלא משום דלחכמים בשלימה [ועי' מ"ט דבבבא דלקמן] לא מני למימד הכי . לא נקט אלא עד התהום . ומימדו בלאו הכי לרי"ך לומר דלא דק כדפרישית לעיל בבבא שלישית [משנה ג ד"ה כנגדו] . דהתם ליכא טעם אמאי לא נקט עד דופן העליון אלא לא דק דלא אחא אלא לאשקי דאינה בוקעת על גבה . ועוד דלש"י בבבא דמונחה על זרה באויר . ל"ל דלא דק . דלמאי לא קתני נמי כנגדו עד דופן התחתון נמי עומא אלא לא דק . כדפרישית עכ"ד : אין עומאה עולה לה . אחרונייהו קאי בין בפחותה בין בשלימה ומחוקת ארבעים סאה כדפרישית . מהר"ם . והא דרי"ק לעיל למכתב דלחכמים בשלימה . לאו למשעו פחותה לירידה . אלא משום דבבבא דחכמים קתני שלימה : הויתא גבוהה כו' . לת"ק בפחותה . ור"א ורבי שמעון אף בשלימה . מהר"ם : **עומאה** תחתיה . כל תחתיה עומא וזו לא . כיון דיש אהל טפח ואפי' פחותה [והכל יושבת על שוליה] כיון דקרקע בקס . קס נמי חשיב אהל . כמו כוורת הקס דמצינא העומאה וחוללת לעיל [רי"ש] פ"ח . וכן העושה מקום לכנה בשבליים . מהר"ם : **מן ארון** שהיא רחבה . בלשון מקרא ארון לשון זכר . ובלשון משנה ארון לשון נקבה . כ"כ מהר"ם

ה"ט . היתה כמין וזר סוף המשנה (לפ"ט דכ"ע .

מלאכת שלמה

הראב"ד ז"ל קן והניחו מהר"ק ז"ל ב"ע ועיין במ"ש שם נבי תירוק הסגנה : **מן ארון** שהיא רחבה . בלשון מקרא ארון לשון זכר

יכין

לא בתחתיה ולא בתוכה ולפי"ך אין השולים חול"ין (ע) ס"ל דפחותה או מחוקת מ"ט חוללת אפי' כשפיה למעלה . ולפי"ך כשעומאה תחתיה או רק תחתיה כנגד העומאה עמא עד התהום : (עא) דכשעומאה ע"ג או בתוכה . אין עמא רק למעלה כנגד העומאה . אבל תחתיה עמור . הכל כדיון כפיה על זרה לעיל במשנה י"ב . רק דהתם מדיש דופן הכלי ומפסיק בין תוכה לאויר שלמעלה . לפי"ך אין עומאה בוקעת מהוכה למעלה או מלמעלה לתוכה . משא"כ הכא שאין הפסק להכי ודאי שבוקעת מהוכה למעלה ומלמעלה לתוכה (ר"י) : (עב) בבא זו היא לכ"ע דאף דפיה פתוח למעלה . עכ"פ כיון דיש תחתיה מקום להפשט שם העומאה למן הג"ד . וגם דבר שאינו כלי מאהיל על אויר האויר . והו"ל אויר זה כשהאר אהל שחול"ן בין העומאה בתוכה או ע"ג . דמ"ש אהל זה מאהיל בהי האהל תוך הכלי [כגלי סוף משנה י"ב] : (עג) אף דארון בתל"ך נוכח ב"ל זכר . לשון תורה לתור ולשון חכמים לתור [כגלין קל"ז ב"ל] וז"ל ככר יסוד מוסד

אין עומאה עולה לה ולא יורדת ממנה . אין מושן רק ב' מקומות . א' למעלה וא' למטה . וזה שייך שפיר רק במשנתיו . שהאויר שלמעלה הכלי הוא מושב

ישראל

(פ"ה מ"ו) לכוורת פחותה מכוסה אינה מללת . משמע הא שלימה מכוסה מללת . והרי כהא נמי הא שלימה היא . י"ל דלפי שפירוש לחוקיקין כולה פרוק באינה מחוקת מ"ט אין כאן קו' כלל . דהתם שאני דמיידי בכוורת שמוחיק מ"ט . דהו"ל כהאל דומיא דזכר מכוסה דתני התם דמללת . אולם לפי שיטת שאר רבננא דכולה פרוק במחוקת מ"ט מיידי . אפי"ה להר"ם והר"ש לנשתייהו לא קשה ולא מידי . דהרי אינוהו לא גרסי התם כוורת פחותה . רק כוורת פחותה (ועמ"ט) כס"ד סימן מ"ט) . אמנם לכאורה קשה עכ"פ אמאי הכא מכוסה אינה מללת מ"ט משלימה שמוטה על זרה ואינה גבוה טפח מהארץ דלמריקן לעיל (משנה י"א) דאין עומאה בוקעת לתוכה אף שפחותה מן הג"ד וכ"כ הכא שמכוסה מכל זל . י"ל התם שמקורה למעלה דדופן הכלי ולא גרע מדלת שבבלי גופה שמגיל (כלעיל סימן ס"ו) ורק במקום שבו גדלהו באהל המת שאויר העומאה מקוץ להכלי כבי . גם על הפסק שבין הכסוי להכלי . להכי גם במכוסה נהדלת שבנפך הכלי לרי"ך למ"ש על הסדר ההוא סביבה : (ר"י) ומהר"ם לא הוה מני למנקט לעיל במשנה י"ב במוסא על זרה ג"כ כהך לישנא . אין עומאה עולה לה וכו' . אלא דבהך לישנא אין עומאה עולה לה ולא יורדת ממנה . א' למעלה וא' למטה . וזה שייך שפיר רק במשנתיו . שהאויר שלמעלה הכלי הוא מושב

הוא אהל כוונתה באויר מציב ומעמאה כנגדה למעלה ולמטה דוקא בשאין ביניהם דגב העו"ץ אבל כשמוסא כל דהו אינה מעמאת שאין זו כוונתה שבוקעת דבדב החו"ץ וכן משמע בבבא כהנ"ל בסביב תו"ט פ"י מ"ו דדוקא קדרה שהיא עמא אהר התם שאינה מוללת אבל העמור מו"ץ וה"ל בכלי טבור מיידי והשולים חול"ין . וכל זר בעממא לריש שהיא כלי . אבל בפחותה או מחוקת קדיפא דלכל ניכור . ודאי לרי"ך טעם אמאי אמרי ר"א ור"ש אין עומאה עולה ויורדת ובי לית להו עומאה רעוה בוקעת ומהא אינה עולה ומתחתיה לתיבה מיכה . וכונתה שמה"ל הניגט בה אלא שדבריו ירובין . באור שכבד דהכי גמירי הלכתא בכלים הטבורים אפי' נפחתו תורת כלי עליהן עדיין לחון בפני העומאה וכו' והם דברים תמוהים לכאורה ובי זו תורת כלי לחון בפני העומאה ובבלי פרוקן אמרי' איפכא אין כלי חו"ץ וזו עושה כלי עמא אהל עמא . ונראה בכונתו דה"ל דלא שקלו תורת כלי לגמרי בפחותה ומחוקת אלא להקל מליין בתורת ל"פ . אבל עדיין לא באר למה אינה יורדת דבהא לא מתייב כלי חו"ץ אלא כלי חו"ץ ור"ש אהל מ"ט ודאי דלית ליה כך כגרא כלעילי בבלי פרוקן וכו' לפי דברי מהר"ם אבל לא מתקשר דס"ל לשום סוף דפחותה עדיין שם כלי עליו ונראה דר"א ור"ש לא פליגי אלא מחוקת וכו' בתוספתא דקתני מודים ר"א ור"ש בעומאה תחת הפסק וכו' ונראה גם הר"ם ונראה דפחותה ופסקוה קרי תחת הפסק ול"פ אלא מחוקת דבפי' : אהל הכא אפי' מכוסה ובפוי' אין הכל עמא כיון שאינה גבוה טפח בוקעת מתחתיה לתוכה ומתוכה לתחתיה ולענין גבה כגד כהבט לעיל : **מן ארון** שהיא רחבה . התפסוים טולם מוקמי לה גבן קלע החקוק בו קבר . משום דארון הכי משמע שאינו קבר של קרקע עולם אלא כלי חו"ץ ונראה שיש בו קבר אהל וזו אף קבר אהל כל הללו מתפנים קיבוי ומחוקן אין שם קבר פליגי כיון שאין שם דפסת עשויות לשם קבר . והל"ך אסכנה דבנקב קמא אין שם דפנות הטלמות ולא נשעו לשם קבר אלא טר ואין עמא אהל כל הללו מתפנים קיבוי ומחוקן אין שם קבר פליגי כיון שאין שם דפסת עשויות לשם קבר . והל"ך אסכנה

מזר"ם. וכן לר"ך להגיה בלשון הר"ם. ולשון תורה למוד. ולשון חכמים למוד. כמ"ס במשנה ב פ"א דחולין [ד"ה גריחלות]. וכתב עוד מזר"ם ושמה משום דבארון החקוק בן כלע מיירי [כמ"ס הר"ב. וזכור ללקמן אפרשטן] מש"ה נקט לשון נקבה. למיירי באבן גדולה הבולטת מן ההר וחקוק בה ארון. ואבן לשון נקבה. כלומר ארון החקוק באבן שהיא רחבה מלמען כו' [ע"כ. וכן אומר והאבן הוחת אשר שמתי מצבה. והאבן גדולה על פי הבאר. שיהיה כפרשת וילא. על האבן האחת על האבן השנית דכפרשת הנהו. וזולתם.

ר עובריה מברמנורה

מלמעלה ופיו למעלה: הנוגע בה מלמעלן (ע). והמת בתובה (ע). הנוגע מלמטה טהור. דמה שכנגד פיו נחשב בה מלמטן (ע). טהור. ומלמעלן טמא (ע).

כארון

אלהים ארון ה'. ולפי זה אפשר שאין להגיה בדברי הר"ם אלא שבכל מקום שזכרנו מזר"ם דבריו ולא כתב. ג"ל. הם לקומים מפירוש הר"ם. גם לשון הר"ם בלשון המקרא ארון לשון נקבה. ע"כ. ומשמע דוקא ל' נקבה. וזה אינו. כי רבים הם בלשון זכר. וזכרותה פרשה עלמה דשמואל. וארון אלהים נלקח. לכן הנכון להגיה בפי' הר"ם כאשר כתבתי. ואשתמטתינהו ליה הכך קראי. דבלשון נקבה: הנוגע בה מלמען טהור. לשון הר"ב דמה שכנגד פיו נחשב כארון. אבל שבגדרים לא. וכן ל' הר"ם. וז"ל מזר"ם. הנוגע בה מלמען שלא כנגד פיה טהור. ולפי שהטומאה יולאה דרך פיו. אין טמא אלא כנגד פיו. ללא נחשב ארון אלא כנגד פיו. אבל שבגדרין לא. ותימה אז מיירי במכוסה דקרקעי בתוספתא וכדמוכח שיפא דעשויה כמין קמטרא. ח"כ כמאן דמלי טומאה דמי. ותפא בוקעת עד התהום כנגד כל החלל. מיהו כיון דאיירי בארון החקוק בן כלע בולט מן ההר נחשב פיו חסוב הוא כאילו הוא מן ההר ולא מן הארון. מידי דהוה אמצויצה שבין בית לעלייה שאינה בוקעת. אלא בהאי שכלפי הנומאה. כדאמרין לעיל פ"ז [משנה ד] וכל מה שכנגד

פיו מלאכת שלמה שמשתת ימי בראשית פי' שאינו מיעטל כדמשמע בתוספתא. הר"ם ז"ל:
 $\frac{1}{2}$
 $\frac{1}{2}$

תפארת יבין
 מוסר בלה"ק דכל דבר שאין בו רוח חיים זכרה ונקברה [כר"ס] בראשית ל"ז פ"ט. ודע דכל קבר אפי' שהמת בטהור אין דינו כקבר טהור. לעמא גס לרדי כותלי הקבר מבוהן והאלהים הסמוכים לכתליו [כר"ס] רק אם הוא צינן שבוטל מהקרקע והמת תחתיו או הוה הבנין. ואזיר טפח ממעל להמת הוה החלול שמונת שם. זה לבד נקרא קבר טהור לעמא כותליו שמן הלך [וכרמ"ס פ"ז ה"ח וע"מ כ"ד לעיל בקריאת ארבע סי' ג]. ובפי הגרלה קברים שבמדינותיהו שטוהין בטהורית על הקבר. אם יש בתוך הארון למעלה מהמת. דהיינו בין המת לכסוי של הארון חלול טע"ט איר. יש לו דין קבר טהור לעמא כל סביביו. אפי' מה שאינו כנגד המת שתחתיו. מיהו כל קבר אף שאין בליטה ע"ג כל זמן שהטומאה בתוך הקבר. כל שיש חלול טע"ט בין המת להכסוי טע"ג הוה הקבר. מטמא כל חללו ונגדו למעלה. אפי' נגד הריקן שבקבר. למעלה עד לרקיע. ולמעטה עד התהום. ורק מדאיתו קבר טהור. אינו מטמא בלרדי כותלי הקבר מבוהן. וכל זה בשים כסוי ע"ג חלול הקבר. אבל מת המונח בתוך גומת הקבר. ואור מגולה למעלה הרי הוא כמונח על קרקע שזה שאינו מטמא נגד כל חלול הגומא. רק נגד המת ממש למעלה או למטה עד הרקיע ועד התהום [וכמוכח ב"ד במקום הר"ב סי' א]. אמנם כסוי טע"ג קבר נקרא גולל. וכשהעמוד ד' דפעת תחתיו הדפעת אלו נקראים דופק. וצין גולל וצין הדופקין. כל א' מהן מטמא ג"כ למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום (י"ד). ומיירי הכא לא בארון שעשאו בתלם אלא שחצבו בקרקע ולא היה שם גולל על הקבר. דל"כ אפי' לא היה המת מונח בתוך הקבר היה הגולל מטמא למעלה ולמטה. אלא מיירי שחקק חור בשטע של סלע. ולא שחפר ממעלה למטה אלא שחתר הקבר מן הלך בשטע השן סלע באופן שב' שפועי ההר הן כותלי החור ורשף ההר הוא עליונו של החור. והכנים המת לתוך החור. וכאם ח"כ החור מן הלך של החור (ע"ד) ר"ל שחלול של החור שהמת מונח בתוכו הוא רחב למטה ור צר למעלה כזה

מטמא: (עו) ר"ל אם נגע הארדים מבוהן ולמטה. הדפעת מהלילין על המת: שפוע ההוא שהוא למעלה כעליונו של קבר. שמטמא בחוץ צמגע וזכאל. דשפוע אלהים כהרל דמי [כמ"ז מ"ג]. אבל מה שלמטה שבגדרים המשושעים ה"ל דהיינו למטה מהרווח שהוא ממעל להמת. ככותלי הקבר נחשבים שאין מטמאין להסנע בכן בחוץ. מיהו התחתית ועליונו של הקבר בעלמא לא איירי

רמז"ס צעמט (פ"ז מטו"מ ה"ח) דבארון החקוק בסלע מיירי. וכן כתבו כל רבותיו המפרשים וצנתי שפק כמו א"ע אחוספתא דמכילתין (פ"ה) שפורש שם הדין קבר החקוק בסלע. וא"כ קבר כזה אם היה צינן ע"ג ודאי בכל נוחא היה מטמא גם בכל לרדי כותליו. וגם א"כ לומר דעומא דאיירי בה מתיחתן היינו דטמא משום דמהשך כנוגע גולל. ליתא דל"כ למא קאמר תפא שהמת בארון. הרי ט"ו ורמז"ס ס"ל דאפי' ישיש

מזר"ס עם האויר שתוך הכלי להכי קאמר שפיר אין טומאה עולה לה דהיינו שכשהטומאה תחתיה. אינה עולה למעלה מהסוליים כלל. ואינה יורדת ממנה. אינה הטומאה למעלה מהסוליים. בין שתוך הכלי או למעלה מפיה. אינה יורדת לתחת הסוליים. אבל צמוט על גדה או הוה נקט כהך ל"שנא. סד"ל דג"כ רק מב' מקומות מדבר. דהיינו שכשהטומאה בחוכה אין טומאה מתוכה עולה למעלה מהכלי. וגם אינה יורדת מהוכה לתחתית הכלי. הא בשטומאה למעלה מהכלי. אז ע"כ"ס תחת הכלי נגד הטומאה טמא. וכשהטומאה תחת הכלי. ע"כ"ס למעלה מהכלי נגד הטומאה טמא. והרי באמת אין הדין כך דכיון שהוא כלי הבא צמדה. ודאי חזינה גמורה היא צינן איר שלמעלה ושלמטה מהכלי. ורב' צמשתו לא מנא ר"א ור"ס למתק בלושא דמשה י"ב. דלף דהו שפיר מנא לננקט טומאה תחתיה. כנגדה ע"כ התהום טמא. ע"כ"ס לא הו מנא לננקט אידך צבא. ע"ג כנגדו עד הרקיע טמא. דהוה משמע כל שהטומאה ע"ג אינה בוקעת למטה כלל. והא ליתא. דכשהטומאה למעלה מפיה. ודאי בוקעת למטה לתוך חלול הכלי. להכי נקט תנא בכל חד לשון אחר הגלות לו: (י"ד) וא"ל כיון דאין קבר מטמא רק בשים כסוי ע"ג. א"כ ל"ל תרי קראי אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק (כחולין ע"ב ע"א). ואו בקבר. לאשמעין שיטמא הקבר כמת עשט (כרמז"ס פ"ב מטו"מ הלכה ט"ו. ועי' גזיר ל"ג ע"ג ור"ס' ומוס' שם). והרי לא אפשר דופק וגולל בלי קבר. והרי גם קבר מטמא למטה ולמעלה כהרל. ול"ל לאשמעין כן בגולל ודופק. ושלמא לר"ס' ורמז"ס דס"ל דגולל ודופק אפילו אחר שפירשו מהקבר מטמאין. שפיר איטיריד לכו קרא (ע"מ' שהגלות פ"ב סימן ל"ט). אלא לתוספות ור"ס' ור"ב"א דס"ל דגולל ודופק דוקא בטוהן על המת מטמאין (כמוכח שם) ק' דל"ל קרא. וי"ל דאפי' אלטרירד למרבינו דיעמאו צמגע בכן מבוהן מן הלך. וגם שפינן אהל לר"ך למרבינו. לאשמעין שיטמאו בשהאילי טהור על עובי הכותלים או בשהאיליו עובי הכותלים על הטהור אפילו שלא כנגד הקבר (ועי' תוס' סוכה כ"ג ע"א ד"ה ולא). ואלטרירד נמי קרא לטומאת קבר. לאשמעין דגם בשאין על הקבר גולל ודופק יטמא. וכגון שחתר חור בשטע של גובה ההר לא צמוט אלא מן הלך לתוך עובי ההר.

והיה המת לטע' (וער"כ"מ פ"ז מטו"מ ה"ח שפ"י) כן דברי הרמז"ס שם. ותי' צוה קו' הראב"ד [ד']. ולפי' המבואר צוה אם כן משמתי נקט שהמת מונח בתוכו ומתחלקין בין שחור הקבר רחב למטה ומחולל מעלה לא חופא. א"כ לומר דמיירי בשים צינן בליטה ע"ג הקבר. דל"כ קבר טהור הוא דמטמא צמגע בגדדי כותליו מבוהן. צין שחלול הקבר רחב למעלה או למטה או שהכותלים שזין וגם להרמז"ס (פ"ב ה"ו) דס"ל דארון צינן דיו קבר טהור. ולפיכך בשים בתוכו חלול ספח ממעל להמת סהור נגמתי מן התורה. אפי' א"כ לומר דהכא מיירי בארון מטמאין ובוטל צכ"ג שיש טע"ס בחלול למעלה מהמת. ולפיכך אף שבוטל אר"ס' רק מדרבנן. ליתא דהרי משמתי ע"כ לא איירי בארון מטמא. וכמ"ס

רמז"ס צעמט (פ"ז מטו"מ ה"ח) דבארון החקוק בסלע מיירי. וכן כתבו כל רבותיו המפרשים וצנתי שפק כמו א"ע אחוספתא דמכילתין (פ"ה) שפורש שם הדין קבר החקוק בסלע. וא"כ קבר כזה אם היה צינן ע"ג ודאי בכל נוחא היה מטמא גם בכל לרדי כותליו. וגם א"כ לומר דעומא דאיירי בה מתיחתן היינו דטמא משום דמהשך כנוגע גולל. ליתא דל"כ למא קאמר תפא שהמת בארון. הרי ט"ו ורמז"ס ס"ל דאפי' ישיש

מזר"ס עם האויר שתוך הכלי להכי קאמר שפיר אין טומאה עולה לה דהיינו שכשהטומאה תחתיה. אינה עולה למעלה מהסוליים כלל. ואינה יורדת ממנה. אינה הטומאה למעלה מהסוליים. בין שתוך הכלי או למעלה מפיה. אינה יורדת לתחת הסוליים. אבל צמוט על גדה או הוה נקט כהך ל"שנא. סד"ל דג"כ רק מב' מקומות מדבר. דהיינו שכשהטומאה בחוכה אין טומאה מתוכה עולה למעלה מהכלי. וגם אינה יורדת מהוכה לתחתית הכלי. הא בשטומאה למעלה מהכלי. אז ע"כ"ס תחת הכלי נגד הטומאה טמא. וכשהטומאה תחת הכלי. ע"כ"ס למעלה מהכלי נגד הטומאה טמא. והרי באמת אין הדין כך דכיון שהוא כלי הבא צמדה. ודאי חזינה גמורה היא צינן איר שלמעלה ושלמטה מהכלי. ורב' צמשתו לא מנא ר"א ור"ס למתק בלושא דמשה י"ב. דלף דהו שפיר מנא לננקט טומאה תחתיה. כנגדה ע"כ התהום טמא. ע"כ"ס לא הו מנא לננקט אידך צבא. ע"ג כנגדו עד הרקיע טמא. דהוה משמע כל שהטומאה ע"ג אינה בוקעת למטה כלל. והא ליתא. דכשהטומאה למעלה מפיה. ודאי בוקעת למטה לתוך חלול הכלי. להכי נקט תנא בכל חד לשון אחר הגלות לו: (י"ד) וא"ל כיון דאין קבר מטמא רק בשים כסוי ע"ג. א"כ ל"ל תרי קראי אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק (כחולין ע"ב ע"א). ואו בקבר. לאשמעין שיטמא הקבר כמת עשט (כרמז"ס פ"ב מטו"מ הלכה ט"ו. ועי' גזיר ל"ג ע"ג ור"ס' ומוס' שם). והרי לא אפשר דופק וגולל בלי קבר. והרי גם קבר מטמא למטה ולמעלה כהרל. ול"ל לאשמעין כן בגולל ודופק. ושלמא לר"ס' ורמז"ס דס"ל דגולל ודופק אפילו אחר שפירשו מהקבר מטמאין. שפיר איטיריד לכו קרא (ע"מ' שהגלות פ"ב סימן ל"ט). אלא לתוספות ור"ס' ור"ב"א דס"ל דגולל ודופק דוקא בטוהן על המת מטמאין (כמוכח שם) ק' דל"ל קרא. וי"ל דאפי' אלטרירד למרבינו דיעמאו צמגע בכן מבוהן מן הלך. וגם שפינן אהל לר"ך למרבינו. לאשמעין שיטמאו בשהאילי טהור על עובי הכותלים או בשהאיליו עובי הכותלים על הטהור אפילו שלא כנגד הקבר (ועי' תוס' סוכה כ"ג ע"א ד"ה ולא). ואלטרירד נמי קרא לטומאת קבר. לאשמעין דגם בשאין על הקבר גולל ודופק יטמא. וכגון שחתר חור בשטע של גובה ההר לא צמוט אלא מן הלך לתוך עובי ההר.

והיה המת לטע' (וער"כ"מ פ"ז מטו"מ ה"ח שפ"י) כן דברי הרמז"ס שם. ותי' צוה קו' הראב"ד [ד']. ולפי' המבואר צוה אם כן משמתי נקט שהמת מונח בתוכו ומתחלקין בין שחור הקבר רחב למטה ומחולל מעלה לא חופא. א"כ לומר דמיירי בשים צינן בליטה ע"ג הקבר. דל"כ קבר טהור הוא דמטמא צמגע בגדדי כותליו מבוהן. צין שחלול הקבר רחב למעלה או למטה או שהכותלים שזין וגם להרמז"ס (פ"ב ה"ו) דס"ל דארון צינן דיו קבר טהור. ולפיכך בשים בתוכו חלול ספח ממעל להמת סהור נגמתי מן התורה. אפי' א"כ לומר דהכא מיירי בארון מטמאין ובוטל צכ"ג שיש טע"ס בחלול למעלה מהמת. ולפיכך אף שבוטל אר"ס' רק מדרבנן. ליתא דהרי משמתי ע"כ לא איירי בארון מטמא. וכמ"ס

רמז"ס צעמט (פ"ז מטו"מ ה"ח) דבארון החקוק בסלע מיירי. וכן כתבו כל רבותיו המפרשים וצנתי שפק כמו א"ע אחוספתא דמכילתין (פ"ה) שפורש שם הדין קבר החקוק בסלע. וא"כ קבר כזה אם היה צינן ע"ג ודאי בכל נוחא היה מטמא גם בכל לרדי כותליו. וגם א"כ לומר דעומא דאיירי בה מתיחתן היינו דטמא משום דמהשך כנוגע גולל. ליתא דל"כ למא קאמר תפא שהמת בארון. הרי ט"ו ורמז"ס ס"ל דאפי' ישיש

מזר"ס עם האויר שתוך הכלי להכי קאמר שפיר אין טומאה עולה לה דהיינו שכשהטומאה תחתיה. אינה עולה למעלה מהסוליים כלל. ואינה יורדת ממנה. אינה הטומאה למעלה מהסוליים. בין שתוך הכלי או למעלה מפיה. אינה יורדת לתחת הסוליים. אבל צמוט על גדה או הוה נקט כהך ל"שנא. סד"ל דג"כ רק מב' מקומות מדבר. דהיינו שכשהטומאה בחוכה אין טומאה מתוכה עולה למעלה מהכלי. וגם אינה יורדת מהוכה לתחתית הכלי. הא בשטומאה למעלה מהכלי. אז ע"כ"ס תחת הכלי נגד הטומאה טמא. וכשהטומאה תחת הכלי. ע"כ"ס למעלה מהכלי נגד הטומאה טמא. והרי באמת אין הדין כך דכיון שהוא כלי הבא צמדה. ודאי חזינה גמורה היא צינן איר שלמעלה ושלמטה מהכלי. ורב' צמשתו לא מנא ר"א ור"ס למתק בלושא דמשה י"ב. דלף דהו שפיר מנא לננקט טומאה תחתיה. כנגדה ע"כ התהום טמא. ע"כ"ס לא הו מנא לננקט אידך צבא. ע"ג כנגדו עד הרקיע טמא. דהוה משמע כל שהטומאה ע"ג אינה בוקעת למטה כלל. והא ליתא. דכשהטומאה למעלה מפיה. ודאי בוקעת למטה לתוך חלול הכלי. להכי נקט תנא בכל חד לשון אחר הגלות לו: (י"ד) וא"ל כיון דאין קבר מטמא רק בשים כסוי ע"ג. א"כ ל"ל תרי קראי אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק (כחולין ע"ב ע"א). ואו בקבר. לאשמעין שיטמא הקבר כמת עשט (כרמז"ס פ"ב מטו"מ הלכה ט"ו. ועי' גזיר ל"ג ע"ג ור"ס' ומוס' שם). והרי לא אפשר דופק וגולל בלי קבר. והרי גם קבר מטמא למטה ולמעלה כהרל. ול"ל לאשמעין כן בגולל ודופק. ושלמא לר"ס' ורמז"ס דס"ל דגולל ודופק אפילו אחר שפירשו מהקבר מטמאין. שפיר איטיריד לכו קרא (ע"מ' שהגלות פ"ב סימן ל"ט). אלא לתוספות ור"ס' ור"ב"א דס"ל דגולל ודופק דוקא בטוהן על המת מטמאין (כמוכח שם) ק' דל"ל קרא. וי"ל דאפי' אלטרירד למרבינו דיעמאו צמגע בכן מבוהן מן הלך. וגם שפינן אהל לר"ך למרבינו. לאשמעין שיטמאו בשהאילי טהור על עובי הכותלים או בשהאיליו עובי הכותלים על הטהור אפילו שלא כנגד הקבר (ועי' תוס' סוכה כ"ג ע"א ד"ה ולא). ואלטרירד נמי קרא לטומאת קבר. לאשמעין דגם בשאין על הקבר גולל ודופק יטמא. וכגון שחתר חור בשטע של גובה ההר לא צמוט אלא מן הלך לתוך עובי ההר.

מסכת ולבטן . ע"ב :

תוספות חדשים

[כ"ח"ט ר"ח] רחבה כו' אכל להמכיס ט'. וכ"כ כ"ח"ט דר"ח אה"ת שם פליג מדפלגינהו לתרי בני ע"ב :

אליהו רבא

רחבה מלמעלן וז"ל מלמען הטוגע בה מ"מ עמא . שנגנז הכסוי הוא והכסוי מיהא נהם שחתיו מטמא כל כבייו . וכן היה שיה טוגע בה מ"מ עמא דנגד הכסוי הוא ד"ר רבי יהושע אומר מטפח ולמען טורח דלא חשיבין ליה לארון ולעיל לקרקע עולם מטפח ולמען עמא דפרסי בהוספת ר"ח כו' שאין מעלין עליו גבוהה מטפח פתוח מטפח לומר שאין מעלין את המעל לקבר עליו גבוהה פתוח מטפח מן הארץ ולא חשיבין ליה לארון : דעשיורה כמין קמטרא . השבו עולם (קופרט גל"ח) והכסוי מכסה כל שנגנז הדפנות הטוגע בה מ"מ עמא דנגד הכסוי הוא : כבמין גלוסקא . כמו שבוין תיבות קטנות הסוס כרחש מן הארדון ובאמצע רחמו עשוי כוכו קאי ועל ופוחה כגולסקא ובתהא ביד : דבוגע בה מ"מ טורח . לקרקע עולם הו"ל חון ומקו' פתוחה' שם הכסוי :

פיו חשוב מן הארון וטעמא משום גולל ודופק . טפי לא . כיון דהטומאה כנגד פיו ואינה בוקעת לחללו שלא כנגד פיו הלכך הטוגע למטה בחללו שלא כנגד פיו טורח . ובכפיא דקתי העשיה כמין קמטרא הטוגע בה מ"מ עמא . מייירי טוגע בחון בדפנות וממא דאפי' עובי הדפנות מטמא טומאה גולל

ודופק . כיון דהכסוי מכסה כל עובי הדפנות . אמרינן דשייכי לארון ולא אמרינן דשייכי להר . ע"כ . ובדברי הר"ם לא נתבאר כל האורך . ובכמוך אכתוב דעת הרמב"ם בזה : רחבה מלמעלן (ח) וצרה מלמעלן (ט) . היתה שוקה (ב) . הנוגע בה מכל מקום טמא (ט) . דברי רבי אליעזר . רבי יהושע אומר מטפח ולמען (ב) . טורח (ב) . מטפח ולמעלן (ב) . טמא (ח) .

מלמעלן כו' היתה שוקה כו' דברי ר"א . מדברי הר"ב והר"ם שחברו יחדיו אלו שתי הצעות דרחבה מלמעלן והיתה שוקה ומסיימי בהו דברי ר"א וכן עשה מהר"ם גראה מזה דס"ל דאף רחבה מלמעלה לר"א היא ולא לר" . וטעמא דמהתבאר היא . דגרה מלמען לא עדיפא מהיתה שוקה . וקשה לי דאי הכי לא ה"ל לתנא לחלקו לשתי צבות . אלא הכי ה"ל רחבה מלמעלן וזרה מלמען או שהיתה שוקה הטוגע בה וכו' . אכל להרמב"ם רישא ד"ה ולא פליגי ר"א ור"י אלא בהיתה שוקה . ובפ"י מהט"מ [הלכה ח'] מפרש הכ"מ דס"ל להרמב"ם דמייירי שאין הארון פתוח מלמעלה . אלא מזדו לארצו והכניס המת דרך שם . והוא הסוס מעלמו מלמעלה ומלמטה . ולעולם למעלה עמא מפני שהוא כגולל . וכשהיא רחבה מלמעלה לא מחשיב למטה כארון . וכשהיא צרה למטה מייחשב למטה כארון . וכשהיא שוקה מטפח ולמען מטפח כארון מטפח ולמען לא מחשיב כארון אלא כקרקע עולם . לר"י דהלכתא כותיה ע"כ . [וכן בחוספתא הביאה הר"ם . לא נזכרו הצבות דרחבה וזרה וקתי פלוגתייהו דר"א ורבי יהושע בטוגע בשוקה] : ר' יהושע אומר מטפח ולמען . כלומר מסוף טפח הסמוך לקרקעית הארון ולמטה ממנה טורח . ומטפח . כלומר וכל איהה טפח דהיינו מסוף טפח הסמוך לקרקעית הארון ולמעלה שהוא כל הטפח הסמוך לקרקעית הארון עמא . [וכ"כ למעלה היינו שהוא לדי הארון] וכיוצא בזה [הלשון] . עוד לר' יהושע בספ"י . ובתוספ' דהכא מסיים . שאין מעלין עולות גבוה מן הארץ טפח . וכחב הר"ם ב"מ זבחים פרק קדשי קדשים [דף ס"ה] דרשינן מוצח [ארמה] . שיהא מחובר בארמה שלא יבטע לא ע"ג סיפין ולא ע"ג מחילות ואם היה חלל טפח תחתיו חשיב כמלתא אחרייהו ולא כמחובר ופסול להעלות עליו עולה :

מלאת שלמה

הוא ור' יהושע איהיה שוקה לבד פליג מדפלגינהו לתרי צבאי הר"ם ז"ל וכן מוכח ג"כ מן הרמב"ם שפסק כר' יהושע בתיבה שוקה אכל גרישא פסק כסתמא דמתני' דליכא מאן דפליג עלה אכל רעז"ל תפס לעיקר פי' הר"ם ז"ל . ר' יהושע

משנה אחרונה

כשם דכבולו אריא טומאה והכא חני מ"מ טורח ומתקן בס הכ"כ וכו' . ולמאי דפי' י"ל דחוספתא בוגמא אהרן איירי שאין שם מחילות גולגולת אלא צור חקוק במישור ההר וכדאמר לגבה דהבר זומה לגבי וכו' . ונחמ הכי חני בחוספתא דין ארס רחבה בני גלוסקא דהתם אריא מחילות : רחבה מלמעלן וזרה מלמען הטוגע בה מ"מ עמא . המוס דלעיל מפליג בין למעלה או למטה חני הכא מ"מ כלומר בין למעלה בין למטה ומיחו דוקא על שנגנז רחב כנגד דפנות הקבר ותוח שנגנז רחב אינו כדופן אלא כתר הר עדין ל' : היתרה שוקה וכו' . משמע דבזה והכא מלמעלה דין אחד להם וכ"כ הר"ם פלגינהו לתרי בני . עי' בתוי"ט . ועוד קשה לפי' הר"ם והר"ב הא דא"ר יהושע מטפח ולמען טורח היינו טפח הסמוך לחלל . כיון דטובה מתני' :

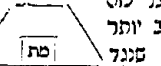
יבין

תנא . דפשיטא דמטמא ככל התחת ועליונו של כל קבר פשוט . מיהו כל זה כשחור הקבר מחודד כלפי מעלה . וכאזכור ה"ל . אכל כשהחור רחב ברחבו כזה דינו . דאם מקום המטה שמונה תחתיו שהן למעלה מהמת הקבר רחב יותר מרחב המת . הגוע בכסוי עמא . ובכותלים טורח . וזהו הדין שזכר בחוספתא (מ"ו) : ע"ה שרדי הקבר מתרחבים כלפי מעלה כזה : ע"ה דכטוגע בכסוי או בכותלים שמשפיעים לתחתיו למעלה מהמת כיון תחת המת ממש : שותלי הקבר עומדים שוקה בזקיפה כזה : (א) ר"ל הטוגע בהקבר מבחוץ בכ"מ מהכותלים [וכ"כ מעליו] של קבר או בתחתיו עמא] דס"ל דחשיבין להעליות של קבר כאילו מהפסע להלן מחלל הקבר עד קנה החילון של ראש הדפנות של הקבר . וממא שהדפנות עומדין תחת העליונו של קבר . ועממא גס הס : (ב) ר"ל אם גנע הטהור בכותלי הקבר מבחוץ למטה מטפח העליון של הדופן ממקום חבור הדופן לעליונו של קבר : (ג) דבעל לקרקע עולם : (ד) ר"ל אכל אם גנע בהטפח שסמוך לעליונו של קבר : (ה) דס"ל דדוקא כשהסתולים משפיעין לחון כלעיל ס"י ע"ד או כל השפוע שלמעלה מהמת דרון כעליונו של קבר וכו' עמא . אכל כשהסתולים עומדין בשוקה . או רק טפח העליון שסמוך לעליונו של קבר מחשב כעליונו משא"כ למטה ממנו . וטעם הדיבר משום דהא דקיי"ל דכל קבר שהמת בחורו מטמא בעליונו גס נגד הדין שבתוך הקבר ולא דיינין להמת כטומאה רלוואה . דמטמא רק עגד הטומאה . היינו רק בשיהיה אחר טע"ס חון הקבר למעלה מהמת . ולפיכך גס בדפנות הקבר

תפארת

ישראל

בפירש הגולל מהמת והקבר מטמא בנגע ואהל וכמס"ל . וע"ב לרש"י ורמב"ם לא נשאר לנו לאוקומא למשתינו רק בקבר פשוט שיש טע"ס בחלל שבתוכו בין המת לעליונו ואין בנין על גביו . דקבר כזה מטמא רק למעלה ולמטה עד חלול הקבר . אכל לא בלדדי הקבר מנחון : (מ"ו) כך י"ל פ"י משתינו . ורבותינו ראו להקב פ"י משתינו שהיה כעין הך דחוספתא דמילתינן (פ"י) וה"ל הנה ארון שהוא חקוק בסעע ומיטה הנוגע בו בכל מקום טורח . ואינו עמא אלא נגד כסויו . עכ"ל החוספתא . ועל דרך זה פירשו רבותינו גס משתינו דלמעלן דקאמר תנא היינו למעלה מהקבר דהיינו בכסויו . וק"ל בשלמא לדידן דלמעלן ולמען תרוייהו בלדדי הקבר איירי . איה"ק למה לא אשמעין תנא דיו שלמעלה מהקבר . י"ל דהא פשיטא דתרוייהו משמא . ולא אחא תנא לאשמעין אלא החילוק שיש בכותלים . אלא לרבותינו דלמעלן היינו למעלה מהקבר . א"כ מ"ס דנקט דין שלמעלה ולא גס דין שלמעלה מהקבר דהיינו תחתיו ממש . ואת"ל הרי גס לחוספתא ק' היכי קאמר דלון עמא רק נגד הכסוי דהרי גס הטוגע למטה מתחתית הקבר עמא . אע"כ דאע"ל דהנוגע שם כנגד הקבר פשיטא דממא עכ"פ מדיש שם אפוס מקרקע עולם . אינו מזוי שיגע שם בחפירה שיעשה תחת הקבר . ולהכי בין במשנה ובין בחוספתא א"ל לאשמעין דיו . עכ"פ ק' דאי למעלן אכסוי קאי מאי למעלן ולמען לשון רבים דנקט . בשלמא לדבריו דמשתינו מייירי במחודדים שותלי הקבר ומשפיעים כצדק . שפיר נקט למעלן ולמען לשון רבים מדאייירי רק משפיעי ב' לדדי הקבר מבחוץ ומכאן . אכל לרבותינו דמטמא רק הכסוי מכותליו למעלה ולמטה הול"ל . אע"כ פשיטא דחוספתא מייירי שחלול הארון הוא רחב עליונת הקבר כזה נגד כל הכסוי עמא . אף שהכסוי רחב יותר הרי כבר אמרנו דבקבר כל החלול שנגד אף שאין החלול ההוא רק בלד המת עמא . מייירי תנא אכל שמשעין בן מטיפא לכל תחתית הכסוי עמא כשהתבאר עד קנה טפח ההוא מבחוץ מחשב כעליונו של קבר . אכל מהטפח ולמענה

חלופי גרסאות
מזן גלוסקום גדול גלוסקום :
מזן זכות גדול זכות :
קורקורות גדול קורקורות :
זכור קורקורות ונפסק
קורקורות :

תוספות חדשים
מז"א [במשנת] מוצמאה
נוקטת כו'. והא י"ב לרבע
ע"ע שבינו של גלוסקום
בטנן . כל מה שנגד
הגלוסקום טמא . ח"ף שלא
נגד טמא . (הה"א) .

אלוהו רבא
מזן חבית סה"א יושבת
כו' עומאה נוקטת כו'. דכל
שאין לה אלא כוסיו אהד
ממטה אמתין ביה נוקטת
כדאמרינן גבי טורח והתביע
טמא דנוקטת לזכוס
ושמאה מאלוהי . חתה דופנה
מבחוץ שטומאה חתה עובי
הדופן מבחוץ עומאה נוקטת
דכ"ר עובי חופין והתביע
טורח דאין בטומאה נכנסת
באלוהי :

משנה אחרונה
דהתם און טס שוליס
בולגין וחיוו אלא כמו
זור שוליס קרקע עולם
וא"ל טס גלוב אלא שחוק
הקבר והכא שיהי בולג
ואם נגע בבליעה שמתוך
חתת חללו אי טמא כנוגע
בשולי הקבר ונוגע מחל
מקום דהכא חיו כמחל
מקום דרישא דהתם
שכנגד החלל והכא למטה
מתחללו והא דקמי' היס
זיה לנו לאשוקי ליה
ורחש דודאי בטלבו שייך
פלוגמיהו לעיני שוליס
אלא דקמ"ל דכל קני
דעלמא נמי שייך
פלוגמיהו דכל קני דרבו
להיות שיה אלא חמי לה
הכא אלא מומא דעלמא
לא שייך מגב כדפי' :
דעשוריה כמין קמטרא .
השתא חמי לפדוסי הא
דמפלגי לעיל בין לרס
למעלה או לרס :
התם חלי אס הכסוי
מונח על הדפנות כמין
שכנאו כנר נטו לעיל

העשייה כמין קמטרא . הוא כלי שנסוין מכסה עובי הדפנות .
הדפנות כו' . וכ"כ הר"ס ופי' רחבה מלמטין ולרה מלמעטין כיון
דהכסוי מכסה כל עובי הדפנות . כמו שכתבתי לעיל בשם מהר"ם
ז"ל . ונראה ודאי דר"ה היא . [והכתוב שכתב הר"ס הוא במלמס
ז' [כנ'] : במין גלוסקום כו' . פי'

הר"ס און כסוי שלו אלא כנגד חללו
וכו' . וכ"כ הר"ס ומהר"ם . ונראה לזו
נמי דר"ה היא . וכן כהדיא בתוספתא
דקמאי העשייה כמין [דליסקא] . הנוגע
בה מ"מ טמא . והדר קמאי הנוגע
בשעוה שלה פי' בשוה שלה . ר"ל
מטמא . ורבי יהושע אומר מטמא וכו'
ולריך לומר דקמטרא הכסוי על כל
עובי הדפנות . וגלוסקום הכסוי על
החלל בלבד . כיהת תקוע צו ואין ממנו

כלוס על הדפנות . ורישא שמקלת הכסוי על מקלת הדפנות ולי'
הר"ס הכי דייק (** דבדלסקו' דבבדייתא מפ' מכוון כנגד פיו ודופני
הארון מבחוץ . ובשעוה שלה פי' (***) שהדלסקו' שלה בשוה ומכוון
כנגד דופני הארון ע"כ . וא"ל כנגד כל דופני הארון . דא"כ הייט
קמטרא . ואפי' דבבדייתא לא קמאי קמטרא . מ"מ מתנייתין מוכחא
דקמטרא לאו הייט שוה . ועוד דבקמטרא דייק מהר"ם לכתוב
(***) טמא דלסקא . (** טמא דבדלסקא . (***) טמא דלסקא .
החת

העשייה כמין קמטרא (ט) . הנוגע בה מכל
מקום . טמא (ט) . כמין גלוסקום (ט) .
הנוגע בה מכל מקום . טמא (ט) . חוץ
ממקום פתיחתה (ז) : מזן חבית (ט) שהיא
יושבת על שוליה באויר . וכיית מן המת
נתן תחתיה (ז) . או בתוכה כנגד
קורקורותיה (ז) . שומאה בוקעת ועולה
בוקעת ויורדת (ז) . והחבית שומאה (ז) .

על גבה בין בחובה . מידי דהוה אטורח דלעיל [משנה ג'] היושבת על
שוליה . אבל שבדדיים שלא כנגד היות טמא . והחבית שומאה . לא
שתא החבית עלמה טמאה . דהא הכא חבית שחיה מקבלת טמאה
עסקינן . כדמוכח בסופא . אלא חבית טמאה . כלומר ח"ף כלי שבתוך
החבית כנגד הטומאה טמאים . משום דהתם חבית . פיה רחב כשיעור
קורקורותיה . וכיון שאין הפסק בין אויר חובה לאויר שעל גבה למעלה
חולה
מלאכת שלמה

דלוקמא הר"ס ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל פי' גלוסקום הוא כמין נגר אבל
אשר יתאמת אליו לפי הענין שזו התמונה כמו חובה מן הדין כאלו הוא
נוקב בעלם האבן מקום יכנס צו המת ומועל זה השער ולזה כנגד
פתיחתה

הנוגע בה מכל מקום . טמא (ט) . חוץ
ממקום פתיחתה (ז) : מזן חבית (ט) שהיא
יושבת על שוליה באויר . וכיית מן המת
נתן תחתיה (ז) . או בתוכה כנגד
קורקורותיה (ז) . שומאה בוקעת ועולה
בוקעת ויורדת (ז) . והחבית שומאה (ז) .

על גבה בין בחובה . מידי דהוה אטורח דלעיל [משנה ג'] היושבת על
שוליה . אבל שבדדיים שלא כנגד היות טמא . והחבית שומאה . לא
שתא החבית עלמה טמאה . דהא הכא חבית שחיה מקבלת טמאה
עסקינן . כדמוכח בסופא . אלא חבית טמאה . כלומר ח"ף כלי שבתוך
החבית כנגד הטומאה טמאים . משום דהתם חבית . פיה רחב כשיעור
קורקורותיה . וכיון שאין הפסק בין אויר חובה לאויר שעל גבה למעלה
חולה
מלאכת שלמה

ישוע אומר מספר ולמטה טמא דאין נחשב כארון כל האבן שתחת המת
והלכה כרבי יהושע כדכתבין : גלוסקום . בבדייתא קרי ליה גלוסקום והכל
אהד והיא דלוקמא המכר בפרק ואלו מגלחין בן שלשים יום יולא

יכין

כבר ניכר יפה שסם רק כותלי הקבר . ואמ"ט בנגע צבן בחוץ (מזן) :
(פר) הוא חובה שהכסוי והדפנות שלה עשויין צביגול . קאפפער צ"ל .
ור"ל אלא הלול הקבר פשוט צביגול ועגול למעלה חוה : (פז) דמרחין
טס שום זיהי טכר בין עליויו של קבר לכהלויו להכי מהשצ כל
העגולו עליויו של קבר ומטמא ככ"מ שנגע צו בחוץ (פה) שדפניהו
ג"כ עגולין אבל בראשו ובתחתיו הוא שום חוה : (פח) שבעגליותיה
שלא למעלה מהמת . ח"ף שהיא למעלה ממחלול
למטה בלד המת : (צ) דשם הוא שום . ועי' ניכר יפה שהוא חוה עליויו
של קבר . וא"ל תחתיה גלוסקום כל שממנו נגד הפתיחה טמא (יז) :
(צא) של חרם היא . ופיה לר למעלה ושוליה לריס למטה ובחלמלע בולט
בטן רחב ומיירי שלא לנרף בצבצון . דה"ל כלי ארמא שאמק"ט וכדמסיקי :
(צב) רעלה : (צג) ר"ל בחובה על שוליה ונקט הכי לאפיקי בשמונת
הטומאה בחובה חוק חלול הבטן שזולט סביב : (צד) אבל כל שלא כנגד
היות טמא . דדיעה ממש ככוורת משנה י"ג [פי' ס"ה] : (צה) החבית ז

תפארת

מלמעלה וורה מלמטה . אבל הכא ברישא במחודד למעלה מיירי : (מזן) כך
כ"ל פי' התוספתא (פ"ו) וז"ל טס . שאין מעלין עולין גבוהין מהארץ פחות
מפנה עכ"ל . ולזה מקמי' פי' רב"ל זוק"ל צור וזב טס . שפי' וז"ל .
שהמעלין המת לקבר און עולין גבוהה פחות מפנה . אמנם הר"ס פי'
שאין מעלין עולות במזבח גבוה מדרך עפה . ר"ל כשיש הלול תחת המזבח
עפה . הא פחות מפנה לית לן צה וע"ש . ולפי מיעוט הבנתי במחכ"ד
פי' זה זר וקשה לשמע דמה לכהן צבית הקברות : (יז) בל זה לפע"ד
לפרש זאת המשנה החבורה והוכחותי לפרש קן עפ"י דעת רש"י ורמב"ם
דס"ל דגולל ממטא חשילו כשאין על המת . דק' והרי צמתיתין והמת
בחובה קאמר . אפי"כ דמשנתיו בטומאה קבר מיירי . ולשאר רבותיו
דס"ל דגולל רק צבורו ממעל למת מטמא . עי' ש"ך נוכל שפיר לפרש כמו
שפירשט . דמשנתיו לענין טומאה קבר מיירי . רק לדברייהם אפשר
נמי לפרש דמשנתיו לענין טומאה גולל מיירי . והיינו שהגולל מוטלל
ומונח

קמטרא היינו רחבה למעלה ולעיל להדפנות כנגד הכסוי . ואם אין הדפנות נגד הכסוי היינו כמין גלוסקום : מזן חבית . רוב דמים שכנאו כנר נטו לעיל
בכוורת . ולא שנאה כלא אלא משום דכוורת יושבת על שולי' לפולס אינה מלאת על מה שבחובה שאין הפסק בין האוירים . וקמ"ל דחבית אפי' יושבת על שולי' זימנין דתללת פל בחובה
נגון אס הטומאה חתה דופנה מבחוץ דחשיב נמי הפסק ועוד אשמיטיין הכא חבית אס היא עמאה דתיא כמו גבוה עפה או מכוסה וכפוי' . אבל בכוורת לא הוי עמאה אלא גבוה עפה
או מכוסה או כפוי' משום דדין עמאה לא שייך התם כמו שפירש לקמן ב"ד : תחתיה חו' בחובה . הכא לא הוי נמי או על גבה כדחתי בכוורת . כלהא משום דחתי הכא בחובה כנגד
קורקוטה דמשמע מינה חתתי בחובה ממש כנגד קורקוטה לאשוקי חובה חתה דופנה . ומשמע נמי בחובה או כנגד קורקוטה כלומר על גבה כנגד קורקוטה . ולהכי לא הוי נטו כנגד
פיה דהא עיקר תלי שמתכוון כנגד פיה שאין הפסק בין האוירים ותמ"ל הולך ר"ל לפרש שפסק קורקוטה מעוון כנגד פיה . וה"ל למיתני כהדיא כנגד פיה אלא שצ"ל לגולל נמי על גבה
שכנגד קורקוטה : בוקעת ועולה נוקטת ויורדת . ולא הוי הכא כל שהוא כנגד היות חתיה וגבה ותוכה עמא דחתי הא' ליטנא בכוורת . דהכא יוחא עפי למיתני לשון קצר
דנוקטת ועולה נוקטת ויורדת משמע שאין הפסק לטומאה ומעמא כל הנמלא כנגדה . אבל לעיל שז' לה הפסק שחובה טמא דכרי' למיתני כל שכנגד היות חתיה וגבה עמא ולא שייך
התם נוקטת כיון שיש לה הפסק . והא דליתין חו' למיתני והחתיים עמאה כיון דכנר הוי בוקעת משמע שאין לה הפסק ממילא שמיטי דחובה נמי עמא . נראה דאדרבה משום דחתי נוקטת
משמע שאין לה הפסק ולא חתיה עמאה ולא הוי חובה עמא משום דכא לומר שאין הפסק מלד חתיה כדאמרינן . אבל כהא ומהא בזה אלא שפסק חבית היא הפסקה חוץ ו הפסק וינחא בזה הא'
היא עמאה שהפסק שבה מלד חתיה עמאה ולא הוי חובה עמא משום דכא לומר שאין הפסק מלד חתיה כדאמרינן . אבל כהא ומהא בזה אלא שפסק חבית היא הפסקה חוץ ו הפסק וינחא בזה הא'
לא שפסקת עד שהיה דהא חתיה עמאה ולא הוי חובה עמא משום דכא לומר שאין הפסק מלד חתיה כדאמרינן . אבל כהא ומהא בזה אלא שפסק חבית היא הפסקה חוץ ו הפסק וינחא בזה הא'
וללת ולפי' לריך ליישב הא נוקטת משמע שאין לה הפסק . ומינה הכ"ל כתב שם כשהטומאה חתיה נטוה עמא חתיה עמאה כנגד פיה . ונראה לכפי קמאי וחתיים כמאן דין וי' אפסר כיון דכלי'
ממא ח"ף חוץ חפ"פ שיה חתיה כאלו היא מגולה פי"ו וה"ל הכא חבית טמאה כמאן דין וי' אפסר כיון דכלי'
ממא כהי"א דהתם וסופא התם דופנה חתי ומינה טמאה כמאן דין וי' אפסר כיון דכלי'
ממא כהי"א דהתם וסופא התם דופנה חתי ומינה טמאה כמאן דין וי' אפסר כיון דכלי' :
[בשניות שחרות] 51

דאין כלי מילי אפי' על מה שצרכו אלא עם דפנות אהלים במקום שאין הפסק מאויר תוכו לאויר שחוה לו. והאי תחתיה היינו תחת שוליה דלא בני תחת דופנה מבחון ונטמאת תחתיה עלמה וכיון דחביה עלמה טומאה היא. נטמאו כל כלים שבתוכה אפי' שלא כנגד הטומאה דאע"ג דקיימא לן דאין אדם וכלים מיטמאין מאויר כלי חרס. הכא כל זמן שהיות תחתיה מיטמאין מטעם חיבורים מאחר דחביה עלמה טומאה. וכן גבוהה מן הארץ טפה אפי' טהורה

פ"ה מ"ה]. ופיין ב' דלקמן משנה ו' [בפי' הר"ב]: או גבוהה מן הארץ טפה. פי' הר"ב ואפי' טומאה על גבה. כדפי' [הר"ב] ב"מ: או מוכסה. נראה שהר"ב וכן הר"ש. סמכו על מה שפירשו במשנה יג דמכוסה היינו בכפישה וכו' וה"ל אע"ג דחביה שהיא טהורה ואינה מקבלת טומאה [ואיירוי] מ"מ אין לה דין אהל. והאיל ואינה באה במדה. כמ"ש לעיל [מ"א ד"ה כל שזוח] וברפ"ו: או כפוייה על פיה. כתב הר"ב ואין להמיה דתליל על מה שבתוכה ככלים טהורים וכו'. והף למ"ש בשם הרמב"ם בפ"ה מ"ו [ד"ה סהור]. דאין לרין מירוח. היינו היכא דיט ל דין אהל משא"כ הכא שאין דין אהל לחביה זו. אע"פ שהיא טהורה. כדפי' לעיל: ("תורתיה. פי' תחת שוליה דלא קתני תחת דופנה מבחון. מהר"ם: הבל טמא. כתב הר"ב מטעם חיבורין. וכ"כ הר"ש [והמיהי שפירש כבר דאין כלי מילי כו'. א"כ למאי לריכא לטעמא דחיבורין. ומהר"ם מפרש דחביה עלמה טומאה דכיון דהטומאה עולה למעלה מפיה ואין הפסק כו'. וכמ"ש בשמו לעיל. במ"י והיינו נמי כדכתב הר"ב מיד דהוה אכלים שבתוכה. וכ"כ בהדיא בפט"ו

או על גבה. הבל טמא חפ: או על גבה.

חויני תחתיה כאלו הוא מלא טומאה ואפי' טומאה על גבה. והשתא כל בני און דינס שוה. דאם החביה מקבלת טומאה. מה שבתוכה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא. והמאהיל על גבה כנגד הטומאה טמא. שלא כנגד הטומאה טהור. אבל גבוהה מן הארץ טפה או מוכוסה או כפוייה על פיה המאהיל על גבה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא. ואין לתמוה כפוייה על פיה וטומאה על גבה תילי מה שבתוכה [ככללים] טהורים העוקפים למיד פתיל. דשאני הכא לריכא מירוח:

מ"ג. ומסיק נמי הא טעמא דחיבורין. וקשיא מה שהקשיתי. וחו דמהוד קך מסיים] ודוקא כלים שבתוכה שלא כנגד הטומאה שנוגעת בה. ומאוס דיקרב דיקרב [ועיין ברפ"טו מ"ש בדבור על האדם כו'] אבל כלים שלא כנגד הטומאה שאין נוגעין בגופה של חביה. אלא נוגעין בכלים שנוגעין בה טהורים. ומאן אני מיישב [הא דאיהא] פ"ק דכפחים [דף ו' ע"א] התם רביעי. הכא שלישי. דאוכל הטגע באוכל הטגע במת. הוי ראשון. כמו אוכל הטגע במת. ולא יקשה לפירש"י דהתם וע"ש [בתום ד"ה רביעי]. וע"כ. [אקשיא לי אמאי אין כל הכלים מקבלים טומאה מפני שהטומאה עלמה מתפשטת עליהם שנקנסת לתוך פיה. וכן לעיל משנה י. לא חילק בין כלים לכלים. ואף לא במשנה יג.]

מלאכת שלמה

דכלים משמע דכפאה על פיה נמי בעיא מירוח הר"ש וז"ל ועיין בפכ"א דהלכות פ"ח סימן ג' שהו"ז ז"ל פסק שם דאפי' מירוח אינו מועיל לכלי חרס הכפוי והראב"ד ז"ל השיגו שם. ומאליה שבכל מקום ששנינו במשנה קורקורות או קורקורותיהן מתק הר"ב אשכנזי ז"ל השלש ווי"ן והיגים קרקרתה קרקרתיהן:

מ"ג. ומסיק נמי הא טעמא דחיבורין. וקשיא מה שהקשיתי. וחו דמהוד קך מסיים] ודוקא כלים שבתוכה שלא כנגד הטומאה שנוגעת בה. ומאוס דיקרב דיקרב [ועיין ברפ"טו מ"ש בדבור על האדם כו'] אבל כלים שלא כנגד הטומאה שאין נוגעין בגופה של חביה. אלא נוגעין בכלים שנוגעין בה טהורים. ומאן אני מיישב [הא דאיהא] פ"ק דכפחים [דף ו' ע"א] התם רביעי. הכא שלישי. דאוכל הטגע באוכל הטגע במת. הוי ראשון. כמו אוכל הטגע במת. ולא יקשה לפירש"י דהתם וע"ש [בתום ד"ה רביעי]. וע"כ. [אקשיא לי אמאי אין כל הכלים מקבלים טומאה מפני שהטומאה עלמה מתפשטת עליהם שנקנסת לתוך פיה. וכן לעיל משנה י. לא חילק בין כלים לכלים. ואף לא במשנה יג.]

מלאכת שלמה

דכלים משמע דכפאה על פיה נמי בעיא מירוח הר"ש וז"ל ועיין בפכ"א דהלכות פ"ח סימן ג' שהו"ז ז"ל פסק שם דאפי' מירוח אינו מועיל לכלי חרס הכפוי והראב"ד ז"ל השיגו שם. ומאליה שבכל מקום ששנינו במשנה קורקורות או קורקורותיהן מתק הר"ב אשכנזי ז"ל השלש ווי"ן והיגים קרקרתה קרקרתיהן:

מ"ג. ומסיק נמי הא טעמא דחיבורין. וקשיא מה שהקשיתי. וחו דמהוד קך מסיים] ודוקא כלים שבתוכה שלא כנגד הטומאה שנוגעת בה. ומאוס דיקרב דיקרב [ועיין ברפ"טו מ"ש בדבור על האדם כו'] אבל כלים שלא כנגד הטומאה שאין נוגעין בגופה של חביה. אלא נוגעין בכלים שנוגעין בה טהורים. ומאן אני מיישב [הא דאיהא] פ"ק דכפחים [דף ו' ע"א] התם רביעי. הכא שלישי. דאוכל הטגע באוכל הטגע במת. הוי ראשון. כמו אוכל הטגע במת. ולא יקשה לפירש"י דהתם וע"ש [בתום ד"ה רביעי]. וע"כ. [אקשיא לי אמאי אין כל הכלים מקבלים טומאה מפני שהטומאה עלמה מתפשטת עליהם שנקנסת לתוך פיה. וכן לעיל משנה י. לא חילק בין כלים לכלים. ואף לא במשנה יג.]

י כ י

בכבשן. וא"כ כשדקעה הטומאה לתוכה. נטמא החביה עלמה. ונטמא נמי כל מה שבתוכה. אף כל מה שלא כנגד הטומאה. ככל הנראה באויר כ"ח הטמא. ואפי' כלי שנתלה באיירה. אף דאין כלי נטמא באויר כ"ח [כגנה ק"ח ב'] אפי' כנתלה הכלי תוך החביה בשעה שהטומאה למטה או למעלה מהחביה. נטמא גם הכלי מטעם חיבורין: קח) כלעיל משנה י"ג ב"ב ב'. מיה אין דין טולן שוה. דאם החביה אינה בת קבלת טומאה. וגבוה טפה או מוכסה או כפוייה על פיה אז כיון שהטומאה החתיה. בתוכה או על גבה הטומאה היא באויר שהיא טע"ט או שבקעה לטמא. אבל אינה חוללת [כפי']. וכיון שהטומאה באויר טפה על טפה. כל האויר הוא כנגדו ולמעלה דהכלי אינו חולץ [והוה דיו לסיפא דמשנה יג]. אבל כשהחביה טומאה בלי אהל [ועי' כלים פ"ח סימן מ"ט]. והיינו נמי טעמא דלעיל סימן ז"ל. ואע"ג דלעיל [פ"ג מ"י] כשהטומאה רלויה בבב ודבק לתוך הבית מתפשטת הטומאה בכל הבית. התם נג הבית מאהיל על אויר הטמא ועל שאר אויר הבית. משא"כ הכא: (ב) ואע"ג דאין כלי נטמא מאויר

הבין הטמא. והרי לעיל סימן ס"ה מטמאין מה"ט לאויר שחוד הכלי. י"ל דדוקא בין מעלה למטה מטמאין מטעם זה. מדלעילי שטומאה מתפשטת בכח"ג שבזקעה למעלה ולמטה. אבל לדדים לא תלינו התפשטות הטומאה בלי אהל [ועי' כלים פ"ח סימן מ"ט]. והיינו נמי טעמא דלעיל סימן ז"ל. ואע"ג דלעיל [פ"ג מ"י] כשהטומאה רלויה בבב ודבק לתוך הבית מתפשטת הטומאה בכל הבית. התם נג הבית מאהיל על אויר הטמא ועל שאר אויר הבית. משא"כ הכא: (ב) ואע"ג דאין כלי נטמא מאויר

ישראל

בו ע ז

ראשון והטמא טמא את הפס ע"כ. שמינין שהשן שבאויר ולא נגע בתור אפי' נטמא התנור שהתורה עשאה לאויר והתנור כאלו הם גוף אחד וכשנפחה באויר נטמא התנור עמו. א"כ כ"ש שהאויר עלמו הוא גוף אחד וכמו כלי שנטמא מקצתו נטמא כולו וה"ל כל הכלים שבאויר התנור אפי' שלא כנגד הטומאה עמא"ם דומיא דתנור עלמו שהוא עמא"ם אפי' אינו כנגד הטומאה דהאויר וכל מה שבתוכו הם בגוף אחד. ולפי"ן התפרשים כאן עפם חיבורין לפי"ן הוא ללא תוך דגלא"ה א"ם כיון שהטומאה עוקפת כנגדה ממילא נטמא האויר כולו וכל הכלים שבתוכו אפי' שלא כנגד הטומאה שהכל נפח אחד חביי וכדפי'. ונראה שהאויר למעט חיבורין משום דאי חביי כלי חרס אמאי קתני דין זה בטמא דוקא. כעבורה נמי א"כ א"כ אינו אהל חיבורין ל"כ אלא בטמאה. ומיהו מטום הא לא איריא די"ל דאין מלתא כיון דמיוזם הוא שחדשה מורה בכלי חרס שמיטמא מאוירו משא"כ בכל הכלים. ולא עוד אלא שכל האויר שבאויר נכמא"ם עמו. ואין לנו צו אלא חידושו דקרא בכלי המקבל טומאה משמעי דכתיב כל אש צדמו וימא ואוירו משבו. דהתנור עמא ועפון שביה. אבל בכלי עהור לא איתמר דאויר קהב בגוף אחד. ודכתי המפשיס ז"ל מטעם חיבורין אינו מיון דשלא כנגד הטומאה מאי מהני חיבורין. וכ"ש מ"ש מהר"ם דמייניי בכלים הנוגעין בחביות והחביות הוי כטומאה עלמה. קשה מאן דכר שמי'. ומיד דומיא דמוכס וכפוי' קתני מה ההם אפי' לא נגעו פתא נמי. וגם עפם דחיבורין שכתבנו לפיל דעדיד טומאה עלמה דהקדמה והחביות הוי כטומאה עלמה. קשה דא"כ לעיל במשנה י"ג דמני היתה גבוה עפם או מוכסה או כפוי' אמאי לא חני נמי לא היה עמא שאינה מתחמק מ' סאה הכל טמא דכולה כנגד הטומאה רשיבא. ומזהני נא דוקא הא בחביות וכן בפט"ו מ"ג בני חבית ע"ת דדין זה אינו אלא באויר כ"ח דוקא ומשעמא דמייבנא. ודברי מו"ק נכחו תמוהים מה שהקשה אמאי אין כל הכלים מקבלין טומאה מפני שהטומאה פלגה מתפשטת עליהם. ולא ירדתי לסקו דעשו דאם ברלוה קיימין ואינה מתפשטת אלא עוקפת כנגדו וארדכס מפיך זה איט דין אמאי כלים שלא כנגד הטומאה עמא"ם כמ"ל. ושוד מ"ש דלעיל מ"י ומ"א לא חילק בין כלים לכלים כ"כ זה תמוה יומר דהטו משניות לעיל אינו ענין ללאו דהתם במוכסה וכפוי' או גבוה טפה מטעם אהל לחיין עלה זה פסוק דהאהל כמלי טומאה ומטמא כל שכנגדו בכלי שאין נעשה אהל לטהר. ואין זה ענין לך דהא דברלוה אייבי ואינה עוקפת אלא כנגדה ולא האנך מהר"ם לפעמא דיקרב וכן הר"ב וה"כ לטעם מיטמאין כמ"ל: א"כ כפוי'.

האלות כוורת פרק ט

הוא כי כ"ה (כשת קל"ח ע"ב) והרי אפילו נגעו הכלים הפנימיים בהחזית אין כ"ח משמא כלי (ככלים פ"ח מ"ד) ולא עוד אלא אפילו היה הכלי הפנימי חוץ אור הכ"ח בעי... הסומאה בחוכו אפ"ה לא נעמא הסמימי מטעם חיבורין (מכובד שס). י"ל התם רק בערין ללא גמריין ציב חיבורין בסומאה. משא"כ הכא צמת. כיון דצלותה טעם סומאה החזית. הו הכלים מנפרסין בתוך אורה. הלירוף הזה עושה כל מה שבתוך הכלי כאילו הוא אחד עומא (כפסחים י"ט ע"א) ולפיכך כל הכלים שבתוך החזית אפילו בשאיין נכד (הסומאה וגם לא נגעו דכתיב חוץ משקוף הפתח כל אצל הכלים שלמעלה מפה החזית רק אותן שכנגד הסומאה שחתמין נעמאו. ואע"ג דלעיל (משנה י"ג) בסומאה תחת הכוורת. משמאין האור שחך הכוורת מנעורב עם האור שלמעלה מהכוורת וא"כ ה"ג

הלכתא גבירתא

פ"ט משנה א כלי שאמק"ש שמונה תוך הלול פתח הבית והואו למעלה ולמטה. רק מן הצד פתוח בעד. א"י. ש בה ד' בכות בפיה פתוח לחוץ. (א) באין שוליה חזק מה ארץ ספת. או אם פוטאה רצועה תחתיה. או שהפוטאה תלויה למעלה מהכלי חוץ משקוף הפתח כל שכנגד הסומאה למעלה או למטה מהכלי שפא. אבל חוכה וגם תוך הבית. הכל חסור. ואם הסומאה תוך הבית או הבית תוך הפתח למעלה מהכלי שפא. אבל חוכה והחזית פטורים. ואם הפוטאה תוך הכלי. או כל הבית. וגם כל כנגד כל הכלי למעלה ולמטה הכל שפא. דאדם וכלים נעשים אהל לשפא אבל לא לשאר: משנה ב (ב) א"ש א"ר א"ר ס"ע" ב"ן שו"ל ה"ב ל"א א"ר. או בין שהפוטאה באורי היא. או שהתפוסה לשם סומאה. או שבקעה לשם שלמעלה כל כנגד הכלי למעלה ולמטה וכל תוך הבית שפא. ורק תוכה ניצל מרפנה שלמעלה ושלמטה. אבל אם הפוטאה בתוך הכלי. הרי תו לא מציל דפנה והכל שפא:

משנה ג (ג) א"ר פנחת ה"ב ה"ג ה"ד ה"ה נתבטלה ע"ז מותר כלי. או שלא היה לה תורת כלי מעולם. כגון שהיה כלי הלול וסתם מכל צד. שניהו דין כנסר חלק שהוציא בין פוטאה לפתחה. ואינה עוברת בו מעבר לעבר וגם לא מכותה תחתיה. או לע"ג או לתחתיה. דה"ל כאילו יש אור פסטיק. ואם הפוטאה תחתיה. ואין שם אור פשה גם הבית חסור. ואם הפוטאה בבית רק הבית שפא. (וא"ל בסומאה בחוכה והכלי סתום מכל צד. נהו דכתיב בתוך הכלי מע"ש. א"ש"ה אין דרו קבד סתום שפסא כל אצל הכלי מע"ש מע"ש דכל אהל משולשל אין דרו קבד סתום. וכמ"ש בס"ד לעיל. עכ"פ מ"ש מנדרל העוסר תוך הפתח (פ"ד מ"ג) דמשמע שם דכשפתחו סתום הפוטאה בחוכה דהבית מכל צד י"ל התם אף דמ"ס ע"כ"פ מ"ל דרו ואינו חוצץ. משא"כ האב מוסתים מכל צד כנסר פשוט הוא חשוב (יע"י מ"ש שם ס' כ"ד ור"ק): אלא ק"ל עכ"פ דרמב"ם אדמות דרוני שמשולל הלכה בקש. ועל כרחק דה"ל הקש בתוכה מיידו. דא"ל כליתי דפי (יע"י לקמן פ"ו מ"ו). א"כ כה"ל אפלוני האב בסומאה בחוכה בסומאה תוך הקש. בין שהפוטאה בחוכה נכד הלול הבית. האב בסומאה בחוכה נכד אורי שברחץ. דינא פוטאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. דהרי אינה תו כלי שחתץ דופנה אלא כסומנה תוך בול עץ חשיבה (יע"י פ"ו מ"ה) רצ"ע:

משנה ד (ד) ואם אין שאין בה תורת כלי. יש אור מע"ב בכלי ארץ. או הבית והחזית כאלה אחדו. והפוטאה עוברת מזה לזה ורק לענין שאר מקומות דינה ככבא ג'. (וכו' שרתא חדר תנא ויני ד' בכות בפיה פתוח לפנים: משנה ה (ה) א"ר א"ר א"ר ס"ע" תחתיה. בזה אין חילוק נכד משנה א'. רק דבמשנה א' כשהפוטאה בבית רק הבית שפא משא"כ הכא שפיה פתוח לפנים. מתפשטת הפוטאה מבינת לתוכה או אפנא. ומשם מתפשטת למעלה ולמטה:

משנה ו (ב) וביש אור מע"ש בין הכלי לארץ. או אם הפוטאה בא מ"ד המקומות. בחוכה. או בחזית. או ע"ג. או תחתיה. הבית שפא וגם כל המקומות הנ"ל כנגד כל הכלי שפא. דאפילו כשהפוטאה ע"ג הרי בקעה לארץ וחתמיה וחתפוששה שם בכל תחתיה. ומשם התפשטה החזית. ומבחינת חוכה. ומבחינת שוב לכל שכנגדה למעלה:

משנה ז (ג) ואם זו שפיה לפנים. נתבטלה סתירת כלי. ואין אור מע"ש בין הכלי לארץ. בזה אין חילוק נכד משנה ג'. רק דבמשנה ג' בסומאה בבית לא נשפא תוך הכלי. דשוליה הכלי פסטיקין. ומש"ה בסומאה תוך הכלי לא נשפא הבית. אבל האב מוסתים פתוח לפנים. הרי מעורבים אור שבתוכה עם האור שבבית ולכן כשהפוטאה בא' מן המקומות (ד) ואם זאת שפיה לפנים ונתבטלה סתירת כלי. יש מע"ש אור בין הכלי לארץ. והרי השתא ג' אירים מעורבים והיינו תחתיה. והבית. והחוכה. לפיכך כשהפוטאה בא' מן המקומות נשפא כולו. ורק גבה ניצל. מה שמונה ע"ג חוץ משקוף הפתח. וכשהפוטאה ע"ג חוץ מהמשקוף. לא נשפא ג' מקומות הנ"ל. דהרי דבר שאינו כלי שיינו כנסר הרי הוא חוצץ:

משנה ח כל זה בשמארהו הבית רק על מקפת הכלי שאמק"ש. אבל בשמרת כולו תוך הבית. ושפיה פתוח עם התקרה. או עם כותלי הבית. והיינו שאין בין שפת פיה להפעויה שפא. או בין שפת פיה להכותל כשמוטה על צדה או כל שפת רוחו. או אם הפוטאה תוך הכלי נשפא הבית. ואם הפוטאה בבית לא נשפא תוך הכלי בין שיש מע"ש אירי בינה לארץ או לא: משנה י מיהו בעומדה כה"ג תוך הפתח והמשקוף אינו מרוחץ משפ פיה שפא. והכל שפאלת ספא. או אפ"ה ורוחב הפתח. או ארין אפסנא דבסומאה בכלי נשפא הבית. ובסומאה בחזית לא נשפא הכלי. (וכו' שרתא נקש התנא כל חילוקי דיינים כשהכלי מונחת באורי שיש בזה חילוק בין כשפיה

כללא דפרק ט

למן הצד או פיה למעלה. ויש בכל א' ד' בבי: משנה יא פיה למן הצד. (א) כש היא כלי שלם ואין בינה לארץ מע"ש. דינה כשפיה חזקה וצ"ח רק שלא נכד כאן בית מרובנה באירי. ולהכי כשהפוטאה תחתיה רצויה או תלויה ע"ג נכד שכנגד הסומאה למעלה או למטה שפא. אבל תוכה כולו חסור. וכשהפוטאה בתוכה כל שכנגד הכלי למעלה או למטה שפא:

משנה יב (ב) כלי ששויש אור מע"ש בינה לארץ דינה משם כמשנה ב'. רק דאין כאן דין בית. להכי כשהפוטאה תחתיה או תלויה ע"ג. כל כנגד הכלי למעלה ולמטה שפא. ורק חוכה חסור. אבל כשהפוטאה בחוכה נשפא בכל מקום כנגד הכלי. (ג) אולם אם נתבטל סתירה תורת כלי כגון שנתבטלה או שפחה חזקה. וזו או לא אין בינה לארץ מע"ש. ה"י דינה כמשנה ג'. וכשהפוטאה תחתיה רצויה. בוקעת רק למטה. וכשהפוטאה למעלה בוקעת רק למעלה. וכשהפוטאה בחוכה. רק חוכה שפא. דהרי בתולן דבר שריא כנסר חלק חוצץ. (ד) ואם זו שנתבטלה סתירת כלי יש אור מע"ש בינה לארץ. דינה כזה למשנה ד'. ושהו נ"כ לבבא ג' שוכרנו כסטיק: רק דהכא כשהפוטאה תחתיה אינה בוקעת כנגדה עד התרומה רק ממשפחת תחת הכלי. מירש שם אור מע"ש שהוא אהל. וכן בכל בכות דלעיל. דוקא כשהפוטאה רצויה. בוקעת למטה עד התרומה. אבל כשהפוטאה תוך חילוק שהוא למעלה מהפוטאה. אינה בוקעת רק עד הארץ:

משנה יג פיה למעלה יש בה ג"כ ד' בכות. (א) כלי שלם ואין בינה לארץ מע"ש. או בכל ג' המקומות שפא שם בוקעת למעלה ולמטה רק כנגדה. (ב) כלי שלם ויש בינה לארץ מע"ש. או שפיה למעלה מכווניה. או שפיה על פיה. או בכל המקומות כשהפוטאה שם. כל כנגד הכלי למעלה ולמטה ורוכה כסא. דהרי יש כאן מע"ש אהל תחתיה או בחוכה:

משנה יד (ג) וכשנתבטל סתירת כלי. כגון שפחתה. או שמתוקת מע"ש. או בכל א' מ"ל המקומות כשהפוטאה למעלה ולמטה. דאף שאינו כלי. כיון דפיה למעלה ואינה אהל אינה חוצצה. (ד) ואם זו שנתבטלה סתירת כלי יש מע"ש בינה לארץ. ה"י מירש בן אהל מדבר שאמק"ש חוצץ כשהפוטאה למטה דרך תחתיה שפא אבל כשהפוטאה בחוכה או ע"ג. שאין כאן אהל ע"ג הסומאה. או בוקעת רק למעלה. אבל לא למטה: משנה טו מציינו דוגמא דיינים תלמי שיש חילוק במקומות. גם בקבר שהוא בראש ספנת הדר. דאם שם חילוק הקבר רחב למטה וצר למעלה והמת בחיבו. או כל חסור שנגע בב' הצדדים של הקבר במקום שאינן למעלה שפא שמת. חסור. ובנגע החסור בחכותלים במקום שהן נשויין למעלה שמת. שפא. ובשחלל הקבר רחב למעלה וצר למטה. או הנגע בכל צדדי הקבר שפא. ובשחלל של הקבר מרובע ונתחילו עומיין ביהוה. או רק כשנגע בחפשה הסטיק לעיוניו של קבר שפא. ובשוליוניו של קבר מתעלה עם הכותלים או הנגע בחכותלים בכל מקום שפא. מדרגאין כולן לעיוניו של מת. ואם לעיוניו של קבר שפא. ורק הכותלים בולטין סביב כספן. הנגע בחכותלים בכל מקום חסור חוצץ כשיש מחכותל נוסף ממעל לפת. או מה ששמעל שפא:

משנה טז כלי שאמק"ש שמונה רחב כאמק"ש. ופי' ושוליו צדים. ועומד באורי. ופי' פתוח לתחתיה שפא. או בינה למעלה מע"ש אם הפוטאה רצויה תחתיה. או שהפוטאה בחוכה או ע"ג. הרי דינו ככר מבואר ברישא של משנה י"ג. דבוקעת ועולה ויורדת. כל שכנגד הסומאה שפא. ואם הפוטאה מונחת רצויה תחתיה שפא. או תלויה מכותל למעלה מהכספן. הרי דינה כמפשה על צדה (במשנה יא). דבוקעת למעלה למעלה מהכספן או להרוץ אבל לא לתוך הכספן. ואם הפוטאה מונחת תוך חלול הכספן או אם יש בחלול הכספן אירי מע"ש למעלה מהפוטאה. או כל כנגד הכספן סביב למעלה ולמטה שפא (במשנה יא). אבל מת שהוא תוך הכלי נכד פיה חסור. אף שהפוטאה כספיו. ואם אין בהכספן מע"ש. או הפוטאה שבכספן בוקע. ועולה ויורד רק כנגדה. ואם יש בינה לארץ מע"ש. או שהכלי מכווניה. או כספיה על פיה. בין שהפוטאה תחתיה בחוכה או ע"ג. כל כנגד הכלי שפא (במשנה י"ג). אפ"ה אולם אם הכלי הוא בת קבלת פוטאה. אפילו הוא כ"ח שאמק"ש מכה. אפ"ה אם הפוטאה רצויה תחתיה. או שהפוטאה תלויה למעלה מפייה. או שמונחת בחוכה. הרי בוקעת למעלה ולמטה. וגם הכלי בעצמו שפא דאף דאין כ"ח מקום מכווניה. אפ"ה כשהפוטאה רצויה תחתיה. הרי בוקעת למעלה באיריה. וה"ל כנוגעת בתוכה. ואם יש מע"ש תחתיה או תחת חתמיה למעלה ולמטה שפא. אפ"ה כ"ח בריצויה. וכן כשיש אירי מע"ש תחת הפוטאה. כל הכלים שבתוך הכלי שהפוטאה תחתיה. שפא. אף שאינן נכד הפוטאה שחתמיה. וגם לא נגע בכלי החוצץ. עכ"פ מטעם חיבורין שפאין גם הכלים:

משנה יז (ג) ואם זו שפיה לפנים. נתבטלה סתירת כלי. ואין אור מע"ש בין הכלי לארץ. או אם הפוטאה בא מ"ד המקומות. בחוכה. או בחזית. או ע"ג. או תחתיה. הבית שפא וגם כל המקומות הנ"ל כנגד כל הכלי שפא. דאפילו כשהפוטאה ע"ג הרי בקעה לארץ וחתמיה וחתפוששה שם בכל תחתיה. ומשם התפשטה החזית. ומבחינת חוכה. ומבחינת שוב לכל שכנגדה למעלה:

משנה ז (ג) ואם זו שפיה לפנים. נתבטלה סתירת כלי. ואין אור מע"ש בין הכלי לארץ. בזה אין חילוק נכד משנה ג'. רק דבמשנה ג' בסומאה בבית לא נשפא תוך הכלי. דשוליה הכלי פסטיקין. ומש"ה בסומאה תוך הכלי לא נשפא הבית. אבל האב מוסתים פתוח לפנים. הרי מעורבים אור שבתוכה עם האור שבבית ולכן כשהפוטאה בא' מן המקומות (ד) ואם זאת שפיה לפנים ונתבטלה סתירת כלי. יש מע"ש אור בין הכלי לארץ. והרי השתא ג' אירים מעורבים והיינו תחתיה. והבית. והחוכה. לפיכך כשהפוטאה בא' מן המקומות נשפא כולו. ורק גבה ניצל. מה שמונה ע"ג חוץ משקוף הפתח. וכשהפוטאה ע"ג חוץ מהמשקוף. לא נשפא ג' מקומות הנ"ל. דהרי דבר שאינו כלי שיינו כנסר הרי הוא חוצץ:

משנה ח כל זה בשמארהו הבית רק על מקפת הכלי שאמק"ש. אבל בשמרת כולו תוך הבית. ושפיה פתוח עם התקרה. או עם כותלי הבית. והיינו שאין בין שפת פיה להפעויה שפא. או בין שפת פיה להכותל כשמוטה על צדה או כל שפת רוחו. או אם הפוטאה תוך הכלי נשפא הבית. ואם הפוטאה בבית לא נשפא תוך הכלי בין שיש מע"ש אירי בינה לארץ או לא: משנה י מיהו בעומדה כה"ג תוך הפתח והמשקוף אינו מרוחץ משפ פיה שפא. והכל שפאלת ספא. או אפ"ה ורוחב הפתח. או ארין אפסנא דבסומאה בכלי נשפא הבית. ובסומאה בחזית לא נשפא הכלי. (וכו' שרתא נקש התנא כל חילוקי דיינים כשהכלי מונחת באורי שיש בזה חילוק בין כשפיה

משנה ט כל זה בשמארהו הבית רק על מקפת הכלי שאמק"ש. אבל בשמרת כולו תוך הבית. ושפיה פתוח עם התקרה. או עם כותלי הבית. והיינו שאין בין שפת פיה להפעויה שפא. או בין שפת פיה להכותל כשמוטה על צדה או כל שפת רוחו. או אם הפוטאה תוך הכלי נשפא הבית. ואם הפוטאה בבית לא נשפא תוך הכלי בין שיש מע"ש אירי בינה לארץ או לא: משנה י מיהו בעומדה כה"ג תוך הפתח והמשקוף אינו מרוחץ משפ פיה שפא. והכל שפאלת ספא. או אפ"ה ורוחב הפתח. או ארין אפסנא דבסומאה בכלי נשפא הבית. ובסומאה בחזית לא נשפא הכלי. (וכו' שרתא נקש התנא כל חילוקי דיינים כשהכלי מונחת באורי שיש בזה חילוק בין כשפיה

בזהו ללא כהכנס"ל אלא חלק עמא מת מתמא בבלל. ויחיה גם לנעת הרמב"ם אינו מיושב לענין זה שאין עמא מת מתמא בבלל לא אמריין אין האהל מתחשב אלא האהל גמי כעמא גמת השיב דהא נקפס"ו אמרי' המאחיל על המת וטעם ככלים סתוין ופי' הרמב"ם מתוס שאין עמא מת מתמא בבלל. אמתא דלהא לא אמריין אין האהל מתחשב ואפסרי דיע חילוק בזה דין כלים לאדם ונקפס"ו מיידי בלחם המאחיל. ולאשון הרמב"ם בכתובין ופי' הרמב"ם כל מתוס כן וכלי"ם ריש תוס' כלים לענין תמא שיש חילוק בין לחם לכלים ופסוקי הוא דטיקר עממא מתוס מרכ בתלל והיינו ככלים:

בזהו ללא כהכנס"ל אלא חלק עמא מת מתמא בבלל. ויחיה גם לנעת הרמב"ם אינו מיושב לענין זה שאין עמא מת מתמא בבלל לא אמריין אין האהל מתחשב אלא האהל גמי כעמא גמת השיב דהא נקפס"ו אמרי' המאחיל על המת וטעם ככלים סתוין ופי' הרמב"ם מתוס שאין עמא מת מתמא בבלל. אמתא דלהא לא אמריין אין האהל מתחשב ואפסרי דיע חילוק בזה דין כלים לאדם ונקפס"ו מיידי בלחם המאחיל. ולאשון הרמב"ם בכתובין ופי' הרמב"ם כל מתוס כן וכלי"ם ריש תוס' כלים לענין תמא שיש חילוק בין לחם לכלים ופסוקי הוא דטיקר עממא מתוס מרכ בתלל והיינו ככלים:

אמר המפרש מאד שיש בפרק החמור הזה פ"ט. ובכל המשניות שבו כמה בבות וענינים המתרמין והבלתי מתרמין: וע"י רבוי ההסתעפות הדין. בנקל יתבלבל דעת תלמיד החלש בסדר הבבות ובמשפטיה כל א' וא' שראוי לו לאותה בכא. לכן להקל בידור הענינים, לידע ולהודיע ולהודיע התלוק שבין המתרמין והרומין. טפחתי ורבותי וסדרתיים בעזר אלהי ישעי. אלו נגד אלו. וזה נגד זה. למען דעת כל אשר עינים לו. ע"י איזה סיבה ואופן נשתנה דין כל בכא מתכירו. אולם תחלה נסדר אופני הבבות ואח"כ נעריך לעומתם גם דיני הבבות:

אלה הם דיני הבבות					אלה הם אופני הבבות				
כוורת עומדת כפתח					כוורת עומדת בפתח ופיה פתוח				
פיה לפנים			פיה לחוץ		פיה לפנים			פיה לחוץ	
שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בחוץ	שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בחוץ
משנה א' מחוללת ואין אויר תחתיה עשה	כל כנגד הטומאה עמא. חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא	משנה א' מחוללת ואין אויר תחתיה עשה	כל כנגד הטומאה עמא. חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא
משנה ב' מחוללת ויש אויר תחתיה עשה	הכל עמא	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא	משנה ב' מחוללת ויש אויר תחתיה עשה	הכל עמא	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא
משנה ג' פחותה ואין אויר תחתיה עשה	כל כנגד הטומאה למטה עד הכתובים עמא. חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	משנה ג' פחותה ואין אויר תחתיה עשה	כל כנגד הטומאה למטה עד הכתובים עמא. חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים
משנה ד' פחותה ויש אויר תחתיה עשה	הכל עמא	הכל עמא	הכל עמא	הכל עמא	משנה ד' פחותה ויש אויר תחתיה עשה	הכל עמא	הכל עמא	הכל עמא	הכל עמא
כוורת עומדת באויר					כוורת עומדת בפתח ופיה סתום				
יושבת על שוליה			מוטה על צדה		פיה למעלה			פיה למהצד	
שומאה הבטחה	שומאה על גבה	שומאה החתייה	שומאה הבטחה	שומאה על גבה	שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה הבטחה	שומאה החתייה	שומאה על גבה
משנה י"א דומה ממש למ"א רק בדומה באויר בית בשום מקום	כלי שלם ואין אויר תחתיה עשה	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא	משנה י"א דומה ממש למ"א רק בדומה באויר בית בשום מקום	כלי שלם ואין אויר תחתיה עשה	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא
משנה י"ב דומה ממש למ"ב רק באויר בית בשום מקום	כלי שלם ויש אויר תחתיה עשה או כסויה	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא	משנה י"ב דומה ממש למ"ב רק באויר בית בשום מקום	כלי שלם ויש אויר תחתיה עשה או כסויה	גם כן כדיון כן	הכל עמא	הכל עמא
משנה י"ג בבא א' דומה ממש למ"ג רק לא נזכר בית	כל כנגד הטומאה עד ורק תוכה וע"ג עטור	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	משנה י"ג בבא א' דומה ממש למ"ג רק לא נזכר בית	כל כנגד הטומאה עד ורק תוכה וע"ג עטור	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים
משנה י"ד בבא ב' דומה ממש למ"ד רק לא נזכר בית	פחותה ואין אויר תחתיה עשה	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	משנה י"ד בבא ב' דומה ממש למ"ד רק לא נזכר בית	פחותה ואין אויר תחתיה עשה	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים
משנה י"ה בבא ג' דומה ממש למ"ה רק לא נזכר בית	פחותה ויש אויר תחתיה עשה	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	משנה י"ה בבא ג' דומה ממש למ"ה רק לא נזכר בית	פחותה ויש אויר תחתיה עשה	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים	אין עמא חוץ מהוכה ושכנייה עטורים